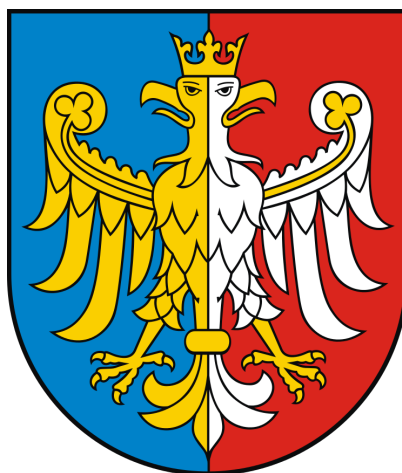

**PROGRAM
USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
DLA POWIATU BIELSKIEGO
aktualizacja**

ZLECENIODAWCA:

POWIAT BIELSKI

ul. Piastowska 40, 43-300 Bielsko-Biała
tel.: 33 813 69 00; faks: 33 822 06 72
e-mail: kancelaria@powiat.bielsko.pl
www.powiat.bielsko.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING,
ul. Golezowska 16/125, 43-300 Bielsko-Biała
tel./fax: 33 486 53 53, faks: 33 486 54 54, kom. 513 100 869
mail: biuro@eko-team.com.pl,
www.eko-team.com.pl

Autor:

Agnieszka Chylak

Instytucje współpracujące przy opracowaniu niniejszego dokumentu:

1. Starostwo Powiatowe w Bielsku-Białej,
2. Urząd Gminy Bestwina,
3. Urząd Gminy Buczkowice,
4. Urząd Miejski w Czechowicach-Dziedzicach,
5. Urząd Gminy Jasienica
6. Urząd Gminy Jaworze,
7. Urząd Gminy Kozy,
8. Urząd Gminy Porąbka,
9. Urząd Miejski w Szczyrku,
10. Urząd Gminy Wilamowice,
11. Urząd Gminy Wilkowice,
12. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach,
13. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach,
14. Państwowa Wojewódzka Inspekcja Sanitarna w Katowicach.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	5
2. CELE I ZADANIA PROGRAMU.....	9
2.1. OBOWIĄZKI WYTWÓRCY I POSIADACZA ODPADÓW AZBESTOWYCH	10
2.2. ZADANIA I MOŻLIWOŚCI ORGANÓW SAMORZĄDOWYCH	10
3. LOKALIZACJA „PROGRAMU...”, CHARAKTERYSTYKA POWIATU.....	13
3.1. LOKALIZACJA.....	13
3.2. OTOCZENIE SPOŁECZNO - GOSPODARCZE.....	15
3.3. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	16
3.4. BUDOWA GEOLOGICZNA	17
3.5. WODY POWIERZCHNIOWE.....	17
3.6. WODY PODZIEMNE.....	19
3.7. OTOCZENIE PRZYRODNICZE	20
4. INFORMACJE O AZBESCIE I JEGO SZKODLIWOŚĆ DLA ZDROWIA LUDZKIEGO	27
4.1. AZBEST – INFORMACJE OGÓLNE	27
4.2. WYSTĘPOWANIE AZBESTU, MATERIAŁY ZAWIERAJĄCE AZBEST	27
4.3. ZDROWOTNE SKUTKI OBECNOŚCI AZBESTU W ŚRODOWISKU CZŁOWIEKA.....	30
5. ZASADY POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	32
5.1. OGÓLNE ZASADY POSTĘPOWANIA Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	32
5.2. ZAKRES BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	33
5.3. OGÓLNE ZASADY POSTĘPOWANIA PRZY PRACACH NAPRAWCZYCH ORAZ DEMONTAŻU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	34
5.4. UNIESZKODLIWIANIE ODPADÓW AZBESTOWYCH	36
5.4.1. Inne metody unieszkodliwiania odpadów azbestowych.....	37
6. STAN WYKONANIA ZADAŃ W ZAKRESIE USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH NA TERENIE POWIATU I POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU BIELSKIEGO DO DNIA 30 GRUDNIA 2018 ROKU.....	38
6.1. POWIAT BIELSKI	38
6.2. BAZA AZBESTOWA	39
6.3. BESTWINA	40
6.4. BUCZKOWICE	41
6.5. CZECHOWICE-DZIEDZICE	42
6.6. JASZENICA	43
6.7. JAWORZE	45
6.8. KOZY	46
6.9. PORĄBKĄ.....	47
6.10. SZCZYRK	48
6.11. WILAMOWICE.....	49
6.12. WILKOWICE	50
7. INFORMACJA O ILOŚCI I ROZMIESZCZENIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU.....	52
7.1. WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST - USUNIĘTE	55
7.2. WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST DO USUNIĘCIA	57
7.3. STAN TECHNICZNY WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	60
7.4. FINANSOWANIE USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	61
7.5. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	62
8. INFORMACJA O ILOŚCI I ROZMIESZCZENIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU NA PODSTAWIE DOKUMENTÓW WYŻSZEGO SZCZEBŁA.....	64
9. WSKAZANIE MOŻLIWOŚCI I ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA.....	70
9.1. OSZACOWANIE KOSZTÓW USUNIĘCIA AZBESTU Z OBIEKTÓW BUDOWNICTWA INDYWIDUALNEGO.....	70
9.2. ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA USUWANIE AZBESTU.....	73
9.2.1. Instrumenty oferowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	74
9.2.2. Instrumenty oferowane przez Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Śląskiego.....	75
9.2.3. Bank Ochrony Środowiska S.A.....	76
10. OKREŚLENIE ZADAŃ DO REALIZACJI NA OKRES PROGRAMOWANIA. HARMONOGRAM WDRAŻANIA SYSTEMU	77
11. OKREŚLENIE SPOSOBU MONITOROWANIA I OCENY WDRAŻANIA „PROGRAMU...”	90

12. ODDZIAŁYWANIE PROPONOWANEGO SYSTEMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA ŚRODOWISKO.....	92
13. ZARZĄDZANIE, ORGANIZACJA I WDRAŻANIE „PROGRAMU...”	94

SPIS TABEL:

TABELA 1 ZAKRES ZASTOSOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	29
TABELA 2 POSIADANE PROGRAMY USUWANIA AZBESTU.....	52
TABELA 3 OKRES USUWANIA AZBESTU W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH	54
TABELA 4 IŁOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU BIELSKIEGO W POSZCZEGÓLNYCH STOPNIACH PILNOŚCI	61
TABELA 5 POWIAT BIELSKI W ZAKRESIE AKTYWNOŚCI GMIN W BAZIE AZBESTOWEJ	67
TABELA 6 HARMONOGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU POWIATU BIELSKIEGO	73
TABELA 7 HARMONOGRAM REALIZACJI „PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH Z TERENU POWIATU BIELSKIEGO NA LATA 2016 – 2032 - AKTUALIZACJA”	78
TABELA 8 WSKAŹNIKI MONITORINGU AKTUALIZACJI „PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW AZBESTOWYCH DLA POWIATU BIELSKIEGO - AKTUALIZACJA”	90

SPIS RYSUNKÓW:

RYSUNEK 1 LOKALIZACJA POWIATU BIELSKIEGO NA TLE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	13
RYSUNEK 2 LOKALIZACJA POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU BIELSKIEGO	14
RYSUNEK 3 PARKI KRAJOBRAZOWE WRAZ Z OTULINAMI NA TERENIE POWIATU BIELSKIEGO.....	21
RYSUNEK 4 REZERWATY PRZYRODY NA TERENIE POWIATU BIELSKIEGO.....	22
RYSUNEK 5 OBSZARY NATURA 2000 NA TERENIE POWIATU BIELSKIEGO.....	24
RYSUNEK 6 IŁOŚĆ USUNIĘTYCH WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W OKRESIE 2004-2008 [DANE PODANO W MG]	55
RYSUNEK 7 IŁOŚCI USUNIĘTYCH WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU BIELSKIEGO [DANE PODANO W MG]	56
RYSUNEK 8 PROCENTOWA IŁOŚĆ USUNIĘTEGO AZBESTU Z TERENU POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU BIELSKIEGO [DANE PODANO W %]	57
RYSUNEK 9 IŁOŚCI WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMIN POWIATU BIELSKIEGO [DANE PODANO W MG].....	58
RYSUNEK 10 IŁOŚCI WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU BIELSKIEGO UŻYTKOWANE PRZEZ OSOBY FIZYCZNE (NIEBIESKIE) I OSOBY PRAWNE (CZERWONE) [DANE PODANO W MG]	58
RYSUNEK 11 IŁOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU BIELSKIEGO W POSZCZEGÓLNYCH STOPNIACH PILNOŚCI	60
RYSUNEK 12 WSKAŹNIK ZAGROŻENIA WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST DLA POWIATU BIELSKIEGO NA TLE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO.....	65
RYSUNEK 13 WSKAŹNIK WYSTĘPOWANIA PŁYT AZBESTOWYCH NA TERENIE POWIATU BIELSKIEGO NA TLE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO.....	66

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW:

<i>Załącznik nr 1 Procedury bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest</i>
<i>Załącznik nr 2 Ankieta – inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest</i>
<i>Załącznik nr 3 Ankieta - ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest</i>
<i>Załącznik nr 4 Ankieta - informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania</i>
<i>Załącznik nr 5 Ankieta – informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone</i>
<i>Załącznik nr 6 Ankieta – informacja o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu, PCB oraz innych substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska</i>
<i>Załącznik nr 7 Karta zgłoszenia obiektu, w którym mogą znajdować się lub znajdują się siedliska chronionych gatunków ptaków</i>
<i>Załącznik nr 8 Karta kontroli obiektu</i>
<i>Załącznik nr 9 Protokół kontroli obiektu</i>

1. WSTĘP

Podstawą formalną opracowania „Programu usuwania azbestu i wyrobów azbestowych dla powiatu bielskiego” jest umowa zawarta pomiędzy Powiatem Bielskim reprezentowanym przez Starostę Bielskiego, a firmą EKO – TEAM KONSULTING.

Podstawą prawną opracowania „Programu usuwania azbestu i wyrobów azbestowych dla powiatu bielskiego” są trzy dokumenty:

„Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032” (POKA) przyjęty uchwałą nr 39/2010 Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 marca 2010 roku.

Celem „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032” jest:

- *usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,*
- *minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,*
- *likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.*

Cele te osiągnąć będą przez realizację wzajemnie uzupełniających się zadań, na trzech poziomach (centralnym, wojewódzkim i lokalnym: powiatowym i gminnym), finansowanych ze środków prywatnych i publicznych, w tym ze środków budżetowych pozostających w dyspozycji Ministra Technologii.

„Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” (POKA) nakłada na samorządy powiatowe następujące zadania:

- *przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami,*
- *współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności weryfikacji inwentaryzacji, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,*
- *organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w „Programie oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032”,*
- *inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,*
- *współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,*
- *współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032”,*
- *współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).*

„Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” (POKA) nakłada na samorządy gminne następujące zadania:

- *gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl,*
- *przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami,*

- *organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,*
- *organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie,*
- *inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,*
- *współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,*
- *współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,*
- *współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,*
- *współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).*

„Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” przyjęty uchwałą nr 1258/49/IV/2011 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 19 maja 2011 roku.

Celem Programu jest aktywizacja działań związanych z oczyszczeniem terenu województwa śląskiego z azbestu, tj. wyrobów budowlanych zawierających azbest jak również pozostałych wyrobów zawierających azbest i odpadów azbestowych w określonym horyzoncie czasowym w tym:

- *Przeprowadzenie inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie województwa śląskiego i porównaniu ich z dostępnymi źródłami,*
- *Określenie stopnia i rejonów zagrożenia azbestem,*
- *Określenie możliwości unieszkodliwiania odpadów azbestowych powstających w wyniku demontażu wyrobów zawierających azbest,*
- *Określenie możliwości w zakresie edukacji społeczeństwa,*
- *Określenie kosztów realizacji „Programu” oraz przedstawienie sposobu finansowania zadań w nim zawartych,*
- *Przedstawienie sposobu zarządzania „Programem”.*

„Plan Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego 2016-2022” przyjęty uchwałą Nr V/37/7/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 24 kwietnia 2017 roku w sprawie przyjęcia Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022.

Cele do osiągnięcia do 2022 roku w zakresie odpadów azbestowych to:

- *osiąganie celów określonych w przyjętym Uchwałą Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 marca 2010 r. POKA oraz w „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”.*

Na podstawie zapisów rządowego POKA wyroby zawierające azbest powinny być usunięte do 2032 r. W programie przyjęto, iż w latach 2013-2022 z terenu województwa śląskiego powinny być poddane unieszkodliwieniu 40% tych odpadów, tj. 114 880 Mg (czyli ponad 90 tys.m³).

Osiągnięcie założonych celów w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest wymaga:

- *kontynuacji działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących problematyki azbestu (ulotki, spotkania informacyjne, seminaria, spotkania w mediach itp.),*

- kontynuacji wsparcia udzielanego przez instytucje finansowe działające w zakresie ochrony środowiska na rzecz działań związanych z usuwaniem azbestu.

Z uwagi na to, że wyroby zawierające azbest stwarzają szczególne zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzkiego powinny podlegać sukcesywnej eliminacji przy zachowywaniu specjalistycznych procedur prowadzenia prac. Należy zaznaczyć, że demontażu elementów izolacyjnych i budowlanych zawierających azbest dokonać mogą tylko specjalistyczne firmy.

Przygotowując niniejszy „Program...” wykorzystano zapisy m.in.

- ustawy z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz. U. 2017, poz. 2119),
- ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 poz. 1396.),
- ustawy z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (tekst jednolity Dz. U z 2019, poz. 701 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2019 poz. 1186),
- ustawy z dnia 1 lipca 2005 roku o zmianie ustawy o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 141, poz. 1884),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 roku o przewozie towarów niebezpiecznych (t.j. Dz. U. z 2019 poz. 382 z późn. zm.),
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2014 roku w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2014, poz. 1923),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 roku w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2007 Nr 120, poz. 1126),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 roku w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 Nr 216, poz. 1824),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 stycznia 2015 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane na składowisku odpadów w sposób nieselektywny (Dz. U. 2015 poz. 110),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 1450),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 Nr 8, poz. 31),
- rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 12 czerwca 2017 roku w sprawie powołania Międzyresortowej Komisji do Spraw Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń Czynników Szkodliwych dla Zdrowia w Środowisku Pracy (Dz. U z 2017 poz. 1286),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 roku w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. 2011 nr 33 poz. 166),

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 roku w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2013, poz. 25),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach (Dz. U. 2015 poz. 1277).

Niniejszy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu bielskiego” zwany dalej „Program” zawiera podstawowe informacje dotyczące właściwości azbestu, oddziaływania na ludzi i środowisko, a także ilości zewidencjonowanych na terenie powiatu bielskiego.

Ogólną rolą „Programu...” jest określenie planu działań dla osiągnięcia właściwego tempa usuwania użytkowanych wyrobów zawierających azbest na obszarze powiatu bielskiego.

Przy opracowaniu dokumentacji jako dane wyjściowe potraktowano dane z czasów opracowania Programu (2010 rok) oraz stan aktualny (według stanu na czerwiec 2019 roku) w zakresie szacowanej ilości wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu bielskiego.

Dane te oparto na inwentaryzacjach terenowych przeprowadzonych na obszarze gmin należących do powiatu bielskiego oraz ich aktualizacjach, a także ilościach wyrobów zawierających azbest usuniętych z terenu poszczególnych gmin jak również danych pochodzących od osób prawnych działających na obszarze powiatu.

Aktualne informacje wszystkich gmin zostały zamieszczone w Bazie Azbestowej i corocznie są aktualizowane zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Środowiska z dnia 7 września 2015 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz.U. 2015 poz. 1450)

W niniejszym opracowaniu ustalono harmonogram realizacji zaplanowanych działań w oparciu o informacje udostępnione przez mieszkańców w trakcie inwentaryzacji, szacując koszty usuwania wyrobów zawierających azbest.

W ramach aktualizacji „Programu...” podjęto także próbę oszacowania całkowitych kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest.

Realizacja „Programu...” przyniesie korzyści społeczne, ekonomiczne i ekologiczne polegające na minimalizacji emisji włókien azbestu, podniesieniu jakości życia mieszkańców, jak również poprawie wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych i ich stanu technicznego.

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu bielskiego” jest trzecim dokumentem tego rodzaju opracowanym dla terenu powiatu bielskiego.

Pierwszy tego rodzaju dokument powstał w 2007 roku, a drugi w 2010 roku. Programy zostały przyjęte kartą informacyjną do załatwienia sprawy przez Zarząd Powiatu.

W dniu 18.06.2007 r. Zarząd zapoznał się z przedstawioną dokumentacją i przyjął opracowanie bez uwag. W dniu 01.02.2010 r. Zarząd zapoznał się z przedstawioną dokumentacją i przyjął opracowanie bez uwag.

Niniejsze opracowanie jest drugą aktualizacją dokumentu z 2007 roku.

2. CELE I ZADANIA PROGRAMU

Podstawowym celem „Programu...” jest realizacja głównych założeń zawartych w dokumencie „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032” (POKA 2009) dotyczących usunięcia z terenu gmin wyrobów zawierających azbest do 2032 roku.

Celem niniejszego „Programu...” jest:

- spowodowanie oczyszczenia obszaru powiatu bielskiego z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gmin, spowodowanych azbestem,
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie w określonym horyzoncie czasowym do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

W Polsce problematyka bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest została uszeregowana w bloku tematycznym obejmującym łącznie 6 procedur zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 71/2004, poz. 649). Są to:

- **Grupa I.** Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest.
 - **Procedura 1.** Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.
 - **Procedura 2.** Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.
- **Grupa II.** Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest-wytwórców odpadów niebezpiecznych.
 - **Procedura 3.** Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.
 - **Procedura 4.** Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz oczyszczeniem obiektu (terenu) instalacji.
- **Grupa III.** Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
 - **Procedura 5.** Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
- **Grupa IV.** Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
 - **Procedura 6.** Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Szczegółowe procedury postępowania przedstawiono w załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

2.1. Obowiązki wytwórcy i posiadacza odpadów azbestowych

Na właścicielu, zarządcy bądź użytkowniku nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania – obowiązek tzw. inwentaryzacji. Inwentaryzacja jest wykonywana na podstawie spisu z natury.

Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami przedkładają informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

Podmioty prawne przedkładają informację bezpośrednio marszałkowi województwa.

Dane należy raportować corocznie do 31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy.

Zebrane od osób fizycznych informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu wójt, burmistrz lub prezydent miasta przedkłada marszałkowi województwa do 31 marca każdego roku w formie aktualizacji Bazy Azbestowej.

W imieniu posiadaczy/użytkowników wyrobów zawierających azbest w gminie inwentaryzację wyrobów może przeprowadzić (zlecić przeprowadzenie) gmina.

2.2. Zadania i możliwości organów samorządowych

Zgodnie z dokumentami wyższego rzędu w niniejszym „Programie...” założono następujące zadania dla powiatu bielskiego:

- współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu oraz z organami kontrolnymi - na podstawie „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” (POKA),
- organizowanie merytorycznego wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu na ten cel środków krajowych lub unijnych zgodnie z „Programem oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” (POKA),
- edukacja mieszkańców, właścicieli i zarządców nieruchomości m.in. poprzez lokalne media i organizacje społeczne w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania, zadanie to można realizować poprzez publikacje w lokalnej prasie oraz na stronach internetowych a także poprzez ogłoszenia i plakaty w urzędach gmin powiatu bielskiego oraz na stronie internetowej oraz tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej. Warto nawiązać współpracę w tej dziedzinie z organizacjami społecznymi. W ramach tego zadania należy przekazać społeczeństwu następujące informacje:
 - akty prawne dotyczące obowiązków postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz regulujących sposób bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania,
 - informacje o zagrożeniu, jakie niesie za sobą azbest,
 - informacje o działaniach powiatu i gmin podejmowanych w celu usunięcia wyrobów zawierających azbest,
 - wzory wniosków na dofinansowanie odbioru i składowanie odpadu,
 - aktualny wykaz firm działających na terenie powiatu bielskiego zajmujących się demontażem wyrobów zawierających azbest i transportem powstałych odpadów,
- inspirowanie właściwej działalności w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest na podstawie „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” (POKA) i Wojewódzkiego PUA 2009-2032. Działanie realizowane będzie poprzez:
 - system edukacji w zakresie szkodliwości i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych,
 - informowanie o potencjalnych źródłach uzyskania dotacji, preferencyjnych kredytów i pożyczek na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu,

- dofinansowanie ze strony powiatu i gmin kosztów usunięcia azbestu w miarę możliwości budżetowych,
 - informowanie mieszkańców o stopniu realizacji „Programu...”,
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska) na podstawie POKA 2009, Wojewódzkiego PUA 2009-2032,
- bieżące monitorowanie realizacji „Programu...” i okresowe raportowanie jego realizacji (w ramach Raportów z POŚ),
- okresowa weryfikacja i aktualizacja „Programu...”.

Zgodnie z dokumentami wyższego rzędu w niniejszym „Programie...” założono następujące zadania dla gmin powiatu bielskiego w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest należy:

- zbieranie od osób fizycznych, niebędących przedsiębiorcami, informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu,
- aktualizacja bazy danych o ilościach i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest w gminie w oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację obiektów będących własnością osób fizycznych, a także na podstawie informacji posiadanych gminy w ramach dotychczas prowadzonego monitoringu przedsiębiorców i zarządców obiektów zawierających elementy azbestowe. Bieżąca ich aktualizacja i wprowadzanie do Bazy Azbestowej. (www.bazaazbestowa.gov.pl),
- sporządzenie gminnych programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- bieżący monitoring realizacji gminnych programów i okresowe raportowanie (w tym finansowe) jego realizacji poszczególnym Radom Gmin. Raportowanie Programu może odbywać się poprzez uwzględnienie zagadnień azbestowych w Raportach z wykonania Programów Ochrony Środowiska. W ramach działań monitoringowych określone powinny być zmiany wskaźników m.in.: ilości wyrobów zawierających azbest w gminie w kolejnych latach realizacji „Programu...” , tj.:
 - ilości usuniętych i unieszkodliwionych w danym roku,
 - ilości wyrobów azbestowych pozostałych jeszcze do usunięcia,
- okresowa weryfikacja i aktualizacja gminnych programów. Potrzeba aktualizacji programów gminnych wynika z długiego okresu programowania i konieczności dostosowania „Programu...” do zmieniających się warunków,
- edukacja mieszkańców i właścicieli oraz zarządców nieruchomości m.in. poprzez lokalne media i organizacje społeczne w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania,
- udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest. Gminy zabezpieczą środki w budżecie własnym lub pozyskają środki zewnętrzne na częściowe sfinansowanie kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest,
- odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i innych. Odbiór odpadów azbestowych z ww. jednostek może odbywać się na wniosek zainteresowanego. Decydować może kolejność złożenia wniosku oraz kwota, jaką gmina będzie dysponować na ten cel. Odbiorem odpadów

może zająć się odpowiednia firma wyłoniona w drodze przetargu. Przewoźnik za wykonaną usługę rozliczałby się w takiej sytuacji z Gminą,

- podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację gminnych programów. Gminy podejmą starania w celu pozyskiwania funduszy ze źródeł zewnętrznych, tj.:
 - Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW),
 - Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
 - Funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
 - i innych,
- usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów oświatowych i użyteczności publicznej,
- wymiana rur wodociągowo – kanalizacyjnych z azbestu,
- eliminacja powstawania „dzikich” wysypisk odpadów zawierających azbest powinna się odbywać poprzez:
 - akcje edukacyjne skierowane do społeczeństwa gminy związane z postępowaniem z odpadami azbestowymi,
 - monitoring występowania „dzikich” wysypisk – na bieżąco,
 - likwidacja „dzikich” wysypisk.

Usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest zadaniem złożonym i długotrwałym ze względu na dużą ilość i różnorodność stosowanych wyrobów, a także wysokość niezbędnych nakładów finansowych na usuwanie tych wyrobów. Szacuje się, że do przeprowadzenia tego procesu niezbędny będzie okres około 30–tu lat. Tak rozległe w przestrzeni i czasie zadanie wymaga określonej strategii postępowania.

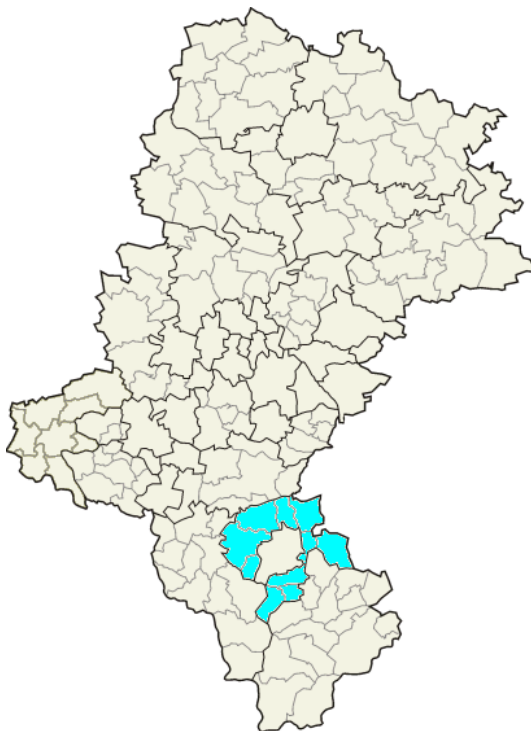
Niezbędnym jest więc systematyczne rozpowszechnianie wśród społeczności lokalnej informacji o skutkach dla zdrowia i środowiska powodowanych przez azbest i wyroby zawierające azbest. W tym celu istotnym jest przyjęcie następujących celów edukacyjnych:

- opracowanie metod edukacji społeczeństwa zarówno miejskiego, jak i wiejskiego,
- współpraca na płaszczyźnie edukacyjnej z zainteresowanymi osobami prawnymi i fizycznymi (np. stowarzyszeniami),
- edukacja w zakresie możliwości skutecznego pozyskiwania środków na usuwanie azbestu,
- zorganizowanie fachowej pomocy wszystkim właścicielom obiektów zawierających azbest przy wypełnianiu „Arkusza oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”,
- działania edukacyjno – informacyjne skierowane do mieszkańców o skutkach dla zdrowia i środowiska narażenia na azbest i obowiązku skutecznego usuwania go przez właścicieli nieruchomości.

3. LOKALIZACJA „PROGRAMU...”, CHARAKTERYSTYKA POWIATU

3.1. Lokalizacja

Powiat bielski leży w południowej części województwa śląskiego, tworząc wraz z powiatem żywieckim oraz powiatem cieszyńskim południowy obszar polityki rozwoju (Subregion Południowy) tego województwa. W centrum powiatu bielskiego znajduje się miasto Bielsko-Biała stanowiące odrębny powiat grodzki. W południowej części znajdują się kompleksy leśne Beskidu Śląskiego i Beskidu Małego.

Rysunek 1 Lokalizacja powiatu bielskiego na tle województwa śląskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.pl.wikipedia.org

Powiat bielski graniczy z:

- położonym w jego centrum miastem Bielsko-Biała,
- od północy – z powiatem pszczyńskim,
- od zachodu – z powiatem cieszyńskim,
- od południowego wschodu – z powiatem żywieckim,
- od północnego wschodu – z powiatami: oświęcimskim i wadowickim, należącymi do województwa małopolskiego.

W skład powiatu bielskiego wchodzi 10 gmin:

- Bestwina (gmina wiejska),
- Buczkowice (gmina wiejska),

- Czechowice-Dziedzice (gmina miejsko-wiejska),
- Jasienica (gmina wiejska),
- Jaworze (gmina wiejska),
- Kozy (gmina wiejska),
- Porąbka (gmina wiejska),
- Szczyrk (miasto),
- Wilamowice (gmina miejsko-wiejska),
- Wilkowice (gmina wiejska).

Rysunek 2 Lokalizacja poszczególnych gmin powiatu bielskiego

Źródło: na podstawie www.pl.wikipedia.org

Gminy wchodzące w skład powiatu okalają tereny miasta Bielska-Białej, stanowiącego odrębny powiat grodzki. Obszar powiatu bielskiego wynosi 459 km², co stanowi ok. 4% całości powierzchni województwa śląskiego. Liczba ludności powiatu wynosi 165 tyś. mieszkańców, czyli 3,2% ludności województwa. Gęstość zaludnienia wynosi 358 mieszkańców na 1 km².

W 2018 roku zarejestrowano ogółem 23.621 pojazdów (w analogicznym okresie 2017 roku zarejestrowano 22.705) – wzrost o 4,00 % w tym 4.273 używanych pojazdów sprowadzonych z zagranicy przez indywidualnych mieszkańców (w 2017 r. – 4.437).

Powiat Bielski przekazał zadanie w zakresie organizacji publicznego transportu zbiorowego do realizacji przez Beskidzki Związek Powiatowo-Gminny (BZPG). BZPG został utworzony w 2017 roku i od tego czasu stał się organizatorem publicznego transportu zbiorowego w przewozach powiatowo-gminnych, przejmując to zadanie od Uczestników Związku.

Beskidzki Związek Powiatowo-Gminny tworzy Powiat Bielski i 9 gmin: Bestwina, Buczkowice, Jasienica, Jaworze, Kozy, Porąbka, Szczyrk, Wilamowice, Wilkowice. Operatorem transportu na potrzeby BZPG jest spółka PKS w Bielsku-Białej S.A., na podstawie zawartej umowy pomiędzy Związkiem a spółką PKS.

Przewozy organizowane przez BZPG w 2018 roku realizowane były na terenie wszystkich gmin powiatu bielskiego oraz na obszarze 3 gmin, nie będących uczestnikami związku: Gminy Czernichów, Gminy Łodygowice oraz Gminy Kęty, na podstawie zawartych porozumień.

W roku 2018 w ramach linii komunikacyjnych prowadzony był również dowóz osób niepełnosprawnych z gmin powiatu bielskiego do Środowiskowego Domu Samopomocy „CENTRUM” mającego swoje filie w Bielsku-Białej oraz Bestwinie, a także została uruchomiona bezpłatna komunikacja na terenie Szczyrku w okresie od stycznia do marca 2018 roku w ramach tzw. „skibusów”.

Od 1 stycznia 2018 roku Zarząd Beskidzkiego Związku Powiatowo-Gminnego wprowadził nową ulgę 70+. Wszyscy pasażerowie powyżej 70 lat mogą podróżować w powiatowej - gminnej komunikacji publicznej za darmo (po okazaniu dowodu osobistego).¹

Atutem powiatu są walory turystyczne, doskonale zgrane z łatwym dostępem do tras komunikacyjnych północ-południe i wschód-zachód. Beskidy odkrywają przed turystami swój niepowtarzalny krajobraz o każdej porze roku.

Sporty zimowe to niewątpliwy atut turystyczny regionu. Perłą powiatu jest Szczyrk – uważany za drugą po Zakopanem stolicę sportów zimowych w Polsce. W marcu 2014 r. Tatry Mountain Resorts kupiła 97% akcji Szczyrkowskiego Ośrodka Narciarskiego. Od zakończenia sezonu narciarskiego 2016-2017 rozpoczęto inwestycję wartą ponad 60 mln euro, dzięki czemu zbudowano m.in. 6 nowoczesnych kolei linowych - jedną gondolową i pięć krzesełkowych oraz system naśnieżania wraz ze zbiornikiem wody.

Sieć blisko 30 wyciągów stwarza narciarzom możliwość korzystania z 50 km tras. Szczególną rolę odgrywa tutaj zmodernizowana kolej linowa na Skrzyczne - 1257 m n.p.m. będące najwyższym szczytem Beskidu Śląskiego oraz kolej gondolowa na Halę Skrzyczneńską – 1000 m n.p.m. Uroczymi widokami goście powiatu mogą zachwycić się podczas uprawiania narciarstwa biegowego po specjalnie przygotowanych do tego celu trasach zarówno w Szczyrku, jak i w Wilkowicach – w rejonie Magurki.

Latem turyści mają do dyspozycji na terenie powiatu bielskiego ok. 200 km znakowanych szlaków turystycznych oraz 110 km tras rowerowych, zlokalizowanych głównie na terenie Szczyrku, Jaworza i Jasienicy. Miłośników sportów wodnych, jak i wędkowania przyciągają malowniczo położone jeziora zaporowe na Sole oraz przystanie kajakowe w Czechowicach-Dziedzicach i w Kaniowie. Atrakcją jest także możliwość jazdy konnej w ośrodkach jeździeckich oraz nauka latania na paralotniach w rejonie Skrzycznego. Bielska kraina sprzyja także miłośnikom terenowej jazdy rowerowej cross-country. Każdy znajdzie coś dla siebie, także osoby z problemami zdrowotnymi doskonale odnajdą się w wyjątkowym mikroklimacie Bystrej, czy poprawią swoje zdrowie dzięki jodowo-bromowym wodom gminy Jaworze, wykorzystywanym przy leczeniu chorób płuc, alergii, czy schorzeń układu narządów ruchu.²

3.2. Otoczenie społeczno - gospodarcze

Powiat bielski liczy 165 tyś. mieszkańców, z czego: 51,2 % stanowią kobiety (84.513), a 48,78 % mężczyźni (80.487). Na przestrzeni lat 2002-2018 liczba mieszkańców wzrosła o 17.547. Ludność zamieszkującą obszar miejski stanowi 44.752 mieszkańców, w tym: 23.208 kobiet i 21.544 mężczyzn, natomiast ludność zamieszkującą obszar wiejski stanowi 120.248 osób, w tym: 61.305 kobiet i 58.943 mężczyzn.

Powiat bielski posiada dodatni przyrost naturalny wynoszący 237. W 2018 roku urodziło się 1837 dzieci, w tym 48,2% dziewczynek (887) i 51,8% chłopców (950). Nastąpiło 1600 zgonów, w tym odnotowano 11 zgonów niemowląt.

W 2018 r. zarejestrowano 2129 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 1456 wymeldowań, w związku z tym saldo migracji wewnętrznych wynosi dla powiatu bielskiego 673.

¹ Raport o stanie powiatu Bielskiego w 2018 roku, 2019

² Raport z wykonania Programu ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego za lata 2016-2017, 2018

Działalność gospodarcza i przedsiębiorczość

Powiat bielski może poszczycić się także korzystnymi warunkami dla prowadzenia biznesu. Nie brakuje tu małych przedsiębiorstw, średnich i dużych firm funkcjonujących na europejskim poziomie. Większość z nich radzi sobie bardzo dobrze, głównie w dziedzinie hotelarstwa, gastronomii oraz budownictwa i rolnictwa. Istniejący na terenie powiatu Bielski Park Technologiczny Lotnictwa, Przedsiębiorczości i Innowacji w Kaniowie stanowi odpowiedź na współczesne wyzwania cywilizacyjne.

W powiecie bielskim w roku 2017 w rejestrze REGON zarejestrowane były 17 243 podmioty gospodarki narodowej, z czego 13 785 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (16493) jest mikro-przedsiębiorstw zatrudniających 0 - 9 pracowników. 1,4% (242) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 27,2% (4685) podmiotów, a 71,4% (12316) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie bielskim najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (26,6%) oraz budownictwo (15,2%).

Według danych na koniec czerwca 2018 r. przeciętna stopa bezrobocia w powiecie bielskim wynosiła 3,4 %. W skali kraju liczba ta wynosiła 5,8 %, natomiast w skali województwa śląskiego 4,5%.

3.3. Położenie geograficzne

Powiat ziemski Bielski obejmuje swym terenem kilka jednostek geograficznych, wyraźnie zróżnicowanych pod względem zarówno budowy geologicznej jak i związanej z nią rzeźby.

Obszar powiatu rozciąga się od Kotliny Oświęcimskiej w kierunku południa przez Dolinę Górnej Wisły, Podgórze Wilamowickie, Pogórze Śląskie, Beskid Śląski i Beskid Mały.

Jednostki te charakteryzuje rozciągłość równoleżnikowa, wynikająca wprost z przeszłości tektonicznej i morfogenetycznej. Główne kierunki tektoniczne tworzą system mniej więcej prostopadłych linii, przy czym osie struktur fałdowych układają się prawie równoleżnikowo (wzdłuż osi WSW-ENE), a układ poprzecznych uskoku i rozłamów ma przebieg południkowy.

Układ jednostek morfologicznych jest w zasadzie „pasowy” i przebiegają one z zachodu na wschód. Postępując z północy na południe, a następnie z zachodu na wschód wyróżniamy następujące jednostki morfologiczne:

- Południowa część powiatu należy do Beskidów, stanowiących północną część łańcucha górskiego Karpat, środkowa część powiatu należy do Pogórza Zachodniobeskidzkiego, zaś północna do Kotliny Oświęcimskiej.
- W obrębie Pogórza Zachodniobeskidzkiego wyróżnia się Pogórze Śląskie (w granicach gmin: Porąbka, Kozy, Jaworze, Jasienica). Rozciąga się ono równoleżnikowym pasem wzdłuż północnego podnóża Beskidów i pochylone jest ku północy. Wysokości tego obszaru wahają się od 400-500m. n.p.m. w pobliżu gór do 300m. n.p.m. przy granicy północnej. Krajobraz pogórza jest mało zróżnicowany, głębokości dolin nie przekraczają 50m. Pogórze Śląskie; rozczłonkowane od zachodu na Pogórze Cieszyńskie oraz Pogórze Wilamowickie. Charakteryzuje się krajobrazem wyżynnym. Obszar Pogórza Śląskiego rozcięty jest szerokimi, południkowo biegnącymi dolinami rzek: Wisły, Wapienicy i Soły.
- W Kotlinie Oświęcimskiej oraz wchodzącej w jej skład Doliny Górnej Wisły. występują wysokości rzędu 245-260 m npm. Kotlina stanowi system tarasów rzeki Wisły, układających się w stopnie o różnej wysokości względnej (od 2-3m do 10-15m). Charakteryzuje się występowaniem stawów, głównie hodowlanych. Nie brak jest tutaj też zagłębień terenu i mokradeł, a lokalnie torfowisk.
- W obrębie Kotliny Oświęcimskiej wyróżnia się Podgórze Wilamowickie i Dolinę Górnej Wisły (w granicach gmin: Wilamowice, Bestwina, Czechowice-Dziedzice, Jasienica). Krajobraz

Podgórze Wilamowickiego przypomina krajobraz sąsiadującego z nim od południa Pogórze Śląskie. Wysokości wahają się około 300 m. n.p.m. głębokości dolin rzadko przekraczają 50 m. Dolina Górnej Wisły jest mało urozmaicona krajobrazowo, wyrównane dno znajduje się na wysokości 220-240 m. n.p.m.

W obrębie Beskidów wyróżnia się Beskid Śląski (w granicach gmin: Szczyrk, Wilkowice, Buczkowice, Jasienica, Jaworze) i Beskid Mały (w granicach gmin: Porąbka, Kozy, Wilkowice) oraz Kotlinę Żywiecką (w granicach gmin: Wilkowice i Buczkowice). Beskid Śląski osiąga wysokość 1257 m. n.p.m. (Skrzyczne) i opada na sąsiednie Pogórze Śląskie stromym progiem morfologicznym o wysokości 500-900 m. Beskid Mały jest strukturalnym oraz morfologicznym przedłużeniem Beskidu Śląskiego i przekracza w omawianym obszarze wysokość 900 m. n.p.m. (Magurka Wilkowska). Oddzielająca oba Beskidy Brama Wilkowska otwiera ku północy Kotlinę Żywiecką. Dno Kotliny znajduje się na wysokości 400-500 m. n.p.m. i sąsiadujące pasma górskie opadają do niej stromymi zboczami o wysokości 500-800 m. Krajobraz Beskidów ma zdecydowanie górski charakter, stosunkowo wysokim grzbiotom towarzyszą głęboko wcięte erozyjne doliny rzek i strumieni. Nachylenia zboczy nierzadko przekraczają 100%, lokalnie spotyka się urwiska. Kotlina Żywiecka jest kotliną śródgórską o lekko pofalowanym dnie i niewielkich spadkach. Wyróżnia się nietypowym układem hydrograficznym, bowiem większa jej część jest odwadniana za pośrednictwem przełomowej doliny Soły. Przez Bramę Wilkowską płynie na północ jedynie niewielki potok Białka.³

3.4. Budowa geologiczna

Południową część powiatu zajmują grunty pochodzenia wietrzeniowego, związane przede wszystkim z występującym w podłożu fliszem karpackim, a także innymi utworami geologicznymi. Charakterystyczne są dla terenów górskich. Natomiast północna część powiatu charakteryzuje się utworami lessowymi i lessopodobnymi pochodzenia eolicznego i fluwioglacjalnego.

Na terenie powiatu bielskiego występują następujące złoża kopalin: kamienie drogowe i budowlane (piaskowce kredowe), kruszywa naturalne (piaski i żwiry), surowce ilaste ceramiki budowlanej, gazy ziemne, węgle kamienne oraz metan pokładów węgla, a także wody lecznicze (chlorkowe) i torfy. W obszarze powiatu znajduje się obecnie 7 obszarów górniczych:

- Kowale - złożo gazy ziemnego,
- Czechowice II - złożo węgla, kamiennego metanu pokładów węgla,
- Kaniów I- złożo kruszyw naturalnych,
- Kaniów IV Pole A-1- złożo kruszyw naturalnych,
- Kaniów IV Pole A-2- złożo kruszyw naturalnych,
- Kaniów IV Pole B - złożo kruszyw naturalnych,
- Wilamowice - złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej.

Na terenie powiatu bielskiego, w ramach projektu SOPO realizowanego przez Państwowy Instytut Geologiczny w latach 2009-2010, rozpoznano i udokumentowano 431 osuwisk (aktywnych, okresowo aktywnych i nieaktywnych) oraz 72 tereny zagrożone ruchami masowymi.

3.5. Gleby

W części górzystej powiatu obejmującej rejon gmin Porąbka, Kozy, Wilkowice, Buczkowice, Szczyrk i Jaworze największy obszar zajmują gleby brunatne kwaśne gliniaste lub gleby pyłowe. Na najwyższych wzniesieniach w tym rejonie występują gleby szkieletowe typowe dla stadium początkowego procesu glebotwórczego.

³ Program ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego, 2004

W nizinnej części powiatu bielskiego przeważają gleby pyłowe, głównie lessowe. W dolinach rzecznych i kotlinach dominują mady o przewadze różnych frakcji od gliniasto-ilastych do pylasto-piaszczystych. Mniej liczne na tym obszarze są gleby pochodzenia hydrogenicznego, są to: torfowe, mułowo-błotne i murszowe. Spotyka się również tutaj gleby wytworzone ze skał wapiennych oraz czarnoziemy.

Główne typy gleb powiatu to gleby bielcowe, pseudobielcowe (płowe), gleby brunatne, rędziny, mady, gleby lessowe, glejowe, torfowe, czarnoziemy i czarne ziemie. Na analizowanym obszarze każdy z genetycznych typów gleb charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem. Występujące zróżnicowania zależą w głównej mierze od kształtujących glebę czynników glebotwórczych tj. rzeźba terenu, podłoże geologiczne, szata roślinna, stosunki wodne oraz sposób uprawy gruntu.

Duża presja czynników antropogenicznych powoduje stałą degradację gleb na terenie powiatu. W związku z tym wymagają one ochrony. Rygory ochrony gruntów rolnych i leśnych wynikają z konieczności ochrony wyodrębnionych walorów środowiska, wykorzystywanych przez człowieka tj. warunków agroekologicznych.

Ochrona gruntów rolnych i leśnych wymagana jest w całym obszarze powiatu i przy lokalizacji każdej inwestycji, jednakże na niektórych terenach obowiązuje szczególnie. Dotyczy to gmin, gdzie istnieją bardzo korzystne warunki przyrodnicze dla intensywnego rozwoju rolnictwa. Podstawowym kryterium jest tu występowanie dobrych gleb z przewagą III-cich klas bonitacyjnych. Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych na obszarach takich nie powinno się lokować przemysłu i innych obiektów uciążliwych dla środowiska. W granicach powiatu bielskiego do takich obszarów należą w całości lub w części następujące gminy: Jasienica, Jaworze, Wilamowice, Porąbka, Buczkowice, Bestwina oraz Czechowice-Dziedzice.

Zróżnicowanie typów, gatunków oraz rodzajów gleb, a także ich zmienność przestrzenna uzależniona jest wieloma czynnikami przyrodniczymi, z których zasadniczą rolę odgrywają warunki geologiczne, rzeźba terenu, warunki wodne oraz szata roślinna. Na terenie powiatu bielskiego występują gleby bielcowe, pseudobielcowe (płowe), gleby brunatne, rędziny, mady, gleby lessowe, glejowe, torfowe, czarnoziemy i czarne ziemie. Występują one zgodnie z morfologią terenu. W południowej, górskiej części powiatu, obejmującej rejon gmin Porąbka, Kozy, Wilkowice, Buczkowice, Szczyrk i Jaworze, największy obszar zajmują gleby brunatne kwaśne, gliniaste lub gleby pyłowe. Na najwyższych wzniesieniach w tym rejonie występują gleby szkieletowe typowe dla stadium początkowego procesu glebotwórczego. Są to gleby pochodzenia wietrzeniowego, związane przede wszystkim z występującym w podłożu fliszem karpackim. W północnej, nizinnej części powiatu przeważają gleby pyłowe, głównie lessowe. Ta część powiatu charakteryzuje się utworami lessowymi i lessopodobnymi pochodzenia eolicznego i fluwioglacjalnego. W dolinach rzecznych i kotlinach dominują mady o przewadze różnych frakcji od gliniastych do pylasto-piaszczystych. W mniejszym stopniu na tych terenach występują gleby pochodzenia hydrogenicznego: torfowe, mułowo-błotne i murszowe. Sporadycznie występują tu gleby wytworzone ze skał wapiennych oraz czarnoziemy. W powiecie bielskim przeważają grunty orne klasy IV (a,b) i V, około 20% stanowią grunty klasy IIb. Występują również grunty orne klasy VI i VI^{Rz}. Wśród użytków zielonych przeważają grunty IV klasy, następnie grunty V, III i VI klasy.

3.6. Wody powierzchniowe

Obszar powiatu bielskiego należy do prawostronnego dorzecza Wisły. Wisła przepływa w jego północnej części, stanowiąc naturalną północną granicę powiatu. Przez wschodnie tereny powiatu przepływa rzeka Soła, która na odcinku kilkunastu kilometrów stanowi jego wschodnią granicę. Przez centralną część przepływa rzeka Biała. W dolinie Soły istnieją trzy zbiorniki zaporowe - Czaniec, Porąbka, Tresna. Powierzchniową sieć hydrograficzną powiatu bielskiego uzupełniają również sztuczne zbiorniki wodne - stawy hodowlane. Ich areał w północnym obszarze powiatu bielskiego przekracza 1000 ha.

Przez teren powiatu bielskiego przepływają cieki, które przynależą do 27 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

Jednolite części wód na terenie powiatu reprezentuje 6 typów rzecznych/jeziornych:

- 8 JCWP - potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych,
- 12 JCWP - potok fliszowy na piaskowcach,
- 1 JCWP - rzeki średnie Karpat i Równin Wschodnich,
- 2 JCWP – rzeka nizinna piaszczysto – gliniasta na utworach starogłacialnych,
- 1 JCWP – małe ciekły na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych,
- 3 JCWP – nie określony.

Dominującym typem jednolitych wód rzecznych na terenie województwa jest potok fliszowy na piaskowcach oraz potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych.⁴

W aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły określono ocenę stanu jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oraz jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) za lata 2010-2012. W odniesieniu do JCWP ocena wykazała zły stan wód 19 JCWP oraz stan dobry dla 8 JCWP. 11 JCWP zagrożonych jest nieosiągnięciem celu środowiskowego (dobrego stanu wód). Dla 6 JCWP nie rozpoznano presji powodujących zagrożenie. W przypadku JCWPd celem środowiskowym jest utrzymanie dobrego stanu ilościowego oraz utrzymanie dobrego stanu chemicznego JCWPd.

3.7. Wody podziemne

Warunki występowania wód podziemnych na obszarze powiatu bielskiego są zróżnicowane. Czynnikiem mającym największy wpływ na warunki hydrogeologiczne oraz zasoby wód podziemnych jest budowa geologiczna. Teren powiatu bielskiego położony jest w obszarze 5 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd).

Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) na terenie powiatu bielskiego:

- **PLGW2000157**
Poziom wodonośny w utworach czwartorzędu, występujący na całym obszarze jednostki. Lokalnie może występować w więzi hydraulicznej z poziomem wodonośnym neogenu (piaszczysto-żwirowa warstwa w stropie). W południowej części jednostki występują poziomy wodonośne w utworach fliszowych (kreda i paleogen). W północnej części jednostki, występuje kompleks wodonośny w utworach węglanowych triasu. W centralnej i północnej części jednostki poziomy wodonośne występują w klastycznych osadach karbonu górnego w seriach litostratygraficznych (krakowskiej, górnośląskiej, paralicznej). Obszar w rejonie eksploatacji górniczej (w części N) pozostaje w zasięgu regionalnego leja depresyjnego kopalń węgla kamiennego.
- **PLGW2000158**
Poziom wodonośny w czwartorzędzie występuje na całym obszarze. Poziom wodonośny w neogenie występuje w przewarstwieniach piasków pylastych. Górnokarboński poziom wodonośny wykształcony w postaci kilku warstw piaskowcowych i żwirowcowych.
- **PLGW2000159**
W piętrze czwartorzędowym występuje jeden poziom wodonośny związany z utworami akumulacji rzecznej. Lokalnie może występować w łączności hydraulicznej z w utworach fliszowych. Piętro wodonośne paleogeńskie i kredowe (fliszowe) zbudowane jest z utworów piaskowcowo – łupkowych. W strefie aktywnej wymiany wód zwykłych (do głębokości około 80 m p.p.t.) może występować kilka poziomów wodonośnych. Poziomy wodonośne występują w utworach paleogenu i kredy oraz paleogeńsko-kredowych – nierozdzielnych.
- **PLGW2000162**
Opis symbolu jednostki: Piętro wodonośne w czwartorzędzie występuje prawie na całym obszarze jednostki, w postaci jednego poziomu o zmiennej miąższości. Lokalnie na północy jednostki czwartorzęd pozostaje w więzi hydraulicznej z poziomem wodonośnym neogenu oraz

⁴ Program ochrony środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024, 2017

lokalnie z poziomem wodonośnym fliszu (kredy- paleogenu). W północnej części jednostki występują poziomy wodonośne karbonu górnego. Cecha szczególna JCWPd – licznie ujęte źródła i znaczny odpływ powierzchniowy.

- **PLGW2000163**

Opis symbolu jednostki: poziom wodonośny w czwartorzędzie występuje prawie na całym obszarze, miąższość jest zmienna, największe i najlepsze parametry stwierdzono w dolinach rzek. Lokalnie pozostaje w więzi hydraulicznej z poziomami kredy lub/i kredy-jury. Wody północnej części jednostki występuje poziom wodonośny w neogenie – zasolony. Cecha szczególna JCWPd – znaczna ilość ujętych źródeł oraz wysoki odpływ powierzchniowy.

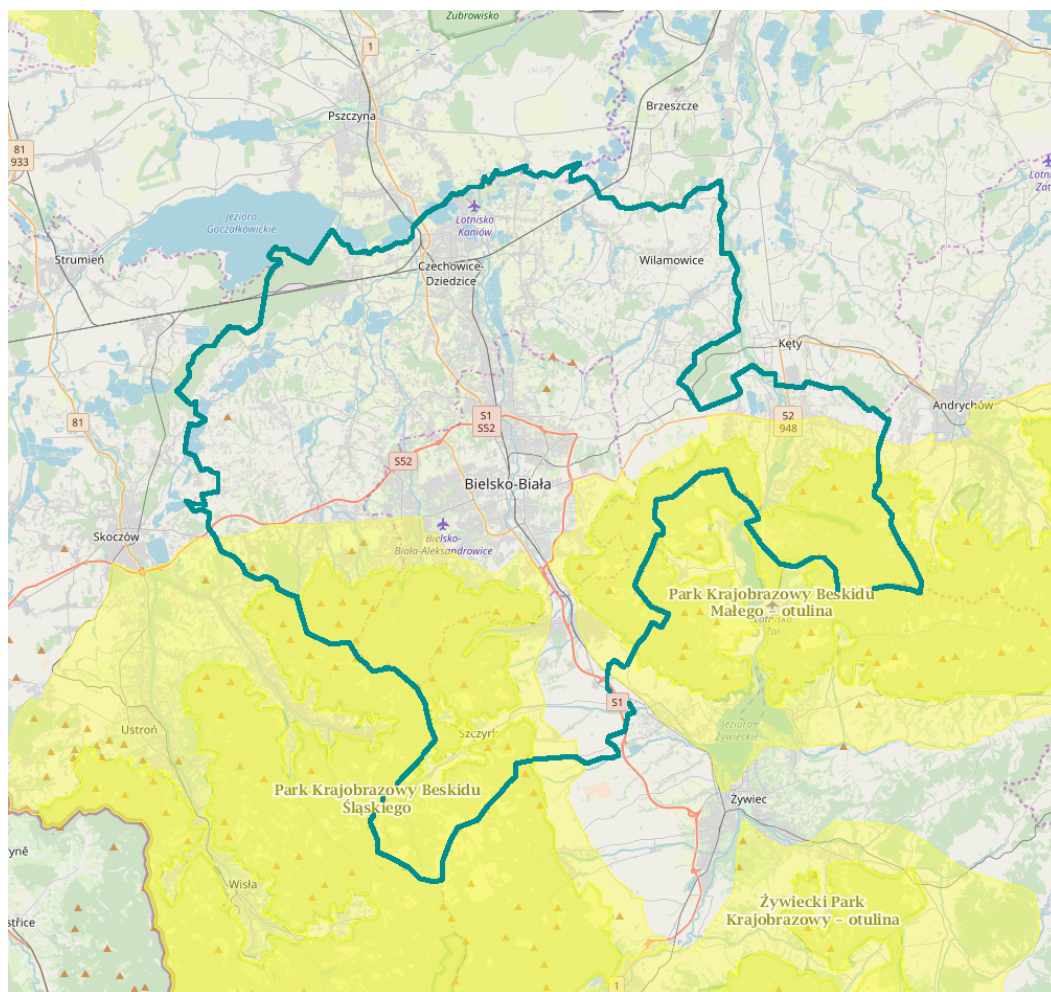
3.8. Otoczenie przyrodnicze

W skład obszarów i obiektów chronionych na terenie powiatu bielskiego wchodzi:

- obszar Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego wraz z otuliną,
- obszar Parku Krajobrazowego Beskidu Małego wraz z otuliną,
- 4 rezerwaty przyrody:
 - Dolina Łańskiego Potoku,
 - Morzyk,
 - Rotuz,
 - Zasolnica,
- obszary Natura 2000: PLH240005 Beskid Śląski, PLH240023 Beskid Mały, PLB120009 Stawy w Brzeczach, PLB240001 Dolina Górnej Wisły, PLB120004 Dolina Dolnej Soły, PLH120083 Dolna Soła, PLH240022 Pierściec, PLH240001 Cieszyńskie Źródła Tufowe,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy Jaworze,
- obszar chronionego krajobrazu Podkęcie w gminie Bestwina,
- użytek ekologiczny: Uroczysko Jasionka w gminie Jaworze (na granicy z Brenną),
- 76 pomników przyrody.

Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego w zasięgu powiatu bielskiego obejmuje tereny leśne pasm górskich Szyndzielni, Klimczoka oraz Skrzycznego. Są to tereny chronione ze względu na popularyzację walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.

Park Krajobrazowy Beskidu Małego obejmuje tereny leśne pasm górskich Beskidu Małego na terenie Gminy Porąbka i Kozy. Są to tereny chronione ze względu na popularyzację walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.

Rysunek 3 Parki krajobrazowe wraz z otulinami na terenie powiatu bielskiego.

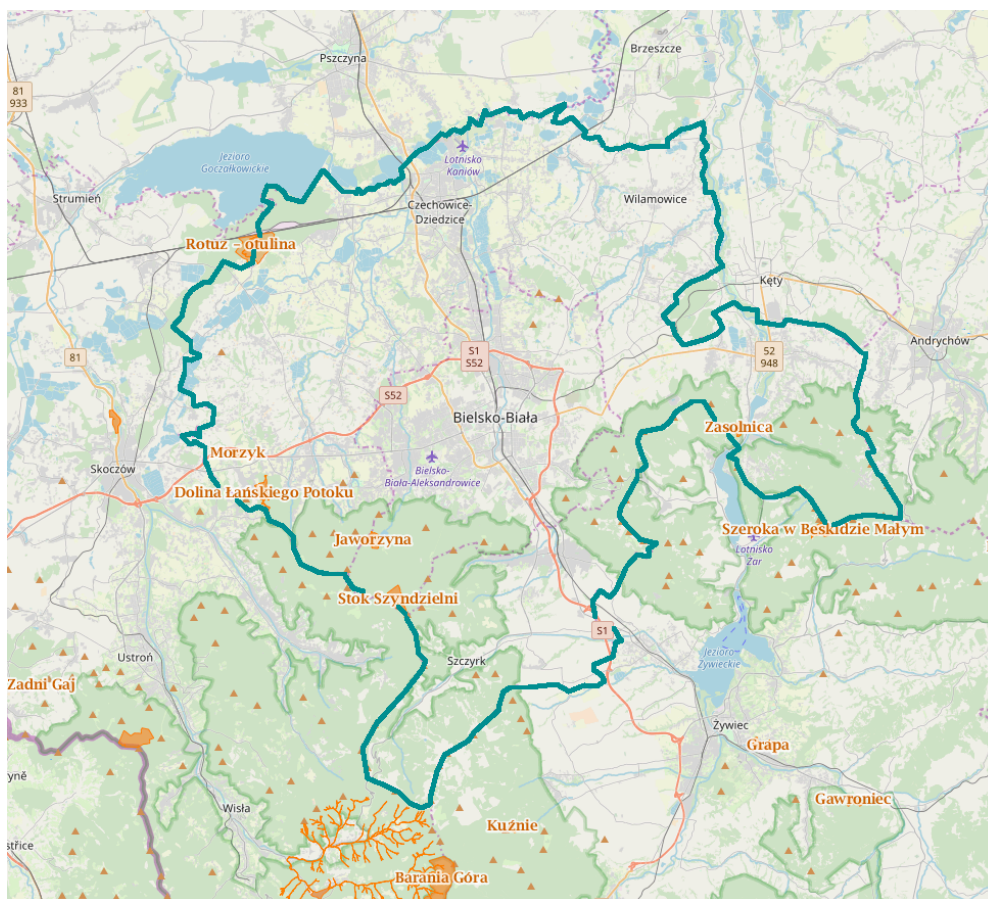
Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl.

Rezerwat przyrody Dolina Łańskiego Potoku powołany został w celu ochrony naturalnego zbiorowiska podgórskiego łągu jesionowego i nadrzecznej olszyny górskiej (gmina Jasienica).

Rezerwat przyrody Morzyk powołany został w celu zachowania i ochrony wielogatunkowych lasów grądowych i buczyny karpackiej w gminie Jasienica (Grodziec).

Rezerwat przyrody Rotuz został utworzony w celu ochrony torfowiska wysokiego oraz fragmentów boru bagiennego na granicy gminy Czechowice-Dziedzice i gminy Chybie należącej do powiatu cieszyńskiego.

Rezerwat przyrody Zasolnica powołany został w celu ochrony fragmentu buczyny karpackiej w miejscowości Porąbka.

Rysunek 4 Rezerwaty przyrody na terenie powiatu bielskiego.

Źródło: [www: geoserwis.gdos.gov.pl](http://www.geoserwis.gdos.gov.pl).

Natura 2000 SOO Beskid Śląski - Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 o powierzchni 26 405,4 ha. W powiecie bielskim obejmuje fragment gmin: Szczyrk, Jasienica, Jaworze i Wilkowice. W obszarze zidentyfikowano 17 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Najcenniejszymi terenami w obszarze są fragmenty lasów o charakterze naturalnym - dolnoregłowy bór na torfie Bazzanio-Piceetum (Barania Góra), dolnoregłowego boru jodłowo-świerkowego, występuje tu unikatowy ekotyp tzw. świerka istebniańskiego. Na terenie północnej części Beskidu Śląskiego rozwijają się dość licznie lasy jaworowe z miesięcznicą trwałą Lunario-Aceretum. Dużym zróżnicowaniem wyróżnia się także roślinność nieleśna. Obszar charakteryzuje się największą liczbą jaskiń i schronisk skalnych w obrębie polskich Karpat Zewnętrznych. Występuje tu 21 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to ostoja fauny typowej dla Puszczy Karpackiej. Na obszarze znajdują się też liczne stanowiska rzadkich i zagrożonych roślin oraz bezkręgowców.

Natura 2000 SOO Beskid Mały - Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 o powierzchni 7 186,2 ha. W powiecie bielskim położone są trzy części, usytuowane w obszarach gminy Kozy i gminy Porąbka. Obszar Natura 2000 SOO Beskid Mały to najlepiej wykształcony kompleks kwaśnych buczyn górskich *Luzulo luzuloidis-Fagetum* w Karpatach. Stwierdzono tu łącznie obecność 15 siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W latach 2009-2012 trwała weryfikacja danych, uzupełniono i poprawiono dane o liczebnościach i stanie występujących gatunków.

Natura 2000 SOO Pierściec - Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 o powierzchni 1 702,1 ha. Ostoja Pierściec obejmuje budynek starego zabytkowego młyna, który upodobały sobie nietoperze jako swoją letnią kolonię rozrodczą. Występuje tu jeden z najmniejszych polskich nietoperzy – podkowiec mały (*Rhinolophus hipposideros*). Poza młynem w obszar ostoi wchodzi okoliczne stawy, pola oraz tereny leśne wykorzystywane jako tereny żerowiskowe oraz szlaki migracji tego zwierzęcia.

Natura 2000 SOO Cieszyńskie Źródła Tufowe - Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 o powierzchni 266,9 ha. Obszar składa się z czterech części. W powiecie bielskim znajduje się jedna

część, która obejmuje obszar rezerwatu przyrody Morzyk (gmina Jasienica). Niezwykłym walorem tych obszarów są wolno sączące się źródła, którym towarzyszy zjawisko osadzania węglanu wapnia na uskokach terenu oraz na mchach i porostach. Są to obszary aktywnych współcześnie źródeł z depozycją martwicy wapiennej (tufów wapiennych i trawertynów) i towarzyszącą im typową florą mszaków (ze związku Cratoneurion).

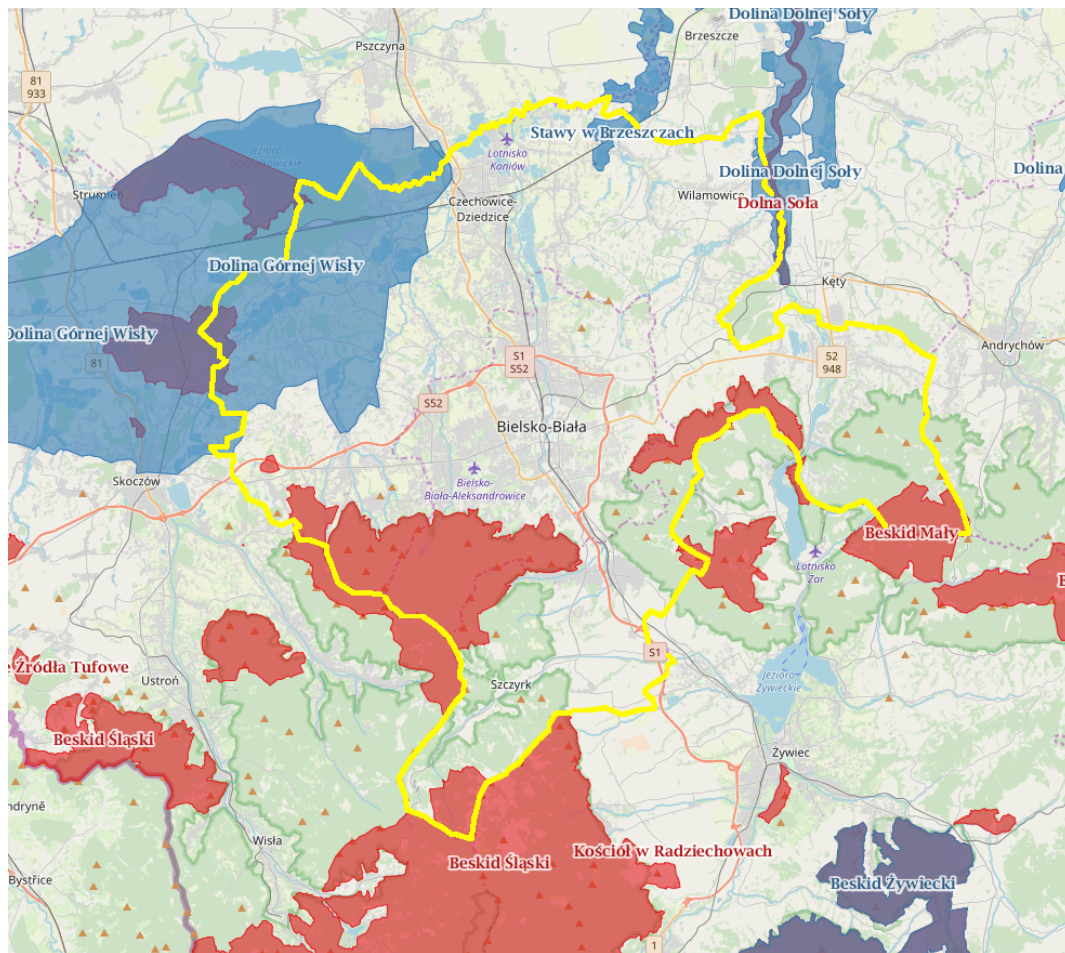
Natura 2000 SOO Dolna Soła - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 o powierzchni 501,0 ha. Obejmuje fragment rzeki Soły z przylegającymi polami uprawnymi, łąkami oraz stawami hodowlanymi i wydzielony został w granicach obszaru Natura 2000 OSO Dolina Dolnej Soły. Soły zachowała na tym odcinku charakter naturalnej rzeki, posiada szerokie kamieniste koryto oraz oferuje różnorodność siedlisk, wśród których powierzchniowo dominują lasy łęgowe. Teren ten jest również ważnym miejscem dla płazów, w szczególności licznie reprezentowanych przez kumaka nizinnego, któremu często towarzyszą traszki – grzebieniasta i zwyczajna.

Natura 2000 OSO Dolina Górnej Wisły - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 o powierzchni 24 740,2 ha. W powiecie bielskim obejmuje fragment gmin Czechowice-Dziedzice i Jasienica. Obszar obejmuje Zbiornik Goczałkowicki i przyległe stawy hodowlane. Łącznie na terenie ostoi zidentyfikowano 29 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, m.in. są to gatunki łęgowe w ilości przekraczającej 1% wielkości populacji krajowej: bączek, bąk, dzierzba czarnoczelna (PCK), mewa czarnogłowa, rybitwa białowąsa (PCK)*, rybitwa rzeczna, rybitwa czarna, szablodziób, ślepowron (PCK), cyranka, czernica, kokoszka, krakwa, krwawodziób, perkoz dwuczuby, płaskonos, sieweczka rzeczna, śmieszka, zausznik. W wysokim zagęszczeniu występują: bocian biały, muchołówka białoszyja, krzyżówka, głowienka, łyska, perkoz. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego perkoza dwuczubego, czapli białej i płaskonosa.

Natura 2000 OSO Dolina Dolnej Soły - Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 o powierzchni 4 023,6 ha. Obszar położony jest w większości na terenie województwa małopolskiego. W powiecie bielskim, w gminie Wilamowice znajduje się jedynie część ostoi o powierzchni ok. 290 ha. Obszar obejmuje fragment rzeki Soły i jej dolinę wraz ze stawami hodowlanymi i żwirowniami. W ostoi występuje co najmniej 13 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 4 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), rybitwa białowąsa (PCK), ślepowron (PCK), czernica, perkoz dwuczuby, sieweczka rzeczna, zausznik. Stosunkowo wysoką liczebność (C7) osiągają bąk (PCK) i krwawodziób.

Obszar Natura 2000 Stawy w Brzeszczach (PLB120009) - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków o łącznej powierzchni 3 066,0 ha. W obszarze powiatu bielskiego obejmuje dolinę Wisły w północno-zachodniej części gminy Wilamowice. W obszarze znajdują się kompleksy stawów hodowlanych, położone po obu stronach rzeki Wisły. W ostoi występuje co najmniej 14 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), czapla purpurowa (PCK), rybitwa białowąsa (PCK), ślepowron (PCK), kokoszka, krakwa, krwawodziób, śmieszka, zausznik. Stosunkowo wysoką liczebność osiąga: bąk (PCK), rybitwa czarna i perkoz dwuczuby.

PCK - Polska Czerwona Księga gatunków zagrożonych

Rysunek 5 Obszary Natura 2000 na terenie powiatu bielskiego.

kolor czerwony – obszary siedliskowe, kolor niebieski – obszary ptasie

Źródło: [www: geoserwis.gdos.gov.pl](http://www.geoserwis.gdos.gov.pl).

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Jaworze – ustanowiono w centralnej części miejscowości Jaworze.

Obszar chronionego krajobrazu Podkęcie - ochroną objęto obszar kompleksu stawów w dolinie rzeki Białej w gminie Bestwina.

Użytek ekologiczny Uroczysko Jasionka ustanowiono w celu ochrony górskiego źródła na terenie Gminy Jaworze.

Korytarze ekologiczne

Obszar powiatu bielskiego położony jest w obrębie korytarzy ekologicznych, wydzielonych ramach projektu Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa (Parusel J. B. i in., CPGŚ. 2007).

Korytarze spójności obszarów chronionych

W obszarze powiatu bielskiego wyznaczono przebieg korytarzy spójności istotnych dla zachowania spójności obszarów chronionych:

- Beskid Śląski - Beskid Mały znaczenie: międzynarodowy,
- Soła - znaczenie: międzynarodowy,

- Biała - znaczenie: regionalny,
- Wisła - znaczenie: międzynarodowy,
- Sarni Stok – Dolina Górnej Wisły - znaczenie: międzynarodowy,
- Beskid Śląski - Dolina Górnej Wisły 1 - znaczenie: międzynarodowy,
- Beskid Śląski - Dolina Górnej Wisły 2 - znaczenie: międzynarodowy.

Korytarze ornitologiczne

Na terenie powiatu bielskiego wyznaczono korytarze ekologiczne migracji ptaków o znaczeniu ponadregionalnym: Lasy Beskidu Śląskiego i Żywieckiego.

Korytarze ornitologiczne wyznaczono na podstawie obecności i liczebności gatunków wskaźnikowych. Kryterium wyboru tych gatunków był ich status zagrożenia w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Należą do nich:

- lasy Beskidu Śląsko-Żywieckiego - znaczenie: korytarz ponadregionalny,
- lasy Beskidu Śląskiego i Żywieckiego - znaczenie: korytarz ponadregionalny,
- Środkowej Soły - znaczenie: korytarz regionalny,
- Stawy w Zawadce i Brzeszczach - znaczenie: przystanek ponadregionalny,
- Dolina Górnej Wisły - znaczenie: korytarz, przystanek ponadregionalny.

Korytarze teriologiczne dla dużych ssaków drapieżnych i kopytnych

Na terenie powiatu bielskiego znajdują się korytarze migracyjne umożliwiające przemieszczanie się pomiędzy siedliskami osobników należących do populacji ssaków kopytnych i drapieżnych oraz przystanki pośrednie, czyli obszary węzłowe, które stanowią potencjały siedliska tych zwierząt (były zasiedlone w przeszłości lub posiadają sprzyjające uwarunkowania przyrodnicze). Do najważniejszych należą:

- lasy Beskidu Małego na wschód od doliny Soły stanowią obszar węzłowy dla ssaków drapieżnych,
- lasy Beskidu Małego i Śląskiego stanowią obszar węzłowy i korytarz dla ssaków kopytnych,
- tereny wzdłuż doliny Wisły i obszar wschodniej części gminy Jasienica łączący dolinę Wisły z lasami Beskidu Śląskiego (stanowiący jednocześnie korytarz dla dużych drapieżników) stanowią korytarz dla ssaków kopytnych.

Korytarze ichtiologiczne

W obszarze powiatu bielskiego położona jest sieć korytarzy ichtiologicznych. Rzeki stanowią ważne szlaki migracji ryb diadromicznych oraz potadromicznych. W obrębie powiatu zostały dodatkowo określone obszary rdzeniowe zapewniające warunki niezbędne do przetrwania cennych gatunków ryb, a zwłaszcza komunikację ekologiczną oraz miejsca potrzebne do odbycia tarła, rozwoju wszystkich stadiów wiekowych tych gatunków.

Najważniejsze z nich to:

- Wisła (korytarz ponadregionalny),
- Hłownica, Biała, Soła (korytarze regionalne).

Do najważniejszych obszarów rdzeniowych należą:

- Żylica,

- Wapienica,
- Słonica,
- Wielka Puszcza,
- Mała Puszcza.⁵

Tym, co w sposób szczególny charakteryzuje powiat bielski to piękno krajobrazów i bogactwo atrakcji turystycznych w wielu gminach naszej małej ojczyzny. To jedna z ciekawszych propozycji na turystycznej mapie polski niezależnie od pogody i pory roku. Stanowi połączenie piękna i kolorytów lokalnych 10 gmin, dlatego tak ważna jest promocja turystyki wśród mieszkańców powiatu oraz turystów w Polsce i za granicą.

Jednym z głównych sposobów prezentacji potencjału powiatu szerokiej grupie odbiorców jest promocja jego atrakcji turystycznych na targach turystycznych. Ma to miejsce wspólnie ze Stowarzyszeniem „Region Beskidy” w Bielsku-Białej i Śląską Organizacją Turystyczną w Katowicach. Udział w targach turystycznych umożliwia bezpośredni kontakt z potencjalnymi turystami, stąd pracownicy Biura obsługujący stoisko powiatu bielskiego promują region dzieląc się zarówno materiałami promocyjnymi, jak i wiedzą dot. oferty turystycznej i kulturalnej. W roku 2018 powiat promował się na 8 tego typu wydarzeniach, z czego 2 odbywały się za granicą.

W 2018 roku w ramach przyznanych środków z powiatu bielskiego odnowiono 10,0 km górskich szlaków turystycznych, wykonano i postawiono 3 szt. rogaczy, dokonano konserwacji 1 szt. rogacza oraz konserwacji 2 szt. kładek drewnianych. Ponadto ze środków Centralnego Ośrodka Turystyki Górskiej w Krakowie odnowiono 63 km turystycznych szlaków, a ze środków Samorządu Województwa Śląskiego w Katowicach 13 km. Od wielu lat kontroli stanu szlaków dokonują członkowie kadry programowej PTTK Oddział „Podbeskidzie” podczas celowych przejść oraz podczas wycieczek i imprez turystycznych. Wszystkie zauważone braki i zniszczenia powstałe na skutek prac zrębowych w lasach, wiatrołomów, wymiany słupów energetycznych itp. oraz dewastacji są usuwane na bieżąco.

Dzięki tym działaniom kilkaset tysięcy turystów rocznie z całej Polski, a w szczególności z woj. śląskiego może bezpiecznie korzystać z górskich szlaków turystycznych w Beskidach na terenie Powiatu Bielskiego.⁶

⁵ Prognoza oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024, 2017

⁶ Raport o stanie powiatu Bielskiego w 2018 roku, 2019

4. INFORMACJE O AZBESCIE I JEGO SZKODLIWOŚĆ DLA ZDROWIA LUDZKIEGO

4.1. Azbest – informacje ogólne

Azbest jest to włóknisty materiał nieorganiczny (w wielu państwach znany pod nazwą lnu kamiennego lub bawełnianego kamienia). Jego największą zaletą jest odporność na wysokie temperatury. Po nagrzaniu do 350°C odporność mechaniczna włókien azbestu spada zaledwie o 20% (spowodowane to jest usunięciem części wody). Natomiast po przyjęciu wody z wilgotnego otoczenia wraca do poprzedniego stanu. Dopiero temperatura ponad 700°C powoduje całkowite odparowanie wody i nieodwracalne zniszczenie materiału (włókna tracą elastyczność i zaczynają się kruszyć).

4.2. Występowanie azbestu, materiały zawierające azbest

Właściwości termoizolacyjne i dźwiękochłonne, wytrzymałość na rozciąganie, elastyczność, a także odporność niektórych odmian azbestu na działanie kwasów, alkaliów i wody morskiej czynią z niego surowiec o szerokim zastosowaniu. 60-80% azbestu zużywane jest jednak do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych.

Azbest jest nazwą ogólną obejmującą włókniste minerały z grupy serpentynów i amfiboli. Dzięki od dawna znanej i cenionej odporności na wysoką temperaturę, trzy minerały azbestowe zyskały popularność i szerokie zastosowanie w gospodarce światowej. Są to: powszechnie stosowany chryzotyl (azbest biały), w mniejszym stopniu wykorzystywany krokidolit (azbest niebieski) i jeszcze rzadziej stosowany amosyt (azbest brązowy). Specyficzne właściwości azbestu takie jak:

- niepalność,
- wytrzymałość mechaniczna i termiczna,
- elastyczność

sprawiły, że azbest znalazł szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych a zwłaszcza w budownictwie, energetyce, transporcie i w przemyśle chemicznym.

Budownictwo

Azbest stosowano w wyrobach budowlanych powszechnego użycia: eternit, czyli płyty faliste azbestowo-cementowe o zawartości 10-13% azbestu do pokryć dachowych, płyty prasowane - płaskie o zbliżonej zawartości azbestu, płyty KARO - dachowe pokrycia lub elewacje, rury azbestowo-cementowe wysokociśnieniowe (krokidolit) i kanalizacyjne, stosowane także jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe (zawartość azbestu około 22%), kształtki azbestowo-cementowe oraz elementy wielkowymiarowe, stosowane w budownictwie ogólnym i przemysłowym (płyty azbestowo-cementowe płaskie wykorzystywane w lekkich przegrodach ścian warstwowych i wbudowane w płyty warstwowe prefabrykowane - PW3/A, PŻ/3W i PŻW 3/A/S).

Azbest mógł być stosowany w budownictwie wszędzie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ogniowa i zabezpieczenia ogniochronne elementów narażonych lub potencjalnie narażonych na wysoką temperaturę (klapy przeciwpożarowe, ciągi telekomunikacyjne, tablice rozdzielcze elektryczne, węzły ciepłownicze, obudowa klatki schodowej, przejścia kabli elektrycznych, przewodów ciepłowniczych i wentylacyjnych między stropami, zabezpieczenia elementów stropowych i ściennych strychów, piwnic, dróg ewakuacyjnych, konstrukcji stalowych). Azbest stosowano także w tkaninach wygłuszających hałas. Wyroby z azbestem projektanci dobierali indywidualnie do obiektów, z uwzględnieniem wymagań przeciwpożarowych.

Energetyka

Azbest stosowano w elektrociepłowniach i elektrowniach, w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza), a także w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).

Wyroby zawierające azbest umiejscowione są w: kominach o dużej wysokości (dylatacje wypełnione sznurem azbestowym), chłodniach kominowych (płyty azbestowo-cementowe w zraszalnikach i obudowie wewnętrznej chłodni), chłodniach wentylatorowych (w obudowie wewnętrznej chłodni), rurach odprowadzających parę, zraszalnikach itp. (w formie izolacji cieplnej ze sznura azbestowego).

Transport

Azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych - sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. w statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

Przemysł chemiczny

Z azbestu wykonane są przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru. Ponadto azbest występuje w hutach szkła (np. w wałach ciągnących)

Wyroby zawierające azbest oraz odpady azbestowe można podzielić – w zależności od trwałości i ilości zastosowanego spoiwa wiążącego na: miękkie (łamliwe, kruche) i twarde (niekruche, sztywne).

Klasa I – Wyroby miękkie o gęstości $< 1\ 000\ \text{kg/m}^3$ charakteryzują się dużym procentowym udziałem azbestu (powyżej 20%). Wyroby te ulegają łatwo uszkodzeniom mechanicznym, co wiąże się z uwalnianiem włókien do środowiska. Najczęściej spotykane są w obiektach przemysłowych (elektrociepłownie, huty). Narażeni na oddziaływanie ich pyłów są pracownicy wykonujący remonty izolacji lub uszczelnień urządzeń z udziałem azbestu. Wyroby miękkie to m.in.:

- sznury, płótna, tkaniny z dodatkiem azbestu (lub wykonane z samego azbestu),
- płyty i uszczelki kinkiert (typu Gambit, Polonit), stosowane w ciepłownictwie na złączach rur, zaworów z gorącą wodą lub parą,
- płaszcze azbestowo-gipsowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie,
- płyty i tektury miękkie (stosowane w izolacjach ognioochronnych),
- płyty ognioochronne typu „PYRAL” produkcji czechosłowackiej lub „SOKALIT” produkcji NRD, zawierające około 30-50 % azbestu (służą do okładzin ognioochronnych konstrukcji budynków oraz jako sufity podwieszane o podwyższonej odporności na ogień, także jako materiał do klap przeciwpożarowych i przeciwdymnych),
- natryski azbestowe na konstrukcje stalowe zastosowane jako ognioochronne zabezpieczenie stalowej konstrukcji budynków o tzw. konstrukcji nieszytywnej (np. budynki przemysłowe, biurowe).

Klasa II – Wyroby twarde o gęstości $> 1000\ \text{kg/m}^3$ są to najpowszechniej występujące w krajowym budownictwie wyroby zawierające azbest. Charakteryzują się dużym stopniem zwięzłości, dużym udziałem spoiwa (najczęściej jest nim cement), niską procentową zawartością azbestu (około 5% w płytach płaskich lignocementowych modyfikowanych, 12-13% w płytach płaskich i falistych azbestowo-cementowych i około 20% w rurach azbestowo - cementowych). W przypadku uszkodzenia tego typu materiału emisja jest znacznie niższa niż w przypadku wyrobów z klasy I. W przeciwieństwie do wyrobów miękkich, przez długi okres pozostają wyrobami emitującymi małe ilości pyłu azbestu. Można je więc uważać za mniej groźne w użytkowaniu oraz podczas prac remontowych od wyrobów miękkich. Mniej groźne są też ich odpady. Wyroby twarde to m.in.:

- płyty azbestowo-cementowe faliste,
- płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane,
- płyty azbestowo-cementowe KARO,
- płyty warstwowe PW3/A i podobne,
- rury azbestowo-cementowe,

- złącza, listwy, gąsiory wykonane z azbestocementu,
- płaszcze azbestowo-cementowe stosowane w izolacji rur w ciepłownictwie.

Tabela 1 Zakres zastosowania wyrobów zawierających azbest

Klasa wyrobu	Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Zastosowanie
I	Masy azbestowe natryskowe	Izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych, izolacja akustyczna obiektów użyteczności publicznej
I	Sznury	Piece przemysłowe wraz z kanałami spalin, nagrzewnice, rekuperatory, kominy przemysłowe
I	Tektura azbestowa	Izolacja termiczna i uszczelnienia w instalacjach przemysłowych, aparaturze kontrolno-pomiarowej i laboratoryjnej
I	Płyty azbestowo-kauczukowe	Uszczelnianie urządzeń przemysłowych pracujących w środowisku agresywnym
I	Wyroby tekstylne z azbestu (rękawice i tkaniny azbestowe)	Ochrona pracowników
I	Masa lub tektura azbestowa	Drobne urządzenia w gospodarstwach domowych, np. żelazka, płytki kuchenne, piece akumulacyjne
I	Materiały i wykładziny cierne zawierające azbest	Hamulce i sprzęgła
I	Masy ognioodporne zawierające azbest	Piece przemysłowe wraz z kanałami spalin
II	Płyty azbestowo-cementowe faliste i gąsiory	Pokrycia dachowe, balkony
II	Płyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane	Ściany osłonowe, ściany działowe, elewacje zewnętrzne, osłona ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych, chłodnie kominowe, chłodnie wentylatorowe
II	Płyty azbestowo-cementowe płaskie „karo”	Pokrycia dachowe, elewacje zewnętrzne
II	Płyty azbestowo-cementowe suchoformowane „kolorys”, „acekol” i inne	Elewacje zewnętrzne, osłony kanałów wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, ściany działowe
II	Rury azbestowo-cementowe (bezcisnieniowe i ciśnieniowe)	Przewody kanalizacyjne i wodociągowe, rynny spustowe na śmieci, przewody kominowe
II	Otuliny azbestowo-cementowe	Izolacja urządzeń ciepłowniczych i innych przemysłowych
II	Kształtki azbestowo-cementowe budowlane	Przewody wentylacyjne, podokienniki, osłony rurociągów ciepłowniczych, osłony kanałów spalinowych i wentylacyjnych
II	Kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	Przegrody izolacyjne w aparatach i urządzeniach elektrycznych
II	Płytki PCV	Podłogi w blokach mieszkalnych

I lub II	Płyty azbestowo-cementowe konstrukcyjne ognioodporne	Oslony ognioodporne i przeciwpożarowe w budynkach przemysłowych (kotłownie), izolacja urządzeń grzewczych, gradzie przeciwogniowe w okrętownictwie
----------	--	--

Emisja pyłu azbestu może powstawać podczas uszkodzeń mechanicznych, np. przy piłowaniu lub szlifowaniu szybkoobrotowymi narzędziami elektrycznymi, niewyposażonymi w miejscowe odciągi pyłu. Do emisji pyłu dochodzi także w trakcie trwania destrukcji, np. emitują go stare płyty pokryć dachowych azbestowo-cementowych o naruszonej przez czynniki atmosferyczne lub chemiczne powierzchni zewnętrznej. Wówczas zanieczyszczony jest też grunt w bezpośrednim sąsiedztwie rynny odprowadzającej wodę opadową.

Wyroby zawierające azbest z chwilą ich usunięcia z miejsca zabudowania stają się odpadami, które zostały zakwalifikowane do niebezpiecznych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, załącznik Nr. 1 do rozporządzenia, następujące rodzaje odpadów zawierających azbest zaliczono do niebezpiecznych:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych,
- 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05 - materiały budowlane zawierające azbest.

4.3. Zdrowotne skutki obecności azbestu w środowisku człowieka

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie są szkodliwe dla zdrowia. Wyroby spoiste (np. eternit), dopóki nie zostaną uszkodzone i włókna azbestowe nie uwolnią się, nie stanowią zagrożenia. Natomiast stosowanie wyrobów miękkich (jak koce gaśnicze, otuliny rur), ze względu na bardzo łatwe uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza, jest dużo groźniejsze.

Biologiczna agresywność pyłu azbestu jest związana ze stopniem penetracji i ilością włókien w dolnej części układu oddechowego. Proces ten zależy od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Szczególne znaczenie ma średnica poszczególnych włókien, długość odgrywa mniejszą rolę. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3 µm przenoszone są łatwiej i odkładają się w końcowych odcinkach dróg oddechowych, podczas, gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5 µm, zatrzymują się w górnej części układu oddechowego. Skręcone włókna chryzotylu o dużej średnicy mają tendencje do zatrzymywania się wyżej niż igłowate włókna azbestów amfibolowych, z łatwością przenikające do obrzeży płuca. W oczyszczaniu dolnej części układu oddechowego z włókien uczestniczą głównie trzy mechanizmy biologiczne.

Większość pyłu usuwana jest z dróg oddechowych za pośrednictwem śluzu, odkrztuszania, wypluwania lub połykania. Krótkie włókna pochłaniane są w drogach oddechowych przez makrofagi. Niektóre włókna azbestu wychwytywane są przez komórki nabłonkowe wyściełające drogi oddechowe; włókna gromadzą się w warstwie śródmiąższowej i przenoszone są do gruczołów chłonnych. Około 1/3 wdychanych włókien umiejscawia się w końcowych odcinkach układu oddechowego. Oczyszczanie drzewa oskrzelowego przebiega dwufazowo. Prawie połowa wdychanych włókien usuwana jest w ciągu

kilku dni, pozostałe w dłuższym czasie. W procesie usuwania wewnątrzplucnych depozytów niewątpliwie negatywną rolę odgrywają czynniki zewnętrzne, takie jak dym tytoniowy i inne zanieczyszczenia powietrza. Na występowanie i typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien oraz stężenie włókien i czas trwania narażenia, a więc kumulowana dawka pyłu azbestu w ciągu życia osobniczego, określana iloczynem średniego stężenia pyłu i czasu trwania ekspozycji oraz efektywność biologicznych mechanizmów oczyszczania układu oddechowego. Wyniki dotychczasowych badań wskazują, że zatrzymywanie chryzotyłu w górnych drogach układu oddechowego jest bardziej prawdopodobne, niż zatrzymywanie amfiboli. Usuwanie zaś chryzotyłu z płuc jest również bardziej skuteczne, a więc retencja amfiboli w płucach jest większa.

Najgroźniejsze działanie pyłów respirabilnych azbestu przypisuje się włóknom, które charakteryzują się długością $>5\text{ }\mu\text{m}$, średnicą $<3\text{ }\mu\text{m}$ (proporcja - długość: średnica $>3:1$) i są wdychane z powietrzem. Mogą one wnikać głęboko do układu oddechowego i powodować groźne choroby, takie jak: pylicę azbestową (azbestozę), międzybłoniak, nowotwór płuc i oskrzeli. Schorzenia te występują u osób zawodowo narażonych na duże dawki pyłu azbestowego lub u osób narażonych parazawodowo, czyli np. przebywających okresowo w powietrzu silnie zanieczyszczonym pyłami respirabilnymi azbestu.

Zanieczyszczenie powodujące choroby zawodowe, spotykane w przemyśle i przy pracach z azbestem, to kilkaset tysięcy włókien w 1 m^3 powietrza. Poziomy takich zanieczyszczeń występują np. przy pracach remontowych, przy usuwaniu wyrobów zawierających stare izolacje, natryski ognioochronne na konstrukcje stalowe budynków, podczas wymiany elementów urządzeń ciepłowniczych w energetyce. Przy niewłaściwie prowadzonych pracach z wyrobami azbestowymi ilość włókien respirabilnych azbestu w przestrzeniach zamkniętych obiektów może przekraczać kilka, a nawet kilkanaście mln wł./ m^3 . Takie zanieczyszczenia powietrza w przeszłości występowały w zakładach wyrobów azbestowych, szczególnie przy produkcji tkanin azbestowych, także przy produkcji uszczelnień czy wyrobów azbestowo-cementowych. Dzięki technikom kontroli i ograniczeniu emisji obecnie poziomy zagrożenia zostały zmniejszone, a nawet lokalnie wyeliminowane.

Porównując szkodliwość różnych rodzajów azbestu należy zaznaczyć, że chryzotyl jest uznany za mniej groźny niż amosyt czy krokidolit.

Przyjęte wielkości NDS (najwyższe dopuszczalne stężenia na stanowiskach pracy zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29.11.2002 roku w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy) dla różnych pyłów włóknistych, w tym azbestu, unaocniają różnice w ich szkodliwym działaniu na organizm. Aktualnie obowiązujące wartości NDS dla pyłów zawierających azbest:

- pyły zawierające azbest chryzotylowy oraz pyły zawierające azbest chryzotylowy i inne minerały włókniste oraz pyły zawierające inne materiały włókniste, z wyjątkiem krokidolitu, np. antygort włóknisty - pył całkowity – $1\text{ mg}/\text{m}^3$; - włókna respirabilne - $0,2\text{ wł.}/\text{cm}^3$
- pyły zawierające krokidolit: - pył całkowity - $0,5\text{ mg}/\text{m}^3$; - włókna respirabilne - $0,2\text{ wł.}/\text{cm}^3$

Należy podkreślić, że działanie szkodliwe azbestu zwielokrotnia się wobec jednoczesnego narażenia organizmu na inne substancje rakotwórcze, np. węglowodory aromatyczne (szczególnie a - benzopiren), metale ciężkie, dym tytoniowy, itp.

5. ZASADY POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

5.1. Ogólne zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest

Azbest, jako materiał niebezpieczny podlega szczególnemu traktowaniu. Odpady zawierające azbest powinny być utylizowane w odpowiednio do tego celu przystosowanych miejscach (składowiskach).

W zakresie sposobu użytkowania i warunków usuwania wyrobów zawierających azbest obowiązują następujące przepisy:

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649) zmienione Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 162, poz. 1089)

Rozporządzenia te nakładają na właściciela nieruchomości, na której zlokalizowane są wyroby zawierające azbest do:

- prowadzenia okresowej kontroli stanu tych wyrobów,
- sporządzania sprawozdania z tych kontroli w postaci tzw. „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”,
- przekazywania wyników kontroli organowi nadzoru budowlanego.

Ponadto w celu bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest właściciel nieruchomości winien:

- zabezpieczyć przez zabudowę przestrzeń, na której znajdują się wyroby azbestowe lub poprzez pokrycie wyrobów szczelną powłoką,
- wyeliminować wszelkie prace związane z obróbką mechaniczną przy pracach zabezpieczających,

W przypadku podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest winien:

- zgłosić prace do właściwego organu administracji architektoniczno – budowlanej.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest zobowiązany jest do:

- posiadania odpowiednich zezwoleń/pozwoleń/decyzji w zakresie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zgodnie z obowiązującą ustawą o odpadach),
- przeszkolenia wszystkich pracowników zatrudnionych przy pracach związanych z zabezpieczaniem lub usuwaniem wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania,
- opracowania szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest,
- posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie prac zgodnie z ustalonym planem oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
- zgłoszenia planowanych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy, przed przystąpieniem do prac.

Ponadto wykonawca prac winien:

- izolować od otoczenia obszar prac, przez zastosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
 - ogrodzić teren prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych,
 - umieścić w strefie prac tablice informacyjne (informujące o azbecie),
 - zastosować środki techniczne ograniczające do minimum emisje azbestu do środowiska.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 roku w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 roku Nr 216 poz. 1824)
- Rozporządzenie to szczegółowo określa sposób postępowania oraz obowiązki wykonawcy prac związanych z zabezpieczeniem bądź usunięciem wyrobów zawierających azbest w zakresie organizacji terenu prac, bezpieczeństwa pracowników i środowiska.

5.2. Zakres bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Podstawą bezpiecznego postępowania z materiałami zawierającymi azbest jest eliminacja lub co najmniej minimalizacja ryzyka emisji włókien azbestu do atmosfery. Zatem dopuszczalna jest eksploatacja materiałów zawierających azbest w dobrym stanie technicznym, o nie uszkodzonej powierzchni, ewentualnie odpowiednio zabezpieczonej. Prawo zakłada dwie metody zabezpieczenia. Pierwsza metoda polega na odizolowaniu wyrobów od otoczenia poprzez obudowanie ich pyłoszczelną przegrodą wykonaną np. ze sklejk lub płyt gipsowych. Druga metoda – kapsulacja – to pokrycie powierzchni przedmiotowych wyrobów specjalnymi substancjami impregnującymi uniemożliwiającymi kruszenie lub tworzącymi powłoki na powierzchni materiałów, zabezpieczające przed odrywaniem się zewnętrznych cząstek wyrobu – włókien azbestu do otoczenia. Czas użytkowania prawidłowo zabezpieczonych płyt azbestowo-cementowych określony został przez producentów na 30 lat. Miało to niewątpliwie znaczenie przy ustalaniu ostatecznego terminu realizacji oczyszczenia kraju z azbestu, wyznaczonego na 31 grudnia 2032 roku. Regulacje prawne od 25 stycznia 2011 roku zakładają dwa wyjątki od ostatecznego terminu eliminacji azbestu:

1. Przewiduje się możliwość wykorzystywania bez ograniczeń czasowych dróg utwardzonych odpadami azbestowymi przed wejściem w życie zakazu ich stosowania, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu. Stan drogi zabezpieczonej podlega stałej kontroli.
2. Zdecydowano również o możliwości pozostawienia w ziemi bez ograniczeń czasowych rur azbestowo – cementowych i elementów wyłączonych z użytkowania instalacji ciepłowniczych, wodociągowych, kanalizacyjnych i elektroenergetycznych podziemnych w przypadku gdy ich usytuowanie nie naraża na kontakt człowieka. Występowanie rur a – c pod powierzchnią ziemi nie powoduje emisji więc nie stwarza żadnego zagrożenia, które z kolei z pewnością miałyby miejsce podczas próby ich usuwania.

Z uwagi na powszechne występowanie wyrobów azbestowych i wynikające z tego zagrożenia, ich dalsze użytkowanie wiąże się ze stałą kontrolą oraz spełnianiem nałożonych prawem obowiązków przez właścicieli, zarządców lub użytkowników obiektów z zabudowanym azbestem.

Jednym z zobowiązań jest przeprowadzanie kontroli stanu technicznego tych. Pierwszej oceny należało dokonać w terminie do 15 maja 2005 roku zgodnie z obowiązującym wówczas prawem. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek – sporządzają kolejne „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” – tzn.: do 5-ciu lat, – jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym, do 1-go roku, – jeżeli przy poprzedniej „Ocenie stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia lub do 30 dni od przeprowadzenia prac zabezpieczających wyroby. Zabudowane materiały budowlane, które

posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia – powinny zostać bezzwłocznie usunięte. Sporządzony dokument powinien być przechowywany do czasu wykonania następnej oceny. Arkusz „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” stanowi załącznik nr 3 do niniejszego opracowania.

Właściciel lub zarządca zobowiązany jest również do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia stosownej informacji, którą osoby fizyczne są zobowiązane przekazywać wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta – właściwemu dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Wzór „Informacji o wyrobach zawierających azbest” stanowi załącznik nr 2 do niniejszego opracowania.

Instalacje lub urządzenia zawierające azbest bądź pomieszczenia, w których one się znajdują oraz użytkowane bez zabezpieczenia drogi i pozostawione w ziemi wyłączone z użytkowania rury azbestowo – cementowe należy oznakować odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu.

Ponadto, dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Wskazane jest również opracowanie wspomnianego planu kontroli dla wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ (tzw. „miękkie”), lub zawierających azbest krokidolit, a także jeżeli istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska. Przez cały czas użytkowania wyrobów zawierających azbest w obiekcie lub nieruchomości, właściciel lub zarządca ma obowiązek przeprowadzania bieżącej kontroli stanu oraz konserwacji tych wyrobów. Pracownicy dokonujący takich prac i czynności powinni być odpowiednio przeszkoleni w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, a także odpowiednio wyposażeni we właściwą odzież i środki ochronne.

5.3. Ogólne zasady postępowania przy pracach naprawczych oraz demontażu wyrobów zawierających azbest

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że pewna część prac polegających na usuwaniu z budynków mieszkalnych elewacyjnych płyt azbestowo-cementowych, wykonywana jest na życzenie mieszkańców, bez wcześniejszego rozpoznania zagrożeń i rzeczywistej potrzeby takich prac. Tak, więc dochodzi do sytuacji, w której wyroby z azbestocementu są usuwane w niewłaściwy sposób. Już sama destrukcja powierzchni płyt azbestowo-cementowych przy użyciu szczotki drucianej, stosowanej dla oczyszczenia powierzchni płyt, w zależności od siły docisku i spoistości ścieranej płyty powodować może zanieczyszczenie od 1.000 do powyżej 50.000 wł/m³.

Brak uszczelnienia otworów okiennych i inne błędy w organizacji pracy gwarantują przedostawanie się wytworzonych podczas demontażu pyłów azbestu do wnętrza budynku.

Można, więc wyrazić opinię, że większe zagrożenie pyłami azbestu powoduje nieumiejętny demontaż wyrobów z azbestem niż właściwa eksploatacja tych wyrobów.

Przyjmuje się, że wyroby zawierające azbest w budynku nie są automatycznie zagrożeniem dla jego mieszkańców, więc nie powinny być bezzwzględnie usuwane z obiektu. Usuwanie tych wyrobów nieodłącznie związane jest z pewnym ich uszkodzaniem w trakcie demontażu, a więc ryzykiem przejściowego wzrostu zanieczyszczenia powietrza pyłami azbestu w strefach pracy (pośrednio wokół budynku lub w jego wnętrzu). Ryzyko to powinno być minimalizowane przez „wyspecjalizowanych wykonawców” i specjalistyczne, a więc kosztowne techniki pracy. Jednak „oszczędna” i jednocześnie „bezpieczna” forma realizacji prac nie jest możliwa. Z tego względu decydujące znaczenie ma odpowiednia kwalifikacja wyrobów pod względem bezpieczeństwa i prawidłowa ocena kiedy należy je usunąć.

W celu kwalifikacji wyrobów zawierających azbest do dalszego użytkowania lub usunięcia oraz określenia „stopnia pilności działań naprawczych”, właściciele obiektów posiadających obiekty

z wyrobami zawierającymi azbest powinni wykonać „ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” według załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 162 poz. 1089). Arkusz „*Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest*” stanowi załącznik nr 3 do niniejszego opracowania

Podczas sporządzania wspomnianej tu „oceny ” lub wobec planowanych remontów w budynku, w którym znajdują się wbudowane wyroby zawierające azbest, należy mieć świadomość, jakie czynności, albo wyroby i ich szczególna konfiguracja w obiekcie, stwarzają ryzyko uwolnienia do powietrza pyłów azbestu.

Ogólnie przyjmuje się, że wyroby będące w „dobrym stanie technicznym” niewykazujące objawów zużycia, uszkodzenia, starzenia się, można eksploatować „bezpiecznie”, jeśli: -kompetentnie i rzetelnie wykonana „ocena wyrobów”, zgodnie z załącznikiem nr 1 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 162 poz. 1089) nie przekroczyła 90 punktów; wyroby są prawidłowo eksploatowane (zgodnie ze swoim przeznaczeniem i zgodnie z zaleceniami dotyczącymi użytkowania wyrobów azbestowych), a ponadto są one pokryte powłoką zabezpieczającą. W przeciwnych okolicznościach polecane jest: podjęcie „prac naprawczych”- rozumianych, jako: zabezpieczenie wyrobów odpowiednimi preparatami (wglębnie penetrującymi), hermetyczna zabudowa wyrobów lub ich całkowite usunięcie.

Wśród sposobów eliminacji zagrożeń, które przewiduje się dla budynków z wyrobami azbestowymi, wyróżnia się, więc następujące główne kierunki działań:

- całkowite usunięcie wyrobów
Jest to kosztowne, ale radykalne rozwiązanie problemu, wymaga specjalistycznych narzędzi, stwarza nowe problemy-wytworzenie „niebezpiecznych odpadów” oraz powoduje okresowo wzrost pyłów azbestu w otoczeniu, których minimalizacja wymaga zaangażowania kosztownej techniki. „Usuwanie wyrobów zawierających azbest” nie może być „zasadą”, wyborem stosowanym, jako rozwiązanie „ogólne” dla wszystkich sytuacji (ze względów ekonomicznych a także ograniczonych możliwości gospodarowania i składowania odpadów). Polecane byłoby, zatem „rozłożenie ” tego sposobu postępowania w czasie.
- impregnowanie wyrobów z azbestem
Pomalowanie wyrobów odnosić się może wyłącznie do wyrobów we względnie dobrej kondycji technicznej. Polecane może być np. dla tych wyrobów, które mogą przenieść dodatkowe zwiększenie ciężaru, których powierzchnia jest czysta lub może być odczyszczona i może przyjąć powłokę ochronną. Metodą tą, powinny być objęte wyroby azbestowo-cementowe, będące w dobrym stanie „technicznym” w obiektach, które nie wymagają termo-modernizacji. Opisywane postępowanie jest rozwiązaniem tymczasowym, które jednocześnie „przesuwa” problem „azbestu” w czasie a nie rozwiązuje go całkowicie, gdyż wyrób azbestowy pozostaje w budynku, zobowiązując właściciela do okresowych przeglądów („ocen”) tego wyrobu. Na Zachodzie powszechnie stosuje się to rozwiązanie dla przedłużenia żywotności zarówno wyrobów azbestowo-cementowych będących w dobrej kondycji technicznej, czekając na zużycie wyrobów, planowany, większy remont jak też w obiektach przemysłowych azbestowych dla konserwacji izolacji, wyrobów azbestowych „miękkich”. Co do pokryć dachowych z „ eternitu”, najmłodsze wyroby montowano zgodnie z prawem jeszcze na przełomie 1998/9 roku-jest więc nieco inaczej niż na Zachodzie (nie akcentując nadmiernie różnicy wyposażenia wykonawców robót i przeznaczanych na ten cel środków). Formalnie, impregnację wyrobów „miękkich” należy stosować jako rozwiązanie doraźne, używając preparatów „wglębnie penetrujących”, a posiadających aprobatę techniczną ITB. Założyć jednocześnie trzeba, że wyroby te, mimo impregnacji, w określonej perspektywie czasowej zostaną usunięte.
- stosowanie barier pyłowych.
Stosowanie barier pyłowych ze ścianek działowych, szczelnych sufitów podwieszanych, oddzielających hermetycznie wyroby z azbestem od otoczenia. Rozwiązanie to, podobnie jak

rozwiązanie z punktu 2 jest doraźnym zmniejszeniem zagrożeń, przesuwając problem w czasie, umożliwiając eksploatację obiektu bez kosztownych prac specjalistycznych polegających na usuwaniu wyrobów. Ma ono większe zastosowanie w obiektach przemysłowych. W Polsce na ogół nie jest ono popularne.

W odniesieniu do wyboru tych metod, w szczególności zaś sposobów zabezpieczania wyrobów zawierających azbest, uznać należy, że żaden przepis prawny nie został tu przyjęty a ogólną przesłanką kwalifikowania wyrobów do „niezwłocznego usunięcia lub dalszej ich eksploatacji jest wynik „oceny” wyrobu. Przygotowana „ocena” nie orzeka o wyborze prac naprawczych.

Decyzję, co do szczegółowych metod wyboru postępowania należałoby podjąć po uwzględnieniu bardzo wielu czynników skłaniających się na: stan wyrobów, warunków jego eksploatacji, kalkulację kosztów prawidłowo wykonanych prac „naprawczych” lub ich demontażu.

Z dużym przybliżeniem, które ma wyjaśnić podejście do problemu, a nie stanowi zarazem uniwersalnego rozwiązania, można przyjąć, że: wyroby „twarde” (azbestowo-cementowe) zastosowane na zewnątrz budynków, o ile spełniają swoją funkcję (np. pokrycie dachowe jest szczelne, elewacja nie jest spękana) mogą być pozostawione w obiekcie bez usuwania, ale powinny być pokryte odpowiednimi powłokami ochronnymi (o ile wcześniej tego nie uczyniono). Dotyczy to sytuacji, gdy budynek posiada wystarczającą warstwę izolacji cieplnej, spełniając aktualne wymagania normowe. Jeśli wymagań izolacji cieplnej obiekt nie spełnia, a elewacja jest w dobrym stanie technicznym, właściciel sam powinien zdecydować, czy w ramach czekającej go termomodernizacji, może ponieść dodatkowe koszty związane z usunięciem i unieszkodliwieniem posiadanych wyrobów azbestowych. Sytuacja wydaje się oczywista, gdy opisywana elewacja jest technicznie zużyta a termiczna izolacyjność ścian niewystarczająca-po usunięciu elewacji wykonać należy termomodernizację. Wyroby tzw. „miękkie” np. izolacje azbestowe, tektury, sznury itp. oraz wyroby znajdujące się wewnątrz obiektów (kontaktujące się z powietrzem wewnętrznym), zwłaszcza wyroby w obiektach przeznaczonych na pobyt stały-zazwyczaj uzyskują tak dużą liczbę punktów we wspomnianych „ocenach”, że należy je z obiektów usunąć.

Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami do zabezpieczeń wyrobów budowlanych zawierających azbest powinny być stosowane środki impregnujące, które uzyskały aprobatę techniczną ITB:

- ZUAT-15A/1.12/2002 „Wyroby do zabezpieczania elewacyjnych i dachowych płyt azbestowo-cementowych w istniejących obiektach budowlanych”
- ZUAT-15A/1.13 „Wyroby do zabezpieczania zawierających azbest elementów istniejących obiektów budowlanych (z wyjątkiem elewacyjnych i dachowych płyt azbestowo-cementowych)”.

5.4. Unieszkodliwianie odpadów azbestowych

Ustawa o odpadach jasno stanowi, że jeśli odpady mogą być wtórnie wykorzystane, należy te zasady stosować. Stwarza to możliwość ograniczania strumienia wytwarzanych odpadów kierowanych do ostatecznego unieszkodliwienia oraz wpływa na obniżenie kosztów utylizacji.

W odniesieniu do odpadów azbestowych, jak dotąd zasada ta nie znajduje zastosowania. Powodem jest odporność azbestu na działanie większości czynników destrukcyjnych takich jak temperatura lub czynniki chemiczne.

Składowanie odpadów azbestowych jest to niewątpliwie najbardziej rozpowszechniony sposób unieszkodliwiania odpadów. Z racji omawianych wcześniej właściwości fizykochemicznych azbestu, z których odporność na działanie czynników atmosferycznych, kruchość i łamliwość stanowią, iż wszelkie prace na składowiskach przyjmujących odpady azbestowe, winny być prowadzone z zachowaniem szczególnych zasad bhp. Zagadnienia te drobiazgowo regulują stosowne akty prawne w postaci rozporządzenia ministra środowiska Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 r., poz. 523).

Obecnie na terenie województwa śląskiego zlokalizowane są następujące składowiska odpadów przyjmujących odpady zawierające azbest (są to składowiska odpowiednio przygotowane na przyjmowanie tego typu odpadów):

- Składowisko odpadów azbestowych, 41-308 Dąbrowa Górnicza, ul. Piłsudskiego 92, zarządzający Arcelor Mittal Poland S.A. (przyjmuje wyłącznie odpady wytwarzane w ramach własnej działalności).
- Kwatery na odpady niebezpieczne w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, 42-502 Dąbrowa Górnicza, ul. Koksownicza 1, zarządzający Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o. (przyjmuje wyłącznie odpady wytwarzane w ramach własnej działalności).
- Składowisko Odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzielonym sektorem III dla składowania odpadów zawierających azbest Knurów, 44-193 Knurów, ul. Szybowa 44. Pojemność całkowita 392 120 m³. Pojemność wolna (maj 2018) 311 330 m³. Zarządzający Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo - Usługowe „Komart” Sp. z o.o.
- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzieloną kwaterą na odpady niebezpieczne zawierające azbest Jastrzębie Zdrój. Pojemność całkowita 16 000 m³. Pojemność wolna (maj 2018) 356 m³. Zarządzający „Cofinco-Poland” Sp. z o.o.

Według danych w Bazie Azbestowej jako ogólnodostępne funkcjonują także⁷:

- Kwatera na odpady niebezpieczne zawierające azbest w ramach Kompleksowego Systemu Gospodarki Odpadami w Sosnowcu. Pojemność całkowita 7 200 m³. Pojemność wolna (maj 2018) 7 200 m³. Zarządzający: Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Sosnowcu
- Kwatera na odpady niebezpieczne zawierające azbest na terenie składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzieloną kwaterą na odpady niebezpieczne zawierające azbest w Świętochłowicach. Pojemność całkowita 20 000 m³. Pojemność wolna (maj 2018) 4 300 m³. Zarządzający: Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Świętochłowicach Sp. z o.o.

Łączna pojemność kwater przeznaczonych do deponowania azbestu wynosi ok. 322 tys. m³ i według stanu na 30 czerwca 2018 r. wykorzystana jest w ok. 26%. Pojemność składowisk jest wystarczająca do unieszkodliwienia wszystkich zinwentaryzowanych na terenie województwa śląskiego odpadów zawierających azbest.

Ponadto Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. nr 162 poz. 1089) dopuszcza możliwość unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest poprzez ich składowanie w podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych.

5.4.1. Inne metody unieszkodliwiania odpadów azbestowych

Nowelizacja Ustawy o odpadach dopuściła możliwość przetwarzania odpadów zawierających azbest w urządzeniach przenośnych, Jednak ze względu na brak rozporządzeń wykonawczych, brak jest do tej pory możliwości przetwarzania ich za pomocą urządzeń wykorzystujących mikrofalę lub plazmę.

⁷ według zapisów w Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032 z 2011 roku planowana była budowa tych obiektów

6. STAN WYKONANIA ZADAŃ W ZAKRESIE USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH NA TERENIE POWIATU I POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU BIELSKIEGO DO DNIA 30 GRUDNIA 2018 ROKU

6.1. Powiat bielski

Dla powiatu bielskiego w 2007 roku został opracowany „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla terenu powiatu bielskiego”.

W 2010 roku został opracowany „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest aktualizacja.

Niniejszy dokument jest drugą aktualizacją dokumentacji z 2007 roku. Każda kolejna aktualizacja oparta jest na nowych i bardziej aktualnych danych dotyczących identyfikacji powłok azbestowych na budynkach na terenie poszczególnych gmin oraz danych dotyczących usuniętych już wyrobów zawierających azbest. Wynika to z faktu, iż w 2007 roku wszystkie dane oparto na szacunkach, w 2010 roku tylko dwie gminy posiadały terenowe dane, a na dzień dzisiejszy tylko jedna gmina ma dane szacunkowe oparte na ankietyzacji, pozostałe gminy posiadają dane pozyskane w trakcie terenowych inwentaryzacji.

Powiat bielski wspiera działania gmin w identyfikacji ilości wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin w celu szybszej eliminacji tych wyrobów z terenu powiatu.

Na stronie internetowej powiatu bielskiego (www.powiat.bielsko.pl) zamieszczane są informacje o szkodliwości wyrobów zawierających azbest. Są to przede wszystkim artykuły i informacje o:

- obowiązkach jakie niesie ze sobą użytkowanie wyrobów zawierających azbest,
- zagrożeniach jakie niesie ze sobą użytkowanie i niewłaściwy demontaż płyt azbestowych,
- przepisach prawnych dotyczących użytkowania, demontażu i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- sposobach unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

Przykładem jest:

- „Walka z azbestem”,
- „Szkodliwy azbest w naszym otoczeniu”.

Jednocześnie w prasie o zasięgu powiatowym „Mój Powiat” wydawanym co miesiąc w 2018 roku zamieszczono artykuł o szkodliwości wyrobów zawierających azbest wraz z obowiązkami jakie należą do posiadaczy i użytkownikowi tych wyrobów.

W Biuletynie Informacji Publicznej w zakładce „Strategia” umieszczono także opracowane Programy usuwania wyrobów zawierających azbest z 2007 i 2010 roku wraz z zaplanowanymi harmonogramami realizacji zadań.

Na stronie internetowej Powiatu Bielskiego w Biuletynie Informacji Publicznej w zakładce „Strategia - Program usuwania azbestu” znaleźć można porady i informacje dotyczące warunków prawidłowego usuwania wyrobów zawierających azbest oraz listę składowisk na terenie województwa śląskiego, które przyjmują wyroby zawierające azbest. Istotnym elementem informacji o azbecie są wzory wszystkich dokumentów takich jak informacje o posiadanych i użytkowanych wyrobach zawierających azbest oraz ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania (zamieszczone jako załączniki do Programu).

W ostatnich latach Powiat nie miał potrzeby realizacji zadań inwestycyjnych związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, gdyż na budynkach będących w administracji powiatu bielskiego nie ma wyrobów zawierających azbest.

6.2. Baza Azbestowa

Baza Azbestowa to narzędzie informatyczne do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, dostępne dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego. Wprowadzanie i aktualizowanie danych w Bazie Azbestowej jest obowiązkiem każdego wójta, burmistrza i prezydenta miasta, a także marszałka województwa.

Dane wprowadzane do Bazy Azbestowej pochodzą od właścicieli i użytkowników nieruchomości, na których są wykorzystywane wyroby zawierające azbest. Aktualne dane z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest są podstawą do ubiegania się o środki finansowe na usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Wypełniony formularz "Informacji o wyrobach zawierających azbest" należy złożyć do Urzędu Gminy (osoby fizyczne) lub Urzędu Marszałkowskiego (osoby prawne).

Na stronie Bazy Azbestowej znajdują się również informacje dla wszystkich zainteresowanych tematyką bezpiecznego wycofywania z użytkowania wyrobów azbestowych:

- baza firm zajmujących się usuwaniem wyrobów azbestowych czyli tzw. eternitu,
- lista składowisk odpadów azbestowych,
- wykaz lokalnych i regionalnych programów usuwania azbestu,
- a także dane statystyczne oraz wykres aktywności gmin

W czerwcu 2019 roku w związku z pozytywną opinią Rady Programowej "Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032" Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii podjęło decyzję o korekcie wartości przelicznika stosowanego do określania ilości wyrobów zawierających azbest szacowanych pierwotnie przy użyciu jednostki m².

Zmiana następuje w odniesieniu do wyrobów o kodach W01 (płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie) oraz W02 (płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa).

Nowa wartość przelicznika wynosi 15 kg/m² i taka też wartość będzie domyślnie stosowana w systemie Bazy Azbestowej od dnia wprowadzenia zmiany.

Szacowana masa wyrobów W01 oraz W02 zinwentaryzowanych i wprowadzonych do systemu Bazy Azbestowej z uwzględnieniem jednostki m² uległa automatycznej korekcie w dniu 28.06.2019 r. Korekta dotyczy jedynie tych wyrobów, które na chwilę wprowadzenia korekty nie zostały w całości unieszkodliwione. Informacje dotyczące wyrobów już unieszkodliwionych nie podlegają zmianie.

Wprowadzona korekta wpływa na znaczący wzrost łącznej masy wyrobów zawierających azbest wykazywanej w module „Dane zagregowane/Zestawienie statystyczne”. Szacowany przyrost masy wyrobów zawierających azbest przeznaczonych do unieszkodliwienia może wzrosnąć nawet do kilkudziesięciu procent (w zależności od gminy).⁸

⁸ <https://bazaazbestowa.gov.pl/aktualnosci/biezace-aktualnosci/288-zmiana-wartosci-przelicznika-m2-kg-dla-wyrobow-w01-oraz-w02>

6.3. Bestwina

Gmina Bestwina posiada „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bestwina” przyjęty uchwałą Rady Gminy Bestwina nr XI/86/2015 z dnia 30 listopada 2015 roku.

Jest to pierwszy Program Gminy Bestwina.

Na dzień 30 czerwca 2019 roku jest on aktualny.

W latach 2005-2006 na terenie gminy Bestwina została przeprowadzona ankietyzacja mieszkańców w zakresie posiadania wyrobów zawierających azbest.

Od 2006 roku do 2016 w ramach środków budżetowych gmina finansowała usuwanie wyrobów zawierających azbest. Od 2017 roku azbest usuwany był przy wykorzystaniu środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (w 2017 roku także ze środków NFOŚiGW).

W 2015 roku Gmina Bestwina otrzymała dotację z Ministerstwa Rozwoju na terenową inwentaryzację wyrobów zawierających azbest oraz opracowanie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest.

Wyniki ankietyzacji wpisano do Bazy Azbestowej. Baza ta jest corocznie aktualizowana niemniej jednak brakuje w niej wielu informacji o usuniętych wyrobach (wg Bazy usunięto z terenu gminy 382 Mg azbestu).

Azbest z terenu gminy usuwany był zgodnie z:

- Uchwałą Nr VI/49/2011 Rady Gminy w Bestwinie z dnia 14 kwietnia 2011 roku w sprawie: przyjęcia regulaminu finansowania przez Gminę Bestwina kosztów załadunku, wywozu i utylizacji wyrobów zawierających azbest pochodzących z obiektów budowlanych znajdujących się w granicach nieruchomości położonych na terenie gminy Bestwina, stanowiących własność osób fizycznych.

W latach 2011-2016 było finansowanie z budżetu Gminy Bestwina dla mieszkańców kosztów załadunku, wywozu i utylizacji wyrobów zawierających azbest składowanych na nieruchomościach położonych na terenie gminy Bestwina.

- Zarządzeniem Nr 113/2016 Wójta Gminy Bestwina w sprawie finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest pochodzących z obiektów budowlanych znajdujących się w granicach nieruchomości położonych na terenie gminy Bestwin, stanowiących własność osób fizycznych.

W latach 2006-2018 dofinansowanie pochodziło ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i obejmowało demontaż, załadunek, transport i utylizację wyrobów zawierających azbest, bez możliwości demontażu we własnym zakresie przez mieszkańca.

- Zarządzeniem Nr 19/2017 Wójta Gminy Bestwina w sprawie Powołania Komisji Kwalifikacyjnej ds. rozpatrywania wniosków o finansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest pochodzących z obiektów budowlanych znajdujących się w granicach nieruchomości położonych na terenie gminy Bestwina, stanowiących własność osób fizycznych. Komisja weryfikowała poprawność działań.

Na terenie Gminy Bestwina w ciągu ostatnich lat edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu prowadzona jest poprzez informacje na stronie internetowej www.bestwina.pl oraz poprzez artykuły w lokalnej prasie na temat szkodliwości azbestu.

W latach 2005-2018 z terenu Gminy usunięto 755,701 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej oraz danymi Urzędu Gminy Bestwina:

- pierwotna ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowana na terenie gminy Bestwina to 1.724,101 Mg,
- do końca 2018 roku usunięto 43,8% zinwentaryzowanych wyrobów.

- do usunięcia pozostało jeszcze 968,40 Mg.

Na terenie gminy Bestwina w trakcie inwentaryzacji zewidencjonowano dwie osoby prawne, wykorzystujące wyroby zawierające azbest, są to:

- Przedsiębiorstwo Komunalne „KOMBEST” Sp. z o.o. w Kaniowie,
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „PRZEŁOM KANIÓW” w Bestwince (w likwidacji).

Żadna z ww. osób prawnych nie zgłosiła do Marszałka Województwa Śląskiego faktu zaprzestania użytkowania azbestu. Pozostałe wyroby zewidencjonowane podczas inwentaryzacji zawierające azbest są własnością osób fizycznych.

AKTUALNY STAN WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY BESTWINA – 968,40 Mg,

W TYM:

OSOBY FIZYCZNE – 477,60 Mg,

OSOBY PRAWNE – 491,24 Mg.

6.4. Buczkowice

Gmina Buczkowice posiada „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Buczkowice” przyjęty uchwałą Rady Gminy Buczkowice nr XV/90/12 z dnia 25 stycznia 2012 roku.

Jest to pierwszy Program Gminy Buczkowice.

Na dzień 30 czerwca 2019 roku jest on aktualny.

Gmina Buczkowice od 2005 roku corocznie przeprowadzała akcję usuwania wyrobów zawierających azbest. Każdego roku podpisywana była umowa z firmą odbierającą od mieszkańców materiały zawierające azbest. Firma posiadała stosowne zezwolenia uprawniające ją do odbioru tego typu odpadów. Mieszkańcy zlecali demontaż wyrobów zawierających azbest oraz pakowanie w worki, które gmina przekazywała zainteresowanym.

Następnie Gmina w uzgodnionym terminie odbierała od mieszkańców worki z wyrobami zawierającymi azbest. Po stronie mieszkańców były koszty demontażu i nowego pokrycia dachowego lub elewacyjnego, natomiast po stronie gminy były koszty transportu i utylizacji zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Akcje usuwania wyrobów zawierających azbest w latach 2005- 2009 finansowane były ze środków Gminnego Funduszu ochrony Środowiska i Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska, natomiast od 2010 roku finansowane są ze środków budżetu Gminy Buczkowice.

W 2011 roku uzyskano dotację ze środków Ministerstwa Gospodarki i dzięki temu przeprowadzono terenową inwentaryzację wyrobów zawierających azbest i opracowano „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Buczkowice”.

W latach 2011-2014 usuwanie azbestu finansowane było ze środków budżetu Gminy Buczkowice, a od 2015 roku do końca 2018 roku ze środków Wojewódzkiego Funduszu ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach oraz środków budżetu Gminy Buczkowice.

Od 2011 roku nie była przeprowadzana aktualizacja inwentaryzacji w terenie, ale mieszkańcy co roku ujawniają nowe miejsca występowania i użytkowania wyrobów zawierających azbest, dlatego inwentaryzacja jest na bieżąco aktualizowana.

Baza Azbestowa jest nie tylko corocznie aktualizowana w oparciu o ilości usuniętego azbestu, ale także w oparciu o informacje zgłaszane na bieżąco przez mieszkańców. Niemniej jednak brakuje w niej wielu informacji o usuniętych wyrobach (wg Bazy usunięto z terenu gminy 1.073 Mg azbestu).

Na terenie gminy Buczkowice w ciągu ostatnich lat edukacja prowadzona jest poprzez artykuły w gazetce gminnej oraz bezpośrednie rozmowy z mieszkańcami.

W latach 2005-2018 z terenu Gminy usunięto 2.094,4 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej oraz danymi Urzędu Gminy Buczkowice:

- pierwotna ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowana na terenie gminy Buczkowice to 4.667,553 Mg,
- do końca 2018 roku usunięto 44,8% zinwentaryzowanych wyrobów.
- do usunięcia pozostało jeszcze 2.573,153 Mg.

Wśród osób prawnych wyroby zawierające azbest zabudowane są w miejscowości Kalna - na elewacji budynku Ochotniczej Straży Pożarnej Kalna, pokrycie płytami azbestowymi płaskimi o powierzchni 60 m² (tj. 0,66 Mg), przy ulicy Widokowej. Na terenie administrowanym przez Spółkę Wodną Wodociągową w Godziszce w użytkowaniu na terenie miejscowości Godziszka aktualnie jest około 2.000 mb rur wodociągowych azbestowych. Pozostałe wyroby zawierające azbest są własnością osób fizycznych.

AKTUALNY STAN WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY BUCZKOWICE – 2.576,32 Mg,

W TYM:

OSOBY FIZYCZNE – 2.495,42 Mg,

OSOBY PRAWNE – 80,90 Mg.

6.5. Czechowice-Dziedzice

Gmina Czechowice-Dziedzice nie posiada Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Czechowice-Dziedzice.

Nie posiada także terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest.

Gmina Czechowice-Dziedzice od 2003 roku corocznie przeprowadza akcję usuwania wyrobów zawierających azbest.

Każdego roku podpisywana jest umowa z firmą odbierającą od mieszkańców materiały zawierające azbest. Firma posiadała stosowne zezwolenia uprawniające ją do odbioru tego typu odpadów. Mieszkańcy we własnym zakresie zlecali demontaż wyrobów zawierające azbest. Następnie Gmina w uzgodnionym terminie odbiera od mieszkańców wyroby zawierające azbest.

Po stronie mieszkańców były koszty demontażu i nowego pokrycia dachowego lub elewacyjnego, natomiast po stronie gminy były koszty transportu i utylizacji zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Akcje usuwania wyrobów zawierających azbest w latach 2003-2018 finansowane były ze środków własnych budżetu Gminy Czechowice-Dziedzice.

Od 2007 roku na podstawie zgłoszeń mieszkańców dane wpisywane są do Bazy Azbestowej. Baza Azbestowa jest corocznie aktualizowana w oparciu o ilości usuniętego azbestu. Niemniej jednak brakuje w niej wielu informacji o usuniętych wyrobach (wg Bazy usunięto z terenu gminy 265 Mg azbestu).

Każdy mieszkaniec posiadający na terenie swojej posesji wyroby zawierające azbest ma obowiązek zgłosić ten fakt w Urzędzie Miejskim w Czechowicach-Dziedzicach poprzez wypełnienie stosownej ankiety. Odpady zawierające azbest usuwane są bezpłatnie z terenu posesji mieszkańców, którzy wcześniej ankietę wypełnili.

Edukacja w zakresie szkodliwości azbestu dla mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice prowadzona jest poprzez cykliczne informacje na stronie internetowej Urzędu Miejskiego oraz w Biuletynie Samorządowym.

W latach 2003-2018 z terenu Gminy usunięto 1.149,09 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej oraz danymi Urzędu Gminy Czechowice-Dziedzice:

- pierwotna ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowana na terenie gminy Czechowice-Dziedzice to 1.784,837 Mg,
- do końca 2018 roku usunięto 64,3% zinwentaryzowanych wyrobów.
- do usunięcia pozostało jeszcze 635,747 Mg.

Ważną informacją jest, iż Gmina Czechowice-Dziedzice nie posiada terenowych danych dotyczących ilości aktualnie posiadanych, wykorzystywanych i zeskładowanych wyrobów zawierających azbest, dlatego analizując sąsiednie gminy powiatu bielskiego można sądzić, iż na terenie gminy Czechowice-Dziedzice może znajdować się więcej azbestu niż 635 Mg.

Zgodnie z informacjami przekazanymi do Marszałka Województwa Śląskiego przez osoby prawne (nie wiadomo czy wszystkie) zamieszczonymi w Bazie Azbestowej na terenie gminy azbest w ilości 474,114 Mg wykorzystują następujące osoby prawne:

- PKP Energetyka S.A. w Zabrzegu,
- PKP Energetyka S.A. w Czechowicach-Dziedzicach,
- Czechowicka Spółdzielnia Mieszkaniowa w Czechowicach-Dziedzicach,
- Walcownia Metali Dziedzice S.A. w Czechowicach-Dziedzicach.

AKTUALNY STAN WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY CZECHOWICE-DZIEDZICE – 637,10 Mg,

W TYM:

OSOBY FIZYCZNE – 162,98 Mg,

OSOBY PRAWNE – 474,114 Mg.

6.6. Jasienica

Gmina Jasienica posiada „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jasienica” przyjęty uchwałą Rady Gminy Jasienica nr XI/150/2011 z dnia 29 grudnia 2011 roku.

Jest to pierwszy Program Gminy Jasienica.

Na dzień 30 czerwca 2019 roku jest on aktualny.

Gmina Jasienica od 2004 roku corocznie przeprowadza akcję usuwania wyrobów zawierających azbest. W latach 2005 – 2009 ze środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i środków własnych gminy Jasienica były realizowane działania polegające na dofinansowaniu mieszkańcom kosztów wywozu i utylizacji wyrobów zawierających azbest.

W 2011 roku uzyskano dotację ze środków Ministerstwa Gospodarki i dzięki temu przeprowadzono terenową inwentaryzację wyrobów zawierających azbest i opracowano „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jasienica”.

Wyniki inwentaryzacji terenowej zasilily Bazę Azbestową, która jest corocznie aktualizowana niemniej jednak brakuje w niej wielu informacji o usuniętych wyrobach (wg Bazy usunięto z terenu gminy 460 Mg azbestu).

W kolejnych latach od 2012 do 2018 roku azbest usuwany był z finansowaniem ze środków własnych Gminy Jasienica. Każdego roku podpisywana jest umowa z firmą odbierającą od mieszkańców materiały zawierające azbest. Firma odbierająca od mieszkańców odpady azbestowe posiada stosowne uprawnienia do odbioru tego typu odpadów. Mieszkańcy zlecają we własnym zakresie demontaż wyrobów zawierających azbest. Gmina w uzgodnionym terminie odbiera od mieszkańców worki z odpadami zawierającymi azbest.

Po stronie mieszkańców są koszty demontażu i nowego pokrycia dachowego lub elewacyjnego, natomiast po stronie gminy są koszty transportu i utylizacji zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Gmina nie korzystała z dofinansowań na usuwanie azbestu, przeznaczając corocznie na ten cel środki budżetu Gminy.

Mieszkańcy wypełniają kartę informacyjną o posiadanych wyrobach zawierających azbest deklarując jednocześnie gotowość do odbioru zdemontowanych wyrobów. Po telefonicznym uzgodnieniu terminu wyroby te są odbierane od mieszkańców na bieżąco w ciągu całego roku.

Edukacja dla mieszkańców gminy Jasienica prowadzona jest poprzez plakaty, broszury oraz informacje na stronie internetowej www.jasienica.pl. Natomiast w szkołach i przedszkolach prowadzone są prelekcje w zakresie szkodliwości azbestu.

W latach 2004-2018 z terenu Gminy usunięto 701,59 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej oraz danymi Urzędu Gminy Jasienica:

- pierwotna ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowana na terenie gminy Jasienica to 1.193,9 Mg,
- do końca 2018 roku usunięto 58,7% zinwentaryzowanych wyrobów,
- do usunięcia pozostało jeszcze 492,31 Mg.

Wśród osób prawnych w 2011 roku w trakcie inwentaryzacji zewidencjonowano wyroby zawierające azbest zabudowane na terenach należących do osób prawnych takich jak:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Międzyrzeczu Dolnym,
- MAT-CHEM-BUD Spółka Jawna w Mazańcowicach,
- Parafia Rzymsko – Katolicka w Mazańcowicach,
- Parafia Ewangelicko – Augsburska w Jaworzu,
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „Rolnik” w Międzyrzeczu Górnym,
- Parafia Ewangelicko – Augsburska w Międzyrzeczu Dolnym,
- Gmina Jasienica - budynki Prochowni w Międzyrzeczu Górnym,
- Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego Grodziec Śląski Sp. z o.o. w Grodźcu Śląskim.

Żadna z ww. osób prawnych nie zgłosiła do Marszałka faktu zaprzestania użytkowania azbestu. Pozostałe wyroby zewidencjonowane podczas inwentaryzacji zawierające azbest są własnością osób fizycznych.

AKTUALNY STAN WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY JASZENICA – 492,40 Mg,

W TYM:

OSOBY FIZYCZNE – 415,30 Mg,

OSOBY PRAWNE – 77,10 Mg.

6.7. Jaworze

Gmina Jaworze w 2011 roku opracowała „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jaworze” przyjęty uchwałą Rady Gminy Jaworze nr XII/106/11 z dnia 29 grudnia 2011 roku.

Był to pierwszy Program Gminy Jaworze.

W 2015 roku opracowano „Aktualizację Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jaworze” i przyjęto ją uchwałą Rady Gminy Jaworze nr XVI/132/2016 z dnia 21 marca 2016 roku.

Na dzień 30 czerwca 2019 roku jest ona aktualna.

Od 2004 roku Gmina Jaworze prowadzi akcję usuwania wyrobów zawierających azbest. Akcje te do 2009 roku współfinansowane były ze środków Gminy Jaworze oraz Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska, a w latach 2010-2015 wyłącznie ze środków Gminy Jaworze.

W 2011 roku Gmina Jaworze zleciła przeprowadzenie całościowej terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie gminy. Na ten cel uzyskano dotację z Ministerstwa Gospodarki. Na jej podstawie opracowano pierwszy Program, a w 2015 roku wykonano powtórny terenową inwentaryzację, na podstawie której opracowano aktualizację Programu.

Wyniki ankietyzacji wpisano do Bazy Azbestowej. Baza ta jest corocznie aktualizowana niemniej jednak brakuje w niej wielu informacji o usuniętych wyrobach (wg Bazy usunięto z terenu gminy 154 Mg azbestu).

Mieszkańcy składają corocznie (początkiem roku) wnioski na usuwanie azbestu. Po uzyskaniu dofinansowania ze środków WFOŚ azbest jest demontowany i wywożony od mieszkańców do utylizacji.

Edukacja dla mieszkańców gminy Jaworze prowadzona jest poprzez publikację informacji w lokalnej gazecie Echo Jaworza.

W latach 2004-2018 z terenu Gminy usunięto 186,92 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej oraz danymi Urzędu Gminy Jaworze:

- pierwotna ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowana na terenie gminy Jaworze to 582,603 Mg,
- do końca 2018 roku usunięto 32,1% zinwentaryzowanych wyrobów.
- do usunięcia pozostało jeszcze 395,683 Mg.

Wśród osób prawnych zewidencjonowano wyroby zawierające azbest zabudowane na terenach należących do osób prawnych takich jak:

- Beskidzki Zespół Leczniczo - Rehabilitacyjny Szpital Opieki Długoterminowej w Jaworzu,
- BUDWAK Sp. z o.o., w Rybniku,
- HSK Data Ltd. Sp. z o.o. - Zakład Obwodów Drukowanych ATAREX w Jaworzu.

Żadna z ww. osób prawnych nie zgłosiła do Marszałka faktu zaprzestania użytkowania azbestu. Pozostałe wyroby zewidencjonowane podczas inwentaryzacji zawierające azbest są własnością osób fizycznych.

AKTUALNY STAN WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY JAWORZE - 395,68 Mg,

W TYM:

OSOBY FIZYCZNE – 376,605 Mg,

OSOBY PRAWNE – 19,078 Mg.

6.8. Kozy

Gmina Kozy posiada „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Kozy” przyjęty uchwałą Rady Gminy Kozy nr XXXIX/265/14 z dnia 6 lutego 2014 roku.

Jest to pierwszy Program Gminy Kozy.

Na dzień 30 czerwca 2019 roku jest on aktualny.

Na terenie Gminy Kozy w 2004 roku wraz z podatkiem od nieruchomości zostały wśród mieszkańców właścicieli nieruchomości rozdysponowane azbestowe ankiety inwentaryzacyjne. Spośród rozdysponowanych ponad 1000 sztuk ankiet wróciło do Urzędu Gminy około 200 sztuk. Część z dostarczonych przez mieszkańców ankiet została tylko podpisana, a nie wypełniona, wiele ankiet zawierało niepełne dane i ilości i rodzaju posiadanych wyrobów zawierających azbest.

Od 2004 roku gmina Kozy z własnych środków, (do 2009 roku także ze środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska) finansuje mieszkańcom usuwającym z budynków wyroby zawierające azbest koszty załadunku, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

W 2013 roku Gmina korzystając ze środków Ministerstwa Gospodarki zleciła wykonanie terenowych prac inwentaryzacyjnych oraz opracowanie Programu usuwania azbestu.

Wyniki ankietyzacji wpisano do Bazy Azbestowej. Baza ta jest corocznie dwukrotnie aktualizowana niemniej jednak brakuje w niej wielu informacji o usuniętych wyrobach (wg Bazy usunięto z terenu gminy 296 Mg azbestu).

Azbest z terenu gminy usuwany był zgodnie z:

- Zarządzeniem Nr 41/14 Wójta Gminy Kozy z dnia 12.05.2014 roku w sprawie przyjęcia Regulaminu realizacji zadania pn. „Odbiór, transport i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z nieruchomości położonych na terenie Gminy Kozy”.

Zgodnie z Zarządzeniem Gmina Kozy pokrywa w 100% koszty związane z odbiorem (załadunkiem), transportem i unieszkodliwieniem wyrobów zawierających azbest z terenu danej nieruchomości, wskazanej we wniosku. Gmina Kozy nie pokrywa kosztów poniesionych przez wnioskodawców na demontaż (rozbiórkę) oraz wymianę pokryć dachowych lub elewacyjnych. Demontaż wyrobów zawierających azbest powinien być prowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa przez wyspecjalizowane w tym zakresie firmy.

Edukacja dla mieszkańców gminy Kozy odbywa się za pomocą artykułów w lokalnej prasie „Koziańskie Wiadomości” o szkodliwości azbestu oraz ulotek.

W latach 2004-2018 z terenu Gminy usunięto 681,10 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej oraz danymi Urzędu Gminy Jasienica:

- pierwotna ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowana na terenie gminy Jasienica to 959,44 Mg,
- do końca 2018 roku usunięto 70,9% zinwentaryzowanych wyrobów,
- do usunięcia pozostało jeszcze 278,340 Mg.

Wszystkie wyroby zewidencjonowane podczas inwentaryzacji zawierające azbest są własnością osób fizycznych. Nie ma na terenie gminy Kozy osób prawnych wykorzystujących azbest.

AKTUALNY STAN WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY KOZY - 278,34 Mg,

W TYM:

OSOBY FIZYCZNE – 278,34 Mg

OSOBY PRAWNE – 0 Mg

6.9. Porąbka

Gmina Porąbka posiada „Gminny Program usuwania azbestu z terenu Gminy Porąbka na lata 2011-2014” przyjęty uchwałą Rady Gminy Porąbka nr XIII/122/2012 z dnia 21 lutego 2012 roku.

Jest to pierwszy Program Gminy Porąbka.

Na dzień 30 czerwca 2019 roku jest on aktualny.

Od 2004 do 2009 roku gmina Porąbka z własnych środków, oraz ze środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska finansowała usuwanie azbestu. W kolejnych latach 2010-2016 tylko ze środków własnych Gminy finansowała mieszkańcom usuwającym z budynków wyroby zawierające azbest koszty załadunku, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

W 2011 roku korzystające ze środków Ministerstwa Gospodarki zlecono przeprowadzenie terenowych prac inwentaryzacyjnych, na podstawie których opracowano Gminny Program usuwania azbestu z terenu Gminy Porąbka na lata 2011-2014.

Wyniki inwentaryzacji w 2011 roku wpisano do Bazy Azbestowej. Baza ta jest corocznie aktualizowana.

W kolejnych latach, aż do 2016 roku Gmina finansowała usuwanie azbestu ze środków własnych, a w latach 2017-2018 korzystano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Mieszkańcy składają corocznie (początkiem roku) wnioski na usuwanie azbestu. Każdego roku przeprowadzana jest terenowa wizja budynków objętych wnioskami, na ich postawie Gmina występuje o dofinansowanie ze środków WFOŚ.

W ramach edukacji ekologicznej społeczeństwa Gmina na stronie internetowej Gminy Porąbka zamieszcza informacje dla mieszkańców o możliwości uczestnictwa w Programie usuwania azbestu z indywidualnych gospodarstw domowych.

Informacje takie przekazywane są również do biur sołtysów oraz jako ogłoszenia parafialne w poszczególnych miejscowościach. Ponadto w holu urzędu gminy Porąbka znajdują się ulotki przeznaczone dla mieszkańców gminy, informujące o szkodliwości wyrobów zawierających azbest.

W latach 2004-2018 z terenu Gminy usunięto 882,29 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej oraz danymi Urzędu Gminy Porąbka:

- pierwotna ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowana na terenie gminy Porąbka to 2.172,476 Mg,
- do końca 2018 roku usunięto 40,6% zinwentaryzowanych wyrobów.
- do usunięcia pozostało jeszcze 1.290,186 Mg.

Wśród osób prawnych zewidencjonowano wyroby zawierające azbest zabudowane na terenach należących do osób prawnych takich jak:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Czańcu,
- Dom Rekolekcyjno-Wypoczynkowy „Betania” w Czańcu,
- LKS Groń w Bujakowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Porąbce.

Żadna z ww.. osób prawnych nie zgłosiła do Marszałka faktu zaprzestania użytkowania azbestu. Pozostałe wyroby zewidencjonowane podczas inwentaryzacji zawierające azbest są własnością osób fizycznych.

AKTUALNY STAN WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY PORĄBKA - 1.290,186 Mg,

W TYM:

OSOBY FIZYCZNE – 1.245,400 Mg,

OSOBY PRAWNE – 44,786 Mg.

6.10. Szczyrk

W 2010 roku Gmina Szczyrk opracowała pierwszy "Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Szczyrk na lata 2010-2032", który został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Szczyrku nr IX/27/2011 z dnia 26 kwietnia 2011 roku.

W 2015 roku Gmina Szczyrk zleciła „Aktualizację Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Szczyrk do 2032 roku” przyjętą uchwałą Rady Miejskiej w Szczyrku nr XVIII/91/2015 z dnia 24 listopada 2015 roku.

Jest to drugi Program Gminy Szczyrk.

Na dzień 30 czerwca 2019 roku jest on aktualny.

Gmina Szczyrk od 2005 roku corocznie prowadzi akcję „Wywozu i unieszkodliwiania materiałów azbestowych z terenu Miasta Szczyrk”.

W latach 2005-2009 gmina Szczyrk korzystała z zewnętrznego wsparcia na usuwanie wyrobów zawierających azbest ze środków Gminnego, Powiatowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, a w latach 2010-2018 działanie to było finansowane ze środków budżetu gminy Szczyrk.

W 2010 roku na terenie gminy Szczyrk przeprowadzona została pierwsza inwentaryzacja, która polegała na spisie z natury ilości, rodzaju, stanu technicznego oraz lokalizacji wyrobów zawierających azbest.

W 2015 roku Gmina korzystając ze środków Ministerstwa Gospodarki zleciła wykonanie terenowych prac inwentaryzacyjnych oraz opracowanie aktualizacji Programu usuwania azbestu.

Wyniki ankietyzacji wpisano do Bazy Azbestowej. Baza ta jest corocznie aktualizowana niemniej jednak brakuje w niej wielu informacji o usuniętych wyrobach (wg Bazy usunięto z terenu gminy 438 Mg azbestu).

Azbest z terenu gminy usuwany był zgodnie z:

- Uchwałą nr LXVI/354/2010 Rady Miejskiej w Szczyrku z dnia 22 Lipca 2010 roku w sprawie: zasad i trybu udzielania dotacji osobom fizycznym, które ubiegają się o dofinansowanie odbioru, transportu i utylizacji materiałów zawierających azbest.

Środki budżetu Gminy przeznacza się na dotację do utylizacji odpadów azbestowych powstałych przy wymianie lub likwidacji pokryć dachowych i elewacji zawierających azbest na budynkach mieszkalnych i gospodarczych położonych na terenie Gminy Szczyrk. Dofinansowaniu podlegają koszty załadunku, wywiezieniu i utylizacji wyrobów zawierających azbest w wysokości 100% kosztów tych działań.

Edukacja dla mieszkańców gminy Szczyrk nie jest nastawiona stricte na azbest, prowadzone były kampanie edukacyjne, które obejmowały tematykę prawidłowej segregacji odpadów i zanieczyszczenia powietrza .

W latach 2005-2018 z terenu Gminy usunięto 777,72 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej oraz danymi Urzędu Gminy Szczyrk:

- pierwotna ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowana na terenie gminy Szczyrk to 1.475,69 Mg,
- do końca 2018 roku usunięto 53,3% zinwentaryzowanych wyrobów.
- do usunięcia pozostało jeszcze 697,96 Mg.

Na dwóch posesjach należących do osób prawnych zewidencjonowano budynki pokryte wyrobami zawierającymi azbest, są to:

- Parafia Rzymskokatolicka w Szczyrku,
- firma Introbud Sp. z o.o. w Szczyrku.

Żadna z ww. osób prawnych nie zgłosiła do Marszałka faktu zaprzestania użytkowania azbestu.

AKTUALNY STAN WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY SZCZYRK - 679,969 Mg,

W TYM:

OSOBY FIZYCZNE – 667,397 Mg,

OSOBY PRAWNE – 12,572 Mg.

6.11. Wilamowice

Gmina Wilamowice posiada "Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy Wilamowice", który został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Wilamowicach nr VII/63/11 z dnia 29 kwietnia 2011 roku.

Jest to pierwszy Program Gminy Wilamowice.

Na dzień 30 czerwca 2019 roku jest on aktualny.

Gmina Wilamowice od 2005 roku sukcesywnie przeprowadzała akcje wywozu eternitu z budynków będących własnością osób fizycznych, zlokalizowanych na terenie gminy. Mieszkańcy po dokonaniu demontażu wyrobów zawierających azbest przez wyspecjalizowaną firmę zgłaszali do Urzędu Gminy chęć wymiany pokrycia dachowego lub elewacyjnego zawierającego azbest.

Do 2008 roku przy udziale środków Powiatowego Funduszu Gospodarki Wodnej i Ochrony Środowiska Gmina Wilamowice pokrywała koszty wywozu i utylizacji odpadów azbestowych powstających przy wymianie lub likwidacji pokryć dachowych i elewacji z budynków mieszkalnych i gospodarczych osób fizycznych.

W kolejnych latach 2009-2018 corocznie prowadzono na tej samej zasadzie akcje usuwania azbestu finansując koszty wywozu i utylizacji ze środków własnych Gminy Wilamowice.

W 2010 roku przeprowadzono terenową inwentaryzację wyrobów zawierających azbest i na jej podstawie opracowano "Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy Wilamowice".

Wyniki inwentaryzacji wpisano do Bazy Azbestowej. Baza ta jest corocznie aktualizowana niemniej jednak brakuje w niej wielu informacji o usuniętych wyrobach (wg Bazy usunięto z terenu gminy 625 Mg azbestu).

Mieszkańcy gminy Wilamowice corocznie składają w trybie bieżącym wnioski o wywóz i utylizację wyrobów zawierających azbest, który jest zdemontowany i złożony na posesji, przygotowany do odbioru w big bagach lub na paletach. Raz w roku na jesień gmina dokonuje odbioru.

Edukacja dla mieszkańców gminy Wilamowice prowadzona jest poprzez rozpropagowane informacje w lokalnej prasie, plakaty i ulotki przygotowane w ramach realizacji zadań wynikających z "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski" na zlecenie Ministra Gospodarki, Poradniki wydane na potrzeby "Kampanii antyazbestowej" prowadzonej przez Federację Zielonych GAJA.

W latach 2005-2018 z terenu Gminy usunięto 1.313,837 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej oraz danymi Urzędu Gminy Wilamowice:

- pierwotna ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowana na terenie gminy Wilamowice to 2.151,284 Mg,
- do końca 2018 roku usunięto 61,1% zinwentaryzowanych wyrobów.
- do usunięcia pozostało jeszcze 837,447 Mg.

Wszystkie wyroby zewidencjonowane podczas inwentaryzacji zawierające azbest są własnością osób fizycznych. Nie ma na terenie gminy Wilamowice osób prawnych wykorzystujących azbest.

AKTUALNY STAN WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY WILAMOWICE - 837,447 Mg,

W TYM:

OSOBY FIZYCZNE – 837,447 Mg,

OSOBY PRAWNE – 0 Mg.

6.12. Wilkowice

Gmina Wilkowice posiada "Gminny Program usuwania azbestu ", który został przyjęty uchwałą Rady Gminy Wilkowice nr XI/76/2011 z dnia 5 października 2011 roku.

Jest to pierwszy Program Gminy Wilkowice.

Na dzień 30 czerwca 2019 roku jest on aktualny.

Gmina Wilkowice od 2004 roku prowadzi akcje usuwania wyrobów zawierających azbest. Akcje te corocznie są organizowane dla mieszkańców. Gmina do końca 2018 roku nie korzystała

z zewnętrznego dofinansowania na usuwanie azbestu, wszystkie akcje finansowane były ze środków własnych Gminy Wilkowice.

W 2011 roku korzystając z dofinansowania w formie dotacji z Ministerstwa Gospodarki przeprowadzono terenową inwentaryzację wyrobów zawierających azbest i na jej podstawie opracowano "Gminny Program usuwania azbestu".

Wyniki inwentaryzacji wpisano do Bazy Azbestowej. Baza ta jest corocznie aktualizowana, niemniej jednak brakuje w niej wielu informacji o usuniętych wyrobach (wg Bazy usunięto z terenu gminy 190 Mg azbestu).

Aktualnie mieszkańcy corocznie składają wnioski o wywóz i utylizację odpadów azbestowych. Do mieszkańca należy obowiązek demontażu pokryć azbestowych i przygotowanie do wywozu. Gmina w ciągu całego roku (od wiosny do jesieni) prowadzi na bieżąco akcje wywozu w zależności od potrzeb mieszkańców.

Edukacja dla mieszkańców gminy Wilkowice polega na cyklicznym zamieszczaniu w gminnej gazecie artykułów dotyczących szkodliwości azbestu.

W latach 2004-2018 z terenu Gminy usunięto 1.293,654 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Bazie Azbestowej oraz danymi Urzędu Gminy Wilkowice:

- pierwotna ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowana na terenie gminy Wilkowice to 4.374,941 Mg,
- do końca 2018 roku usunięto 29,5% zinwentaryzowanych wyrobów.
- do usunięcia pozostało jeszcze 3.081,287 Mg.

Na terenie Gminy Wilkowice wg danych Bazy Azbestowej funkcjonują dwie osoby prawne posiadające wyroby zawierające azbest:

- Ośrodek Wczasowo-Szkoleniowy Magnus w Bystrej,
- Kółko Rolnicze w Wilkowicach.

Żadna z ww. osób prawnych nie zgłosiła do Marszałka faktu zaprzestania użytkowania azbestu.

AKTUALNY STAN WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE GMINY WILKOWICE - 3.081,287 Mg,

W TYM:

OSOBY FIZYCZNE – 3.073,037 Mg,

OSOBY PRAWNE – 8,25 Mg.

7. INFORMACJA O ILOŚCI I ROZMIESZCZENIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU

W niniejszym rozdziale zestawiono wszystkie dane dla powiatu bielskiego z podziałem na gminy oraz opatrzone komentarzami oraz wnioskami.

Tabela 2 Posiadane Programy usuwania azbestu

L.p.	Gmina	Inwentaryzacja azbestu	Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy [Mg]		Całkowita ilość wyrobów na terenie gminy
				Na terenie osób fizycznych	Na terenie osób prawnych	[Mg]
1	Bestwina	2015	Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bestwina” przyjęty uchwałą Rady Gminy Bestwina nr XI/86/2015 z dnia 30 listopada 2015 roku.	477,60	491,24	968,84
2	Buczkowice	2011	„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Buczkowice” przyjęty uchwałą Rady Gminy Buczkowice nr XV/90/12 z dnia 25 stycznia 2012 roku.	2495,42	80,90	2 573,32
3	Czechowice-Dziedzice	BRAK	Gmina Czechowice-Dziedzice nie posiada Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Czechowice-Dziedzice	162,98	474,11	637,10
4	Jasienica	2011	"Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jasienica” przyjęty uchwałą Rady Gminy Jasienica nr XI/150/2011 z dnia 29 grudnia 2011 roku.	415,30	77,10	492,40

5	Jaworze	2011, 2015	„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jaworze” przyjęty uchwałą Rady Gminy Jaworze nr XII/106/11 z dnia 29 grudnia 2011 roku. „Aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jaworze” i przyjęto ją uchwałą Rady Gminy Jaworze nr XVI/132/2016 z dnia 21 marca 2016 roku.	376,61	19,08	395,68
6	Kozy	2013	Program usuwania wyrobów zawierających azbest terenu Gminy Kozy” przyjęty uchwałą Rady Gminy Kozy nr XXXIX/265/14 z dnia 6 lutego 2014 roku	278,34	0,00	278,34
7	Porąbka	2011	Gminny Program usuwania azbestu z terenu Gminy Porąbka na lata 2011-2014” przyjęty uchwałą Rady Gminy Porąbka nr XIII/122/2012 z dnia 21 lutego 2012 roku.	1 245,40	44,79	1 290,19
8	Szczyrk	2010, 2015	"Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Szczyrk na lata 2010-2032", przyjęta uchwałą Rady Miejskiej w Szczyрку nr IX/27/2011 z dnia 26 kwietnia 2011 roku „Aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Szczyrk do 2032 roku” przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Szczyрку nr XVIII/91/2015 z dnia 24 listopada 2015 roku.	667,40	12,57	679,97
9	Wilamowice	2010	"Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy Wilamowice", przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Wilamowicach nr VII/63/11 z dnia 29 kwietnia 2011 roku.	837,45	0,00	837,45
10	Wilkowice	2011	"Gminny Program usuwania azbestu ", który został przyjęty uchwałą Rady Gminy Wilkowice nr XI/76/2011 z dnia 5 października 2011 roku	3 073,04	8,25	3 081,29
				10 029,53	1 208,04	11 237,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUA dla gmin powiatu bielskiego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, oraz Bazy Azbestowej, 2019

Gminy powiatu bielskiego rozpoczęły usuwanie wyrobów zawierających azbest w różnym czasie. Mimo braku inwentaryzacji gminy korzystając ze środków budżetu gmin i powiatowego funduszu (do 2009 roku) finansowały mieszkańcom usuwanie wyrobów zawierających azbest.

W poniższej tabeli zamieszczono zestawienie w jakim okresie czasu trwało usuwanie azbestu na terenie poszczególnych gmin.

Tabela 3 Okres usuwania azbestu w poszczególnych gminach

L.p.	Gmina	Inwentaryzacja azbestu	Działania w zakresie usuwania azbestu
1	Bestwina	2015	2005-2018
2	Buczkowice	2011	2005-2018
3	Czechowice-Dziedzice	BRAK	2003-2018
4	Jasienica	2011	2004-2018
5	Jaworze	2011, 2015	2004-2018
6	Kozy	2013	2004-2018
7	Porąbka	2011	2004-2018
8	Szczyrk	2010, 2015	2005-2018
9	Wilamowice	2010	2005-2018
10	Wilkowice	2011	2004-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin powiatu bielskiego, 2019

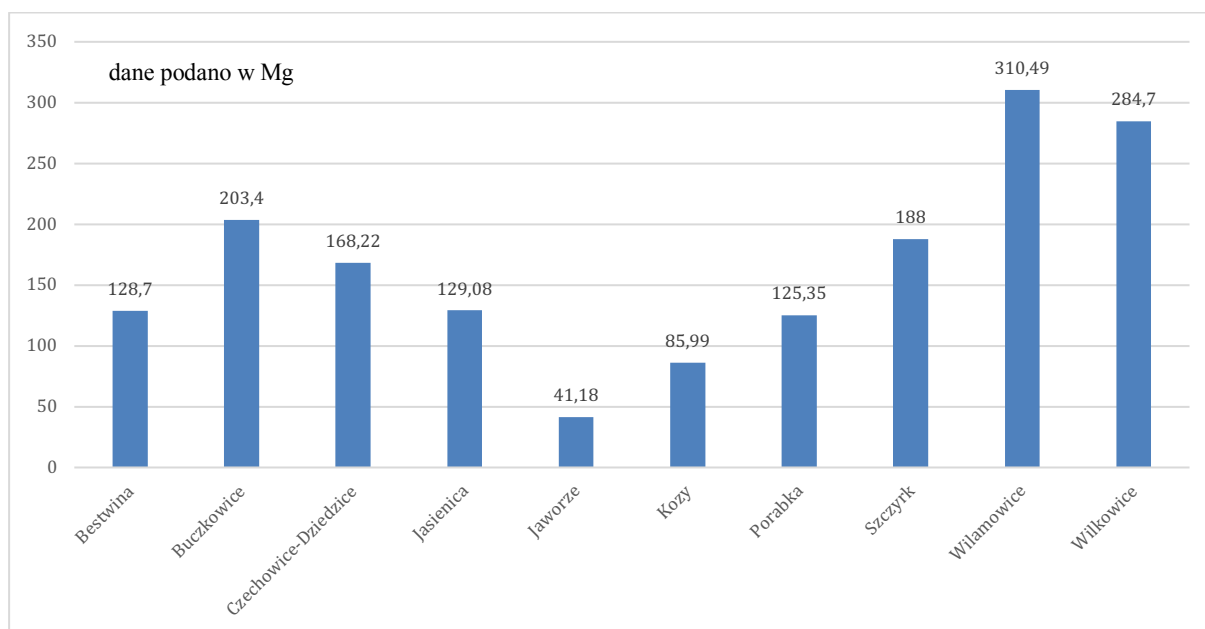
7.1. Wyroby zawierające azbest - usunięte

Według informacji pochodzących z gmin powiatu bielskiego, Bazy Azbestowej oraz danych inwentaryzacyjnych, aktualizowanych w oparciu o ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest według stanu na 30 grudnia 2018 roku na obszarze powiatu bielskiego ewidencjonowanych jest 11.237,57 Mg wyrobów zawierających azbest w tym:

- 10.029,53 Mg na terenie osób fizycznych,
- 1.208,04 Mg na terenie osób prawnych.

Wszystkie gminy w ostatnich latach (od 2003, 2004, 2005) prowadziły działania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest na zasadzie udzielania dofinansowania dla mieszkańców wymieniających pokrycia dachowe lub elewacyjne na swoich budynkach. Do końca 2018 roku z terenu powiatu bielskiego usunięto 9.836 Mg wyrobów zawierających azbest.

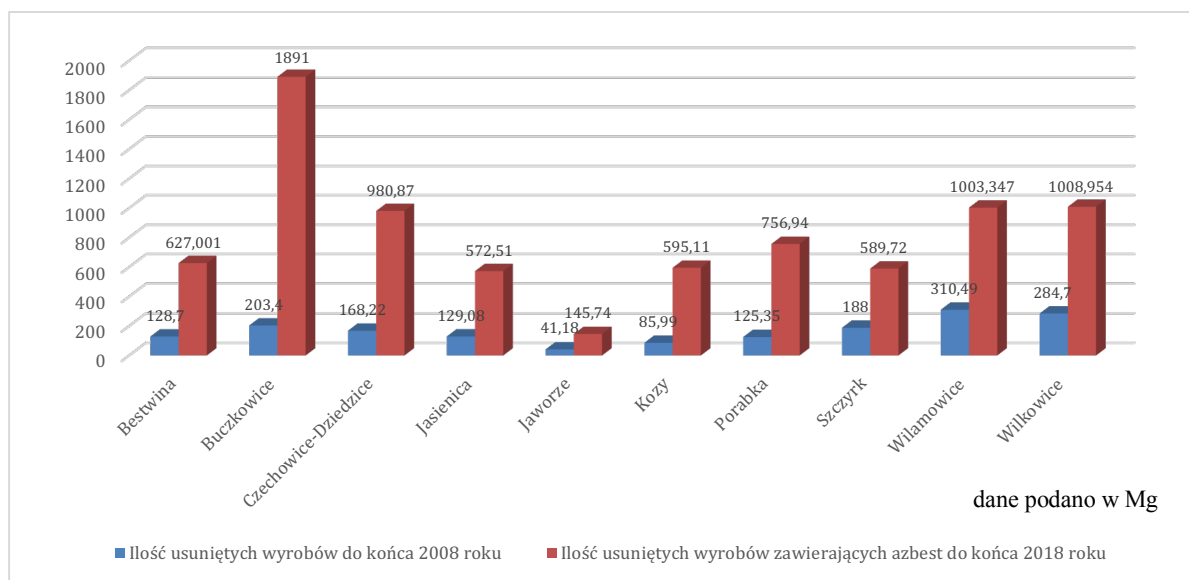
Dla porównania od 2004 roku do końca 2008 roku z terenu powiatu bielskiego usunięto 1.665,114 Mg wyrobów azbestowych. Zestawienie poszczególnych gmin w okresie 2004-2008 zamieszczono na wykresie poniżej.

Rysunek 6 Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w okresie 2004-2008 [dane podano w Mg]

Źródło: Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Powiatu Bielskiego, 2009

W 2008 roku liderem w usuwaniu wyrobów zawierających azbest była gmina Wilamowice (310,49 Mg), aktualnie w latach 2008-2018 liderem jest gmina Buczkowice, która w ostatnich latach 2008-2018 usunęła 1.891 Mg wyrobów zawierających azbest. Powyższe dane zestawiono na wykresie poniżej.

Rysunek 7 Ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest z terenu poszczególnych gmin powiatu bielskiego [dane podano w Mg]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUA dla gmin powiatu bielskiego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, oraz Bazy Azbestowej, 2019

Dane na wykresie powyżej wskazują, iż wszystkie gminy, znacząco poprawiły skuteczność usuwania wyrobów zawierających azbest. Z terenu powiatu w okresie 2003-2018 usunięto 9.836 Mg wyrobów azbestowych.

Dane wpisywane przez gminy do Bazy Azbestowej dotyczące ilości wyrobów zawierających azbest pochodzą z czasów inwentaryzacji czyli z lat 2010-2015. Po wpisaniu powierzchni zinwentaryzowanej Baza Azbestowa przeliczała na wagę według przelicznika $1 \text{ m}^2 = 11 \text{ kg}$. Powodowało to sytuację kiedy ze 100 metrów kwadratowych dachu demontowano (nie jak przelicznik 1,1 Mg) około 1,5-1,8 Mg wyrobów zawierających azbest.

Przelicznik ten jednocześnie powodował, iż ilości usuwane były większe niż inwentaryzowane, co stwarzało zamieszanie w Bazie Azbestowej.

W czerwcu 2019 roku Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii podjęło decyzję o korekcie wartości przelicznika stosowanego do określania ilości wyrobów zawierających azbest szacowanych pierwotnie przy użyciu jednostki m^2 . Nowa wartość przelicznika wynosi 15 kg/m^2 i taka też wartość będzie domyślnie stosowana w systemie Bazy Azbestowej od dnia wprowadzenia zmiany.

Modyfikacja ta odnosi się tylko do wyrobów aktualnie wykorzystywanych, a wyroby usunięte i ich ilości pozostały bez zmian.

Zmiana spowodowała, iż gminy mają o około 30% więcej wyrobów zawierających azbest do usunięcia niż przed zmianą wskaźnika.

Przykład:

Gmina Wilkowice

Zinwentaryzowano w 2011 roku 2.676 Mg wyrobów zawierających azbest.

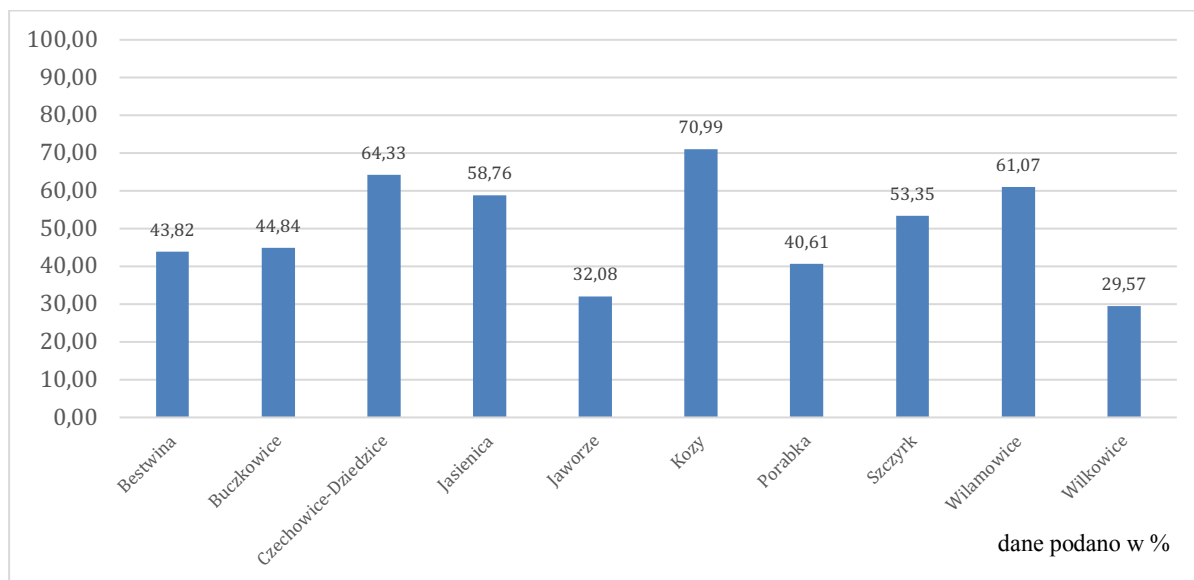
Do końca 2018 roku usunięto **1.293,654 Mg**.

W STAREGO przelicznika - usunięto 48,31%

Według nowego przelicznika (dane BA) zostało do usunięcia 3.081,287 Mg

W NOWEGO przelicznika - usunięto 29,56%

W tabeli poniżej zobrazowano procentową ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w stosunku do pierwotnej ilości jaka zalegała na terenie gminy. Dane te pokazują nie ilości jakie gmina ma do usunięcia (bo każda gmina ma inne dane wyjściowe), ale jaką część i wskazują na fakt czy tempo usuwania azbestu jest odpowiednie do pozostałych jeszcze do usunięcia wyrobów, czy należy jest zintensyfikować.

Rysunek 8 Procentowa ilość usuniętego azbestu z terenu poszczególnych gmin powiatu bielskiego [dane podano w %]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUA dla gmin powiatu bielskiego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, oraz Bazy Azbestowej, 2019

Dane powyżej wskazują, że gminy bardzo aktywnie usuwają wyroby zawierające azbest. Aktualnie trzy gminy (Czechowice-Dziedzice, Kozy i Wilamowice) usunęły powyżej 60% wyrobów zawierających azbest, natomiast dwie gminy Jaworze i Wilkowice usunęły zaledwie około 30%, w przypadku gminy Jaworze ilość do usunięcia to około 395,68 Mg, natomiast w gorszej sytuacji jest gmina Wilkowice, która ma na swoim terenie jeszcze 3.081,29 Mg.

7.2. Wyroby zawierające azbest do usunięcia

W poprzednim „Programie usuwania azbestu z terenu powiatu Bielskiego” z 2010 roku opracowanym na podstawie szacunkowych danych przekazanych przez gminy powiatu (brak inwentaryzacji terenowych, dane na podstawie ankiety wypełnianej przez gminy powiatu bielskiego) oceniono, że na terenie Powiatu Bielskiego w roku 2007 znajdowało się 21.291,6 Mg wyrobów zawierających azbest.

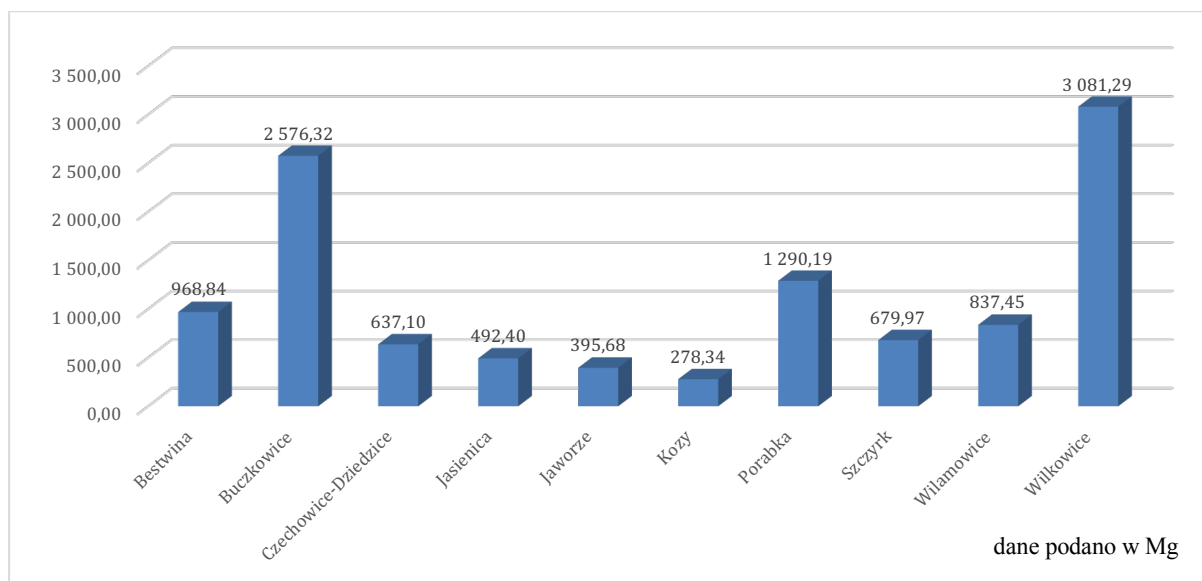
Według danych Bazy Azbestowej aktualnie (czerwiec 2019) na terenie poszczególnych gmin zostało do usunięcia jeszcze 11.237,04 Mg.

Ilości jakie usunięto do końca 2018 roku wskazują, iż szacunkowe dane były bardzo zbliżone do danych faktycznych.

21.291,6 Mg - 9.836 Mg = 11.425,6 Mg - czyli ilość zbliżona do 11.237,04 Mg

W chwili obecnej dziewięć z dziesięciu gmin powiatu bielskiego posiada terenowe inwentaryzacje wyrobów zawierających azbest. Gmina Czechowice-Dziedzice posiada inwentaryzację na zasadzie ankietyzacji. Pozostałe gminy posiadają już terenowe dane, które powinny być zgodne ze stanem faktycznym. Przy inwentaryzacji terenowej zakładany błąd ankietyzacji określany jest na 3-5%. Ilości

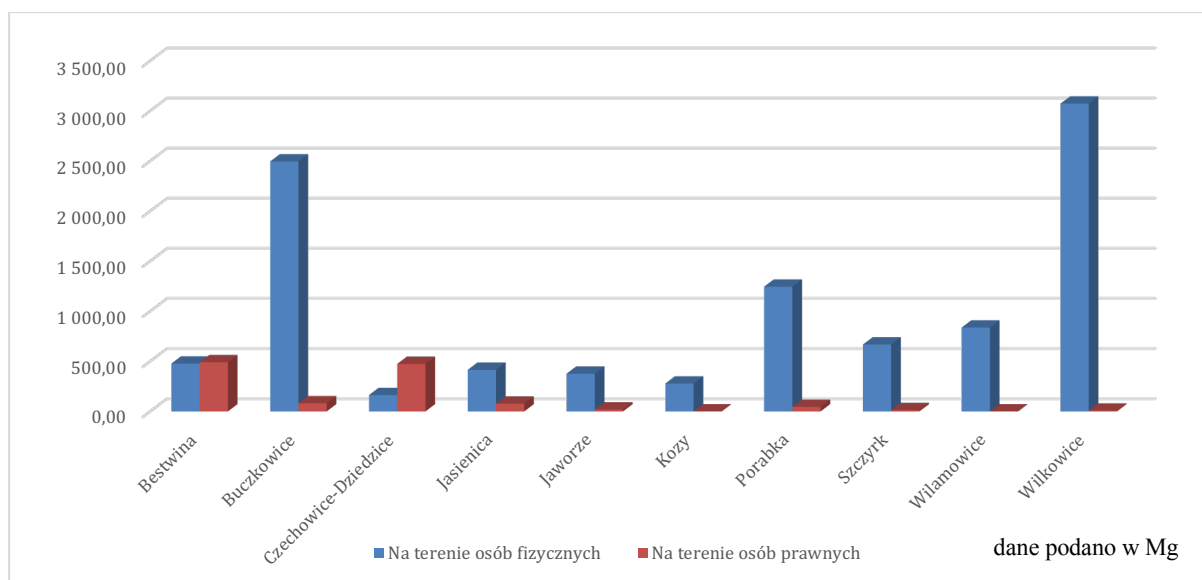
wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin zestawiono na wykresie poniżej.

Rysunek 9 Ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gmin powiatu bielskiego [dane podano w Mg]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUA dla gmin powiatu bielskiego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, oraz Bazy Azbestowej, 2019 (przelicznik 15 km/m²)

Najwięcej wyrobów zawierających azbest zewidencjonowanych jest na terenie gminy Wilkowice i Buczkowice oraz Porąbka, natomiast najmniej na terenie gminy Kozy i Jaworze. Wśród powłok azbestowych ewidencjonowano wyroby na budynkach należących do osób fizycznych i osób prawnych. Poniższy wykres przedstawia stosunek ilości zewidencjonowanych wyrobów należących do osób fizycznych oraz do osób prawnych.

Rysunek 10 Ilości wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu bielskiego użytkowane przez osoby fizyczne (niebieskie) i osoby prawne (czerwone) [dane podano w Mg]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUA dla gmin powiatu bielskiego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, oraz Bazy Azbestowej, 2019 (przelicznik 15 km/m²)

Inwentaryzacje terenowe wyrobów zawierających azbest prowadzone były w latach 2010-2015. Część gmin skorzystała z dotacji Ministerstwa Gospodarki, (później Ministerstwa Rozwoju czy Technologii) na przeprowadzenie terenowej inwentaryzacji oraz opracowanie programu usuwania azbestu.

Dane dotyczące posiadanych i użytkowanych wyrobów zawierających azbest wynikały z wizji terenowej oraz informacji udzielonych przez funkcjonujące na danym terenie osoby prawne. Na tej podstawie Urząd Marszałkowski zamieścił je w Bazie Azbestowej. Każdą zmianę dotyczącą ilości posiadanych i użytkowanych wyrobów zawierających azbest, a także fakt usunięcia, zaprzestania użytkowania tych wyrobów osoby prawne powinny zgłaszać do Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach, co potwierdzone zostaje korektą zapisów w Bazie azbestowej.

Według danych na koniec 2018 roku w Bazie Azbestowej figurują osoby prawne:

- Przedsiębiorstwo Komunalne „KOMBEST” Sp. z o.o. w Kaniowie,
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „PRZEŁOM KANIÓW” w Bestwince (w likwidacji),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kalnej,
- Spółka Wodna Wodociągowa w Godziszce,
- PKP Energetyka S.A. w Zabrzegu,
- PKP Energetyka S.A. w Czechowicach-Dziedzicach,
- Czechowicka Spółdzielnia Mieszkaniowa w Czechowicach-Dziedzicach,
- Walcownia Metali Dziedzice S.A., w Czechowicach-Dziedzicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Międzyrzeczu Dolnym,
- MAT-CHEM-BUD Spółka Jawna w Mazańcowicach,
- Parafia Rzymsko – Katolicka w Mazańcowicach,
- Parafia Ewangelicko – Augsburska w Jaworzu,
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „Rolnik” w Międzyrzeczu Górnym,
- Parafia Ewangelicko – Augsburska w Międzyrzeczu Dolnym,
- Gmina Jasienica - budynki Prochowni w Międzyrzeczu Górnym,
- Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego Grodziec Śląski Sp. z o.o. w Grodźcu Śląskim,
- Beskidzki Zespół Lecznico - Rehabilitacyjny Szpital Opieki Długoterminowej w Jaworzu BUDWAK Sp. z o.o. w Jaworzu,
- HSK Data Ltd. Sp. z o.o. - Zakład Obwodów Drukowanych ATAREX w Jaworzu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Czańcu,
- Dom Rekolekcyjno-Wypoczynkowy „Betania” w Czańcu,
- LKS Groń w Bujakowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Porąbce,
- Parafia Rzymskokatolicka w Szczyrku,
- Introbud Sp. z o.o. w Szczyrku,
- Ośrodek Wczasowo-Szkoleniowy Magnus w Bystrej,
- Kółko Rolnicze w Wilkowicach.

Oznacza to, że osoby te posiadają wyroby zawierające azbest lub nie zgłosiły faktu ich usunięcia.

7.3. Stan techniczny wyrobów zawierających azbest

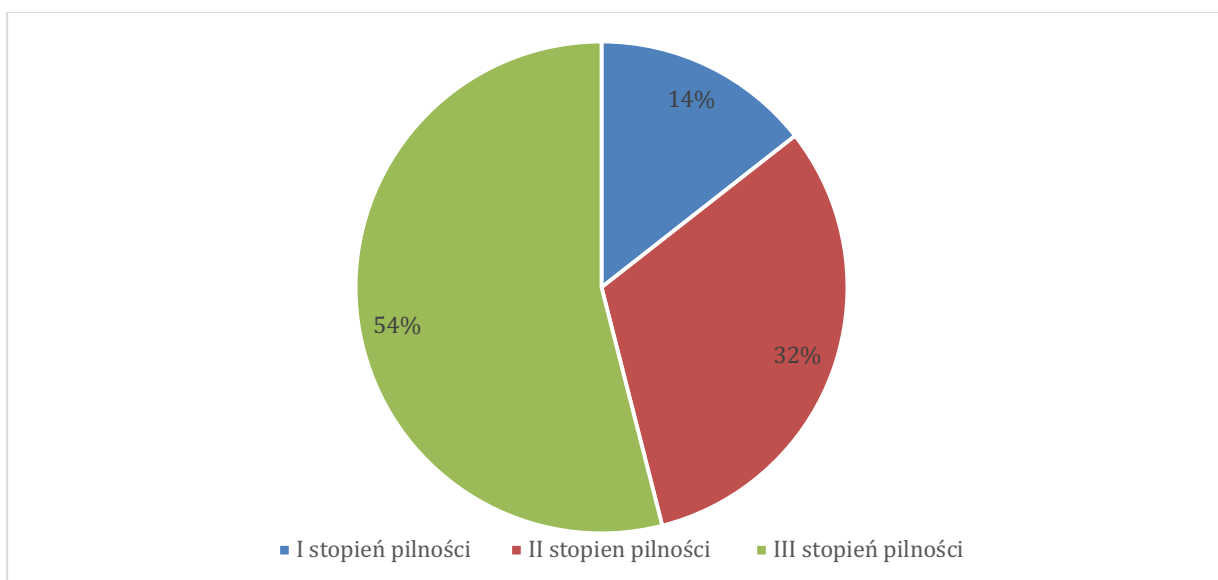
W wyniku działań inwentaryzacyjnych na terenie poszczególnych gmin wśród osób fizycznych ocenie poddano stan techniczny i przydatność do dalszego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Dane te zamieszczono w Bazie Azbestowej. Niemniej jednak dane te pochodzą z lat 2010-2015.

Z tej oceny wynikało, iż około 14% wszystkich wyrobów to pierwszy stopień pilności i wymagane jest usunięcie tych wyrobów w trybie natychmiastowym. Najwięcej takich wyrobów zewidencjonowano na terenie gminy Buczkowice.

32% wszystkich wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu bielskiego to wyroby w II stopniu pilności. Oznacza to, iż ponownej oceny tych wyrobów będzie trzeba dokonać za rok. Najwięcej takich wyrobów zewidencjonowano także na terenie gminy Buczkowice.

Wyroby w III stopniu pilności wymagają wykonania kolejnej oceny za 5 lat - działania takie będzie trzeba dokonać w stosunku do 54% wyrobów zlokalizowanych na terenie powiatu. Najwięcej takich wyrobów zewidencjonowano na terenie gminy Wilkowice.

Ilości wyrobów zawierających azbest zlokalizowany na terenie powiatu bielskiego w poszczególnych stopniach pilności zobrazowano na wykresie poniżej.

Rysunek 11 Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu bielskiego w poszczególnych stopniach pilności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Azbestowej, lipiec 2019

LEGENDA:

I stopień pilności oznacza iż wyrób nie nadaje się do dalszego użytkowania i wymagane jest natychmiastowe jego usunięcie,

II stopień pilności oznacza iż wyroby nadają się do dalszego użytkowania i niezbędna jest ich kontrola za rok,

III stopień pilności oznacza iż wyroby nadają się do użytkowania, a ponowna kontrola zostanie przeprowadzona za 5 lat.

Tabela 4 Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu bielskiego w poszczególnych stopniach pilności

Gmina	Razem	I stopień pilności	II stopień pilności	III stopień pilności
Bestwina	968,84	96,81	733,68	137,91
Buczkowice	2 576,32	1011,387	1076,365	488,57
Czechowice-Dziedzice	637,10	0	451	186,097
Jasienica	492,40	71,97	268,805	151,535
Jaworze	395,68	54,35	244,649	96,66
Kozy	278,34	22,905	211,005	44,43
Porąbka	1 290,19	0	18,924	1271,262
Szczyrk	679,97	11,079	444,474	224,416
Wilamowice	837,45	183,817	57,615	596,015
Wilkowice	3 081,29	168,66	44,61	2868,017
	11 237,57	1 620,98	3 551,13	6 064,91

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Azbestowej, lipiec 2019

7.4. Finansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest

W okresie 2010-2018 finansowanie na usuwanie wyrobów zawierających azbest pochodziło:

- z budżetu gminnego:
 - gmina Bestwina,
 - gmina Buczkowice,
 - gmina Czechowice-Dziedzice,
 - gmina Jasienica,
 - gmina Jaworze,
 - gminy Kozy,
 - gmina Porąbka,
 - gminy Szczyrk,
 - gminy Wilamowice,
 - gmina Wilkowice,
- ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej:
 - gmina Bestwina,
 - gmina Buczkowice,
 - gmina Jaworze,
 - gmina Porąbka.

Dla porównania w poprzednich latach 2005-2009 były to działania związane z środkami finansowymi pochodzącymi z powiatowego i gminnych funduszy ochrony środowiska.

Do końca 2018 roku na usuwanie wyrobów zawierających azbest wydatkowano 1,6 mln zł złotych, większość to środki własne samorządów, natomiast cztery gminy Bestwina, Buczkowice oraz Jaworze i Porąbka korzystały z zewnętrznego finansowania na usuwanie azbestu ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach..

7.5. Edukacja ekologiczna

Wszystkie gminy powiatu bielskiego prowadzą działania edukacyjne w zakresie szkodliwości azbestu.

Działania edukacyjne prowadzone przez poszczególne gminy:

Gmina Bestwina - prowadzona poprzez informacje na stronie internetowej www.bestwina.pl oraz poprzez artykuły w lokalnej prasie na temat szkodliwości azbestu.

Gmina Buczkowice - prowadzona jest poprzez artykuły w gazetce gminnej oraz bezpośrednie rozmowy z mieszkańcami.

Gmina Czechowice-Dziedzice - prowadzona poprzez cykliczne informacje na stronie internetowej Urzędu Miejskiego oraz w Biuletynie Samorządowym.

Gmina Jasienica - prowadzona poprzez plakaty, broszury oraz informacje na stronie internetowej www.jasienica.pl. Natomiast w szkołach i przedszkolach prowadzone są prelekcje w zakresie szkodliwości azbestu.

Gmina Jaworze - prowadzona poprzez publikację informacji w lokalnej gazecie Echo Jaworza.

Gmina Kozy - charakter artykułów w lokalnej prasie „Koziańskie Wiadomości” o szkodliwości azbestu oraz wydruk ulotek.

Gmina Porąbka - na stronie internetowej gminy zamieszcza informacje dla mieszkańców o możliwości uczestnictwa w Programie usuwania azbestu z indywidualnych gospodarstw domowych. Informacje takie przekazywane są również do biur sołtysów oraz jako ogłoszenia parafialne w poszczególnych miejscowościach. Ponadto w holu urzędu gminy Porąbka znajdują się ulotki przeznaczone dla mieszkańców gminy, informujące o szkodliwości wyrobów zawierających azbest.

Gmina Szczyrk - nie jest nastawiona stricte na azbest, prowadzone były kampanie edukacyjne, które obejmowały tematykę prawidłowej segregacji odpadów i zanieczyszczenia powietrza .

Gmina Wilamowice - edukacja prowadzona jest poprzez rozpropagowane informacje w lokalnej prasie, plakaty i ulotki przygotowane w ramach realizacji zadań wynikających z "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski" na zlecenie Ministra Gospodarki, Poradniki wydane na potrzeby "Kampanii antyazbestowej" prowadzonej przez Federację Zielonych GAJA.

Gmina Wilkowice - polega na cyklicznym zamieszczaniu w gminnej gazetce artykułów dotyczących szkodliwości azbestu.

WNIOSKI:

- 1. Gmina Czechowice - Dziedzice powinna przeprowadzić szczegółową terenową inwentaryzację oraz opracować Program usuwania wyrobów zawierających azbest. Stworzy to możliwość pozyskania środków na usuwanie azbestu z WFOŚ.**
- 2. Gminy Czechowice-Dziedzice, Jasienica, Kozy, Szczyrk, Wilamowice i Wilkowice powinny pozyskiwać zewnętrzne środki finansowe na usuwanie azbestu wraz z demontażem. Zwiększy to możliwości mieszkańców w zakresie usuwania azbestu.**
- 3. Gminy Wilkowice i Jaworze, które mają usunięte około 30% wyrobów zawierających azbest powinny zintensyfikować działania w tym zakresie (akcje edukacyjne, ulotki i 100% dofinansowania z demontażem).**
- 4. Gmina Szczyrk powinna zorganizować akcję informacyjną nastawianą na szkodliwość azbestu dla zdrowia mieszkańców.**

8. INFORMACJA O ILOŚCI I ROZMIESZCZENIU WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POWIATU NA PODSTAWIE DOKUMENTÓW WYŻSZEGO SZCZEBŁA

Wytyczne zakładają opracowanie aktualizacji „Programu...” w oparciu o dokonanie rozpoznania ilości i stopnia zużycia wyrobów zawierających azbest, zabudowanych na konkretnych obiektach zlokalizowanych na terenie powiatu.

W tym celu, dla potrzeb przygotowania niniejszej aktualizacji „Programu...”, autorzy niniejszego opracowania zwrócili się do gmin powiatu bielskiego o przekazanie aktualnych danych o ilości wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie gmin oraz o ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest z terenu gmin.

W „Programie usuwania azbestu z terenu Województwa Śląskiego do roku 2032” opracowanym w 2011 roku zapisano, iż:

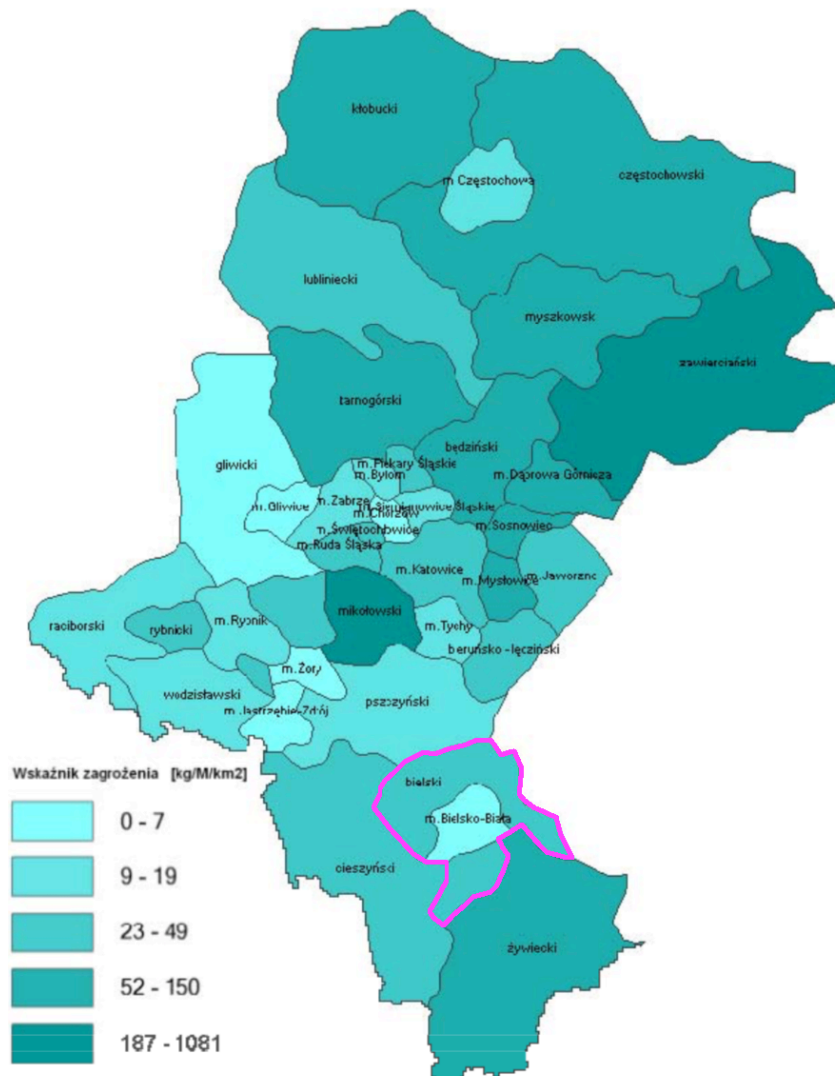
1. na terenie województwa śląskiego na koniec 2010 roku wyrobów zawierających azbest było 287.202 Mg, z czego:
 - płyty azbestowo-cementowe (osoby fizyczne) – 154.593 Mg,
 - płyty azbestowo-cementowe (podmioty prawne) – 128.095 Mg,
2. na obszarze **powiatu bielskiego zlokalizowanych było w 2010 roku 7.394 Mg** wyrobów zawierających azbest z czego:
 - 5.686 Mg na terenach należących do osób fizycznych,
 - 1.708 Mg na terenach należących do osób prawnych.

Na terenie powiatu bielskiego wg danych na koniec 2018 roku zamieszkuje 165 tys. mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosi 358 mieszkańców na 1 km². Według aktualnych danych zamieszczonych w Bazie Azbestowej na terenie powiatu bielskiego zalega jeszcze 11.237,043 Mg wyrobów zawierających azbest.

Ilości dla powiatu bielskiego, które są podane w Programie usuwania azbestu dla Województwa Śląskiego różnią się znacząco od aktualnie zewidencjonowanych ilości do usunięcia oraz już usuniętych wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin należących do powiatu bielskiego.

Według danych Programu usuwania azbestu dla Województwa Śląskiego z 2011 roku średni wskaźnik zagrożenia wyrobami zawierającymi azbest dla województwa śląskiego wynosi $63,6 \text{ kg/M/km}^2$. Powiat bielski należy do obszarów o średnim wskaźniku zagrożenia wyrobami zawierającymi azbest 48 kg/M/km^2 .

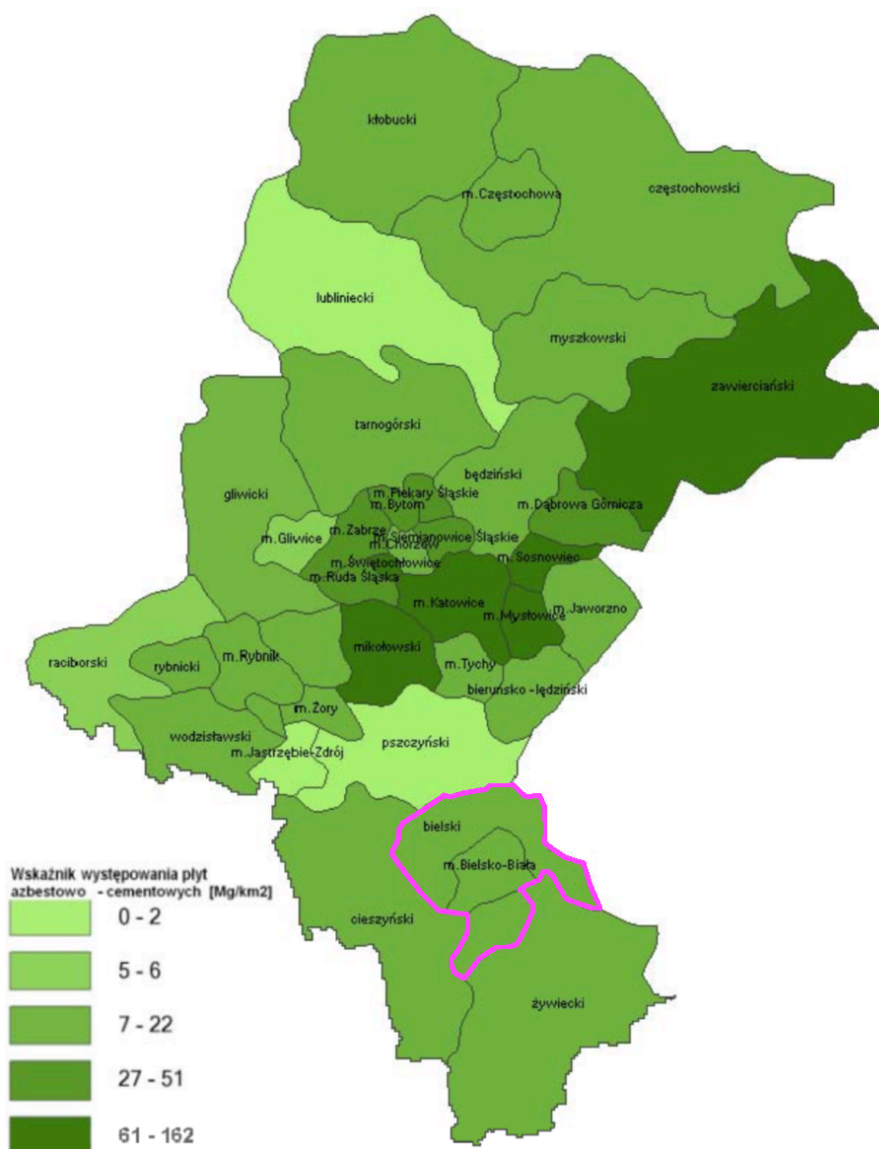
Ilości wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu bielskiego w porównaniu do innych powiatów województwa śląskiego pokazano na mapce zamieszczonej poniżej.

Rysunek 12 Wskaźnik zagrożenia wyrobami zawierającymi azbest dla powiatu bielskiego na tle województwa śląskiego

Źródło: Źródło: opracowanie własne na podstawie mapki zamieszczonej w Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032, Katowice, kwiecień 2011 r.

Według danych zamieszczonych w „Programie usuwania azbestu z terenu Województwa Śląskiego do roku 2032” obliczono, iż wskaźnik występowania płyt azbestowo – cementowych na obszarze powiatu bielskiego wynosi $16,2 \text{ Mg/km}^2$ przy średnim dla województwa śląskiego 22 Mg/km^2 . Porównanie powiatu bielskiego do innych powiatów należących do województwa śląskiego zobrazowano na mapce zamieszczonej poniżej.

Rysunek 13 Wskaźnik występowania płyt azbestowych na terenie powiatu bielskiego na tle województwa śląskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapki zamieszczonej w Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032, Katowice, kwiecień 2011 rok

Ilości wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu bielskiego w każdym powiatowym Programie usuwania wyrobów zawierających azbest (opracowane były dwa Programy w 2007 i 2010 roku) ulegają zmianie. Wynika to z przeprowadzanych inwentaryzacji terenowych oraz usuwanych wyrobów zawierających azbest.

Dane archiwalne wynosiły:

- w 2007 roku - 21.292,3 Mg (wg danych na koniec 2006 roku).
- w 2010 roku - 19.626,49 Mg (wg danych na koniec 2008 roku).

Aktualnie według terenowych (oprócz gminy Czechowice-Dziedzice) ewidencji ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gmin należących do powiatu bielskiego wynosi 11.237,043 Mg wyrobów zawierających azbest w tym:

- 10.029,53 Mg na terenie osób fizycznych,
- 1.208,04 Mg na terenie osób prawnych.

Różnice w danych podawanych w różnych źródłach wynikają z faktu iż w czasie opracowywania:

- PUA dla powiatu bielskiego w 2007 roku,
- PUA dla województwa śląskiego w 2010 roku
- aktualizacji PUA powiatu bielskiego w 2010 roku

nie wszystkie gminy należące do powiatu miały przeprowadzone terenowe inwentaryzacje, dane nie były wpisywane do Bazy Azbestowej, a większość danych opierało się na szacunkach. Aktualnie tylko gmina Czechowice-Dziedzice posiada dane opierające się o ankietyzację mieszkańców i szacunki własne.

Do końca 2018 roku usunięto 9.836 Mg, zostało 11.237,57 Mg - więc powyższe ilości mimo, że były szacowane są zgodne ze stanem faktycznym.

Wszystkie gminy powiatu bielskiego deklarują, iż aktualizują na bieżąco Bazę Azbestową w oparciu o nowe dane (szczególnie w przypadku kiedy mieszkańcy nie zostali ujęci w inwentaryzacji) oraz w oparciu o ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest. Gminy powiatu bielskiego rocznie dopisują do Bazy azbestowej około 20-50 nowych lokalizacji nie ujętych wcześniej.

W tabeli poniżej zamieszczono dane, które gminy ile rekordów mają wprowadzonych do Bazy Azbestowej.

Tabela 5 Powiat bielski w zakresie aktywności gmin w Bazie Azbestowej

Gmina	Ilość pozycji w Bazie Azbestowej (lipiec 2019)
Bestwina	439
Buczkowice	1592
Czechowice-Dziedzice	339
Jasienica	500
Jaworze	422
Kozy	422
Porabka	1286
Szczyrk	737
Wilamowice	783
Wilkowice	1760
SUMA	8280

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy (wikipedia.pl) oraz danych Bazy Azbestowej, 2019

Z tabeli wynika, iż najwięcej wyrobów w Bazie Azbestowej wprowadzonych ma gmina Buczkowice, Wilkowice i Porabka, a najmniej gminy Czechowice-Dziedzice (brak inwentaryzacji terenowej) Bestwina, Jasienica, Jaworze oraz Kozy.

W Bazie Azbestowej wg stanu na koniec grudnia 2018 roku widnieją informacje, iż z terenu gmin należących do powiatu bielskiego usunięto 4.760,615 Mg wyrobów zawierających azbest. To jest o około 3.400 Mg mniej niż gminy przekazały w informacjach zbieranych do sporządzenia aktualizacji niniejszego dokumentu. Prawdopodobnie różnica ta wynika z braku w Bazie Azbestowej informacji o wyrobach usuwanych przed rozpoczęciem funkcjonowania Bazy Azbestowej. Rozpoczęcie funkcjonowania Bazy gminy określają jako przeprowadzenie inwentaryzacji czyli lata 2010-2014, a dane o usuniętych wyrobach we wcześniejszych latach nie zostały tam zamieszczone.

Powiat Bielski do 2032 roku powinien realizować cele zawarte w dokumentach wyższych szczebli. W poniższej tabeli przedstawiono stan wykonania celów.

„Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”		
Cel	Stan realizacji	Wskaźnik
Przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.	Powiat posiada dwa opracowania z 2007 i 2010 roku. Aktualnie opracowywana jest w 2019 roku kolejna aktualizacja.	Cel jest realizowany
Współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest.	Powiat w ramach współpracy z gminami otrzymuje informacje w formie Raportów z realizacji Programów ochrony Środowiska - co dwa lata.	Cel jest realizowany
Organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych.	Jest to zadanie gmin Wszystkie gminy powiatu organizują akcje usuwania azbestu. Pod względem organizacyjnym jest to także zadanie powiatu jako wspieranie działań gmin.	Cel jest realizowany
Inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.	Właściwa postawa mieszkańców kreowana jest poprzez edukację ekologiczną, - prowadzoną przez gminy i powiat poprzez artykuły w lokalnej prasie, na stronach internetowych oraz informacje dla mieszkańców.	Cel jest realizowany
Współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest.	Współpraca z mediami realizowana jest jako współpraca z lokalną prasą.	Cel jest realizowany
Współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032”	Gmina Wilamowice rozpropagowywała wśród mieszkańców foldery wydane na zlecenie Ministra Gospodarki - Poradniki na potrzeby "Kampanii antyazbestowej" prowadzonej przez Federację Zielonych GAJA.	Cel jest realizowany
Współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska)	W trakcie własnego demontażu wyrobów zawierających azbest mieszkańcy zgłaszają zamiar usunięcia azbestu do organów kontrolnych.	Cel jest realizowany
„Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”		
Przeprowadzenie inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest	9 gmin posiada inwentaryzację 1 gmina nie posiada inwentaryzacji.	Cel jest realizowany
Określenie stopnia i rejonów zagrożenia azbestem	Najwięcej azbestu zlokalizowanego jest na terenie gminy Buczkowice, Wilkowice i Porąbka.	Cel jest realizowany

Określenie możliwości unieszkodliwiania odpadów azbestowych powstających w wyniku demontażu wyrobów zawierających azbest	Jest to zadanie gmin. Wszystkie gminy powiatu organizują akcje usuwania azbestu.	Cel jest realizowany
Określenie możliwości w zakresie edukacji społeczeństwa	Wszystkie gminy powiatu oraz sam powiat organizują akcje edukacyjne	Cel jest realizowany
Określenie kosztów realizacji „Programu” oraz przedstawienie sposobu finansowania zadań w nim zawartych	9 gmin posiada Programu usuwania wyrobów zawierających azbest w których opisane są możliwości i planowany sposób usuwania azbestu.	Cel jest realizowany
Przedstawienie sposobu zarządzania „Programem”.	9 gmin posiada Programu usuwania wyrobów zawierających azbest w których opisane są sposoby zarządzania „Programem”.	Cel jest realizowany
„Plan Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego 2016-2022”		
Usunięcie latach 2013-2022 z terenu województwa śląskiego 40% tych odpadów zawierających azbest.	około 10% odpadów w latach 2011-2012 około 40 % odpadów w latach 2013-2022 około 50 % odpadów w latach 2023-2032 W latach 2011-2018 usunięto około 34% - czyli około 7.164 Mg.	Do końca 2018 roku usunięto z terenu powiatu 9.836 Mg czyli 46,6%. Cel jest realizowany
Kontynuacja działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących problematyki azbestu (ulotki, spotkania informacyjne, seminaria, spotkania w mediach itp.).	Wszystkie gminy prowadzą działania edukacyjne w zakresie szkodliwości azbestu. Właściwa postawa mieszkańców kreowana jest poprzez edukację ekologiczną - prowadzona jest przez gminy i powiat poprzez artykuły w lokalnej prasie, na stronach internetowych oraz informacje dla mieszkańców.	Cel jest realizowany
Kontynuacja wsparcia udzielanego przez instytucje finansowe działające w zakresie ochrony środowiska na rzecz działań związanych z usuwaniem azbestu.	Wsparcia aktualnie udziela Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki w Katowicach.	Cel jest realizowany

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych powiatu bielskiego oraz gmin powiatu bielskiego, 2019

9. WSKAZANIE MOŻLIWOŚCI I ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

9.1. Oszacowanie kosztów usunięcia azbestu z obiektów budownictwa indywidualnego

Na ogólne koszty likwidacji azbestu składają się różne elementy, wynikające z poszczególnych etapów działań, jakie należy wykonać dla bezpiecznego i zgodnego z przepisami prawnymi rozwiązania problemu. Do takich etapów należą:

- fizyczny demontaż/rozbiórka obiektów (lub ich części), w których występują materiały zawierające azbest,
- magazynowanie powstałych odpadów w miejscu demontażu lub w punkcie zbiorczym ustalonym na czas prac w rejonie ich prowadzenia,
- transport stosownie zabezpieczonych odpadów przez odpowiednio przystosowane pojazdy posiadające atest ADR. Transport odbywa się na trasie miejsca wytworzenia – miejsca magazynowania – miejsca ostatecznej utylizacji (składowania),
- składowanie odpadów niebezpiecznych – utylizacja.

Koszty usunięcia wyrobów azbestowych oszacowano na podstawie informacji uzyskanych od specjalistycznych firm zajmujących się kompleksowo demontażem wyrobów zawierających azbest i usunięciem odpadów azbestowych (transport do miejsca unieszkodliwiania).

Z uzyskanych informacji wynika, że całkowity koszt usunięcia wyrobów azbestowych – demontaż, transport, składowanie, waha się w granicach 25-50 zł za m² wyrobów azbestowych. Skala kosztów wynika z wielu czynników, między innymi od miejsca zabudowania wyrobów azbestowych, wysokości obiektu, rodzaju i ilości demontowanych elementów. Np. demontaż, pakowanie, transport i unieszkodliwianie pokryć dachowych z płyt azbestowo-cementowych (eternitu) oraz płyt osłonowych wynosi średnio około 30 zł za 1 m². Skuwanie natrysku azbestowo-cementowego (torkretu) jest już znacznie droższe (35 do 75 zł za 1 m²). Ceny powyższe obejmują wszystkie czynności związane z usuwaniem azbestu i z reguły mogą być negocjowane. W zależności od warunków lokalnych, możliwe są upusty w wysokości nawet 20-25%. Te, stosunkowo wysokie ceny wynikają z warunków, jakie musi spełniać przedsiębiorca usuwający azbest oraz nakładów z tym związanych. Składają się na nie koszty związane m.in. z uzyskaniem odpowiednich decyzji, specjalistycznym szkoleniem pracowników, przygotowaniem i zabezpieczeniem miejsca pracy, środkami ochrony osobistej dla pracowników oraz specjalistycznych narzędzi i materiałów stosowanych w pracach remontowych. Ponadto nadzór nad pracami musi być prowadzony przez specjalistów, a ewentualne badania potwierdzające prawidłowość wykonania prac wykonane przez laboratoria akredytowane. Także odpady do transportu muszą być bardzo dobrze zabezpieczone i oznakowane w specjalny sposób, a sam transport może być dokonany wyłącznie przez firmę posiadającą odpowiednie przeszkolenie i doświadczenie oraz wpis do rejestru BDO (Baza danych o produktach i opakowaniach oraz gospodarce odpadami w zakresie transportu odpadów zawierających azbest). Rejestr ten prowadzi Marszałek.

Wszystko to generuje znacznie wyższe koszty niż w przypadku typowych prac budowlanych. Istotnym składnikiem ceny są koszty składowania. Jedyną dopuszczalną formą ostatecznego unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Ze względu na określone przepisami warunki składowania koszty są stosunkowo wysokie i w zależności od ilości składowanych odpadów wynoszą najczęściej od 200 do 400 zł za tonę.

Cena ta musi uwzględniać relatywnie wysokie opłaty za umieszczenie odpadów na składowisku, wnoszone na konto urzędów marszałkowskich, jako opłaty za korzystanie ze środowiska. Należy wyraźnie stwierdzić, że prawidłowe spełnienie warunków określonych przepisami jest kosztowne. W tej sytuacji, podejmując decyzję o usunięciu wyrobów zawierających azbest należy znaleźć odpowiednią firmę oraz źródła finansowania inwestycji.

Według danych na lipiec 2019 roku:

- Przedsiębiorstwo Produkcyjno Usługowo Handlowe KOMART sp. z o.o. Knurów nalicza cenę za składowanie odpadów azbestowych 270 zł netto + 8% VAT = 291,60 zł/tonę.
- COFINCO POLAND Sp. z o.o w Jastrzębiu Zdroju nalicza cenę za składowanie odpadów azbestowych 200 zł netto + 8% VAT = 216,00 zł/tonę.
- Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Sosnowcu nalicza cenę za składowanie odpadów azbestowych 300 zł netto + 8% VAT = 324 zł/tonę.
- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z wydzieloną kwaterą na odpady niebezpieczne zawierające azbest w Świętochłowicach nalicza cenę za składowanie odpadów azbestowych 250-400 zł netto + 8% VAT = 270-432 zł/tonę.

Z uzyskanych informacji od firm działających na terenie powiatu bielskiego w zakresie demontażu, transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest wynika iż aktualnie ceny kształtują się następująco:

Firma nr 1

- Usługa kompleksowa (demontaż, transport, utylizacja) 800 złotych netto + 8% VAT = 864 zł/tonę,
- Usługa wywozu (wyroby umieszczone na paletach lub w big bagach, usługa polegająca na transporcie i utylizacji) 350 złotych netto + 8% VAT = 378 zł/tonę.

Firma nr 2:

- Usługa kompleksowa (demontaż, transport, utylizacja) 18 zł/m² tj. 1.116 złotych netto + 8% VAT = 1.236,52 zł/tonę⁹,
- Usługa wywozu (wyroby umieszczone na paletach lub w big bagach, usługa polegająca na transporcie i utylizacji) 400 złotych netto + 8% VAT = 432 zł/tonę.

WNIOSEK:

- 1. Najkorzystniejszym rozwiązaniem jest skorzystanie z kompleksowej usługi z rozliczeniem wagowym.**

Szacunkowe całkowite koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu powiatu bielskiego należących do osób fizycznych wyniosą:

$$11.237,043 \text{ Mg} \times 800 \text{ zł/Mg} = 8.989.634,40 \text{ zł}$$

$$\text{VAT } 8\% \text{ } 719.170,75 \text{ zł}$$

$$\text{Razem } 9.708.805,15 \text{ zł}$$

- 2. Biorąc pod uwagę fakt iż większość gmin (6) nie korzysta z zewnętrznego finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest i finansuje tylko koszt wywozu i utylizacji (koszt demontażu ponoszony jest przez mieszkańców) koszt usunięcia wszystkich wyrobów z terenu powiatu może wynieść:**

$$11.237,043 \text{ Mg} \times 600 \text{ zł/Mg} = 6.742.225,80 \text{ zł}$$

$$\text{VAT } 8\% \text{ } 539.378,06 \text{ zł}$$

$$\text{Razem } 7.281.603,86 \text{ zł}$$

Powyższe kwoty są jedynie wstępnym szacunkiem.

⁹ standardowo 1 m² wyrobów zawierających azbest waży około 16 kg, w związku z tym 1 tona to 62m²

Kwoty nie uwzględniają dodatkowych kosztów, jakie musi ponieść właściciel posesji w związku z usuwaniem azbestu (nowe pokrycie dachowe, nowa elewacja – zakup materiałów, robocizna). Zaleca się, aby usuwanie wyrobów azbestowych (dachy, ściany budynków) było połączone z termomodernizacją obiektów – jeżeli są to budynki mieszkalne.

W „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” założono etapy usuwania wyrobów zawierających azbest w czasookresach, tj:

- lata 2011-2012 - około 10% wszystkich wyrobów,
- lata 2013-2022 - około 40% wszystkich wyrobów,
- lata 2023-2032 - około 50% wszystkich wyrobów.

W trakcie prowadzonych prac inwentaryzacyjno-ewidencyjnych na obszarze poszczególnych gmin pytano właścicieli obiektów budowlanych o przybliżony termin usunięcia posiadanych i użytkowanych wyrobów zawierających azbest. W większości przeszkodą do szybkiej zamiany wyrobów zawierających azbest na inne pokrycia dachowe lub elewacyjne są koszty. W związku z tym część mieszkańców nie chce deklarować terminu usuwania wyrobów zawierających azbest. Według danych zamieszczonych w Bazie Azbestowej około 60% wyrobów zostanie usunięta przed 2032 rokiem.

Przyjmując założone w „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” etapy eliminowania wyrobów zawierających azbest **z terenu powiatu bielskiego w latach 2011-2018 usunięto około 34% - czyli 7.164 Mg**

Obliczono:

1. do aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin (11.236,533 Mg) dodano ilości już usunięte do końca 2018 roku (9.836 Mg),
2. obliczoną wartość przyjęto jako stan pierwotny (21.073 Mg),
3. do usuwania zawartych w „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” ilości przyjęto do końca 2012 roku 10% oraz po 4% na każdy kolejny rok do 2018 roku - czyli do końca 2018 roku powinno zostać usuniętych 34% wyrobów,
4. wartość tą porównano z ilością dotychczas usuniętych wyrobów zawierających azbest,

Oznacza to iż Zgodnie z „Programem usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032” z terenu powiatu bielskiego powinno się usunąć:

- do końca 2012 roku 10% wyrobów,
- do końca 2018 roku 24% wyrobów,
- do końca 2022 roku 40% wyrobów.

Według założonego w harmonogramie usuwania azbestu (wg „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Śląskiego do roku 2032”) z terenu powiatu bielskiego do końca 2018 roku powinno zostać usunięte 7.164,82 Mg wyrobów zawierających azbest, a według danych na koniec 2018 roku zostało usunięte 9.836 Mg.

Zgodnie z zapisami „Planu Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego 2016-2022” do końca 2022 z terenu województwa śląskiego powinny być poddane unieszkodliwieniu 40% tych odpadów (do końca 2018 - 34%).

W związku z tym aktualnie założenia wojewódzkiego „Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”, założenia „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”(POKA) oraz „Planu Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego 2016-2022” zostały zrealizowane.

W poniższej tabeli zestawiono ilości wyrobów zawierających azbest, które powinny zostać usunięte do roku 2022 i 2032 w stosunku do aktualnie zewidencjonowanych wyrobów. Jeśli w następnych latach zostanie przeprowadzona szczegółowa inwentaryzacja na terenie gminy Czechowice-Dziedzice ilość pierwotna się zwiększy i wskaźniki ulegną zmianie.

Tabela 6 Harmonogram usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu bielskiego

Gmina	Pierwotna ilość wyrobów zawierających azbest	Aktualna ilość wyrobów zawierających azbest	Planowana ilość do usunięcia do końca 2018 (34%)	Planowana ilość do usunięcia do końca 2020 (42%)	Planowana ilość do usunięcia do końca 2022 (50%)
Bestwina	1 724,54	968,84	586,3	724,3	862,3
Buczkowice	4 670,72	2 576,32	1 588,0	1 961,7	2 335,4
Czechowice-Dziedzice	1 786,19	637,10	607,3	750,2	893,1
Jasienica	1 193,99	492,40	406,0	501,5	597,0
Jaworze	582,60	395,68	198,1	244,7	291,3
Kozy	959,44	278,34	326,2	403,0	479,7
Porąbka	2 172,48	1 290,19	738,6	912,4	1 086,2
Szczyrk	1 457,69	679,97	495,6	612,2	728,8
Wilamowice	2 151,28	837,45	731,4	903,5	1 075,6
Wilkowice	4 374,94	3 081,29	1 487,5	1 837,5	2 187,5
	21 073,87	11 237,57	7 165,1	8 851,0	1 0536,9

Źródło: obliczenia własne na podstawie założeń przyjętych w PUA z terenu Województwa Śląskiego do roku 2032

Według obliczeń zamieszczonych powyżej z terenu powiatu do roku 2020 powinno zostać wyeliminowane 8.851 Mg. Natomiast według pozyskanych danych do końca 2018 roku usunięto już 9.836 Mg czyli znacznie więcej niż planowano.

W związku z tym gminy powinny w dalszym ciągu kontynuować przyjętą politykę usuwania wyrobów zawierających azbest.

9.2. Źródła pozyskiwania środków finansowych na usuwanie azbestu

Zgodnie z założeniami „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032” koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest mają być finansowane przez właścicieli – zarządców obiektów, w tym prywatnych właścicieli obiektów z wyrobami zawierającymi azbest.

Inicjatywy samorządu terytorialnego, zmierzające do sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych i likwidacji skutków ich szkodliwości dla mieszkańców i środowiska dają możliwości dofinansowania powyższych działań z funduszy jednostek samorządowych, środków celowych funduszy ekologicznych, a także ze środków funduszy Unii Europejskiej.

Stąd też rola samorządu w pozyskiwaniu funduszy na wsparcie realizacji programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy ma istotne znaczenie, w szczególności dla prywatnych właścicieli obiektów, dla których usunięcie wyrobów zawierających azbest i w następstwie odnowa pokryć dachowych/elewacyjnych obiektów w większości przekracza ich możliwości finansowe.

„Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032” przewiduje następujące podstawowe instrumenty dofinansowania demontażu, transportu i unieszkodliwiania usuniętych wyrobów zawierających azbest:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020,
- Fundusze Unii Europejskiej,
- Bank Ochrony Środowiska S.A.,
 - Linia KfW5,
 - Kredyt na zakup i montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska.

W poszczególnych województwach instrumenty finansowe wspierające bezpieczne eliminowanie z użytkowania wyrobów azbestowych oferowane są przez następujące instytucje:

- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Bank Ochrony Środowiska S.A. (BOS) we współpracy z WFOŚiGW,
- Regionalne Programy Operacyjne dla poszczególnych województw.

W poniższych rozdziałach podaje się informacje nt. instrumentów finansowania działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, dostępnych w województwie śląskim.

9.2.1. Instrumenty oferowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Beneficjentem środków są mieszkańcy gmin, natomiast wnioskodawcą i koordynatorem obszarowego programu usuwania azbestu są jednostki samorządu terytorialnego, na terenie których prowadzone są prace.

Warunkiem ubiegania się o dofinansowanie jest posiadanie przez Gminę inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

W latach 2011-2015 kwota dofinansowania przedsięwzięcia mogła wynosić do 100% kosztów kwalifikowanych, w tym dofinansowanie ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW, w formie dotacji mogło wynosić do 50% kosztów kwalifikowanych zadania.

Pozostałe dofinansowanie - do 50% kosztów kwalifikowanych zadania mogło pochodzić ze środków WFOŚiGW w formie pożyczki, przy czym minimalna pożyczka ze środków WFOŚiGW stanowiła 35% kosztów kwalifikowanych zadania.

W latach 2011 – 2015 wykorzystano środki w kwocie ok. 3 mln zł (w tym nie więcej niż 1,5 mln zł ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW).

W celu kontynuacji preferencyjnego finansowania działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego w maju 2015 r. WFOŚiGW podpisał z NFOŚiGW kolejną umowę udostępniania środków, w ramach programu priorytetowego NFOŚiGW pod nazwą „SYSTEM – Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW Część 1) Usuwanie wyrobów zawierających azbest”, którego realizacja przewidziana jest na lata 2015-2022. Zgodnie z umową NFOŚiGW udostępnił WFOŚiGW środki bezzwrotne w kwocie do 664.681 zł. Środki wydatkowane były w latach 2016-2017.

Warunki finansowania zadań w latach 2016-2017 były korzystniejsze niż w latach ubiegłych, ponieważ WFOŚiGW przeznaczył na realizację zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwieniem azbestu wsparcie bezzwrotne. Łącznie dofinansowanie w formie dotacji ze środków NFOŚiGW i WFOŚiGW mogło wynosić do 100% kosztów kwalifikowanych zadania, lecz nie więcej niż 800 zł/Mg odpadu zawierającego azbest (jeżeli na zadanie składają się: demontaż, zbieranie, transport i unieszkodliwienie lub zabezpieczenie odpadów zawierających azbest) i 600 zł/Mg odpadu zawierającego azbest (jeżeli na zadanie składają się: zbieranie, transport i unieszkodliwienie lub zabezpieczenie odpadów zawierających azbest). Uzupełnienie dofinansowania mogła stanowić pożyczka ze środków WFOŚiGW.

W 2016 roku dofinansowanie uzyskało 40 Gmin województwa śląskiego a skorzystało z niego ponad 1500 mieszkańców, podczas gdy w latach ubiegłych rocznie do programu przystępowało maksymalnie kilkanaście Gmin. Łącznie udzielono dofinansowania w kwocie wynoszącej 1.678.686 zł (w tym 392.236 zł – dotacja ze środków NFOŚiGW oraz 1.286.450 zł – dotacja ze środków WFOŚiGW).

W roku 2017 do udziału w programie przystąpiło już 55 Gmin, a skorzystało z niego ponad 2000 mieszkańców. Łączne dofinansowanie wyniosło 2.105.897,97 zł, z czego dotacja ze środków NFOŚiGW wyniosła 272.445 zł, dotacja ze środków WFOŚiGW – 1.807.740,51 zł, pożyczka ze środków WFOŚiGW – 25.712,46 zł. W ramach programu usunięto i unieszkodliwiono min. 4.252 Mg odpadów niebezpiecznych.

W roku 2018 z dofinansowania skorzystało ponad 2.100 mieszkańców 57 gmin, kwota dofinansowania (wyłącznie ze środków WFOŚiGW) wyniosła 2.175.008 zł.¹⁰

W 2019 roku na działania związane z usuwaniem dofinansowanie udzielane przez Fundusz to 100% dotacji. Na stronie internetowej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej www.wfosigw.katowice.pl dostępne są wzory wniosków niezbędnych do otrzymania dofinansowania na usuwanie wyrobów zawierających azbest. Do składanych dokumentów powinna być dołączona wersja elektroniczna wniosku na płycie CD. Po okresie czasu przeznaczonym na uzupełnienie dokumentów następuje przyjęcie dezyderatu wnioskodawcy. W dalszej kolejności następuje ocena merytoryczna.

Decyzja o przyznaniu dotacji jest podejmowana na podstawie uchwały Zarządu oraz Rady Nadzorczej. Po zatwierdzeniu uchwały samorząd informowany jest o przyznaniu dofinansowania. Zawarcie umowy musi nastąpić w ciągu 4 miesięcy od daty uchwały o dofinansowaniu, w przeciwnym razie traci ona swoją ważność. Wypłata środków następuje zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami.

9.2.2. Instrumenty oferowane przez Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Śląskiego (RPO WŚ)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020 zakłada dofinansowanie na realizację zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Celem działania jest zmniejszenie ilości odpadów zagrażających mieszkańcom regionu oraz środowisku. Uzasadnieniem podjętego działania jest potrzeba usprawnienia i przyspieszenia procesu wdrażania prawa UE poprzez wypełnienie zobowiązań unijnych. Działanie ma na celu zaspokajanie potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami w kontekście prawa UE.

W Strategii inwestycyjnej programuna lata 2014-2020 jest możliwość dofinansowania inwestycji związanych z bezpiecznym usuwaniem azbestu:

- **PRIORYTET V. OCHRONA ŚRODOWISKA I EFEKTYWNE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW** Działanie 5.2. Gospodarka odpadami

W ramach 2. przykładowego rodzaju projektu wsparcie uzyskają inwestycje związane z oczyszczeniem terenu z odpadów zawierających azbest, a także usuwaniem azbestu z budynków użyteczności publicznej, wielorodzinnych budynków mieszkalnych, budownictwa jednorodzinnego i innych obiektów (w tym gospodarskich) wraz z zapewnieniem bezpiecznego unieszkodliwienia odpadów. W ramach projektu dopuszcza się możliwość zastąpienia unieszkodliwionych odpadów innymi materiałami niezawierającymi azbestu.

Kosztami kwalifikowanymi są działania związane z:

- zastąpieniem materiałów azbestowych materiałami nieszkodliwymi (demontaż i unieszkodliwienie materiałów azbestowych,
- wydatki związane z przywróceniem, przy użyciu materiałów nieszkodliwych, stanu obiektu sprzed demontażu materiałów azbestowych, w tym niezbędne prace związane z konstrukcją dachu, wynikające z dokumentacji technicznej).

¹⁰ na podstawie informacji zamieszczonych na stronie Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Beneficjentami działania 5.2. Gospodarka odpadami mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych (nie wymienione wyżej);
- porozumienia podmiotów wyżej wymienionych reprezentowane przez lidera;
- podmioty działające w oparciu o umowę/porozumienie w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego (tzw. projekty hybrydowe)
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe;
- towarzystwa budownictwa społecznego.¹¹

9.2.3. Bank Ochrony Środowiska S.A.

Dofinansowania w formie kredytu na realizację zadań związanych z usuwaniem azbestu udziela również Bank Ochrony Środowiska SA. Przedmiotem kredytowania jest m. in.:

- usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- wymiana powierzchni dachowych azbestowych lub elewacyjnych płyt azbestowych,
- demontaż, transport i utylizacja wyrobów azbestowych.

Kredyt przeznaczony jest dla wszystkich ubiegających się.

Warunki kredytowania:

- kwota kredytu nie wyższa niż 100.000 zł i nie przekraczająca:
 - 80% kosztu całkowitego inwestycji dla samorządów,
 - 70% kosztu całkowitego zadania dla przedsiębiorców i osób fizycznych,
- okres kredytowania: do 5 lat,
- okres karencji: do 6 miesięcy od daty zakończenia inwestycji,
- okres realizacji inwestycji: do 6 miesięcy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy,
- okres wykorzystania kredytu: nie dłuższy niż okres realizacji zadania,
- prowizja: 1,5% kwoty udzielonego kredytu lecz nie mniej niż 100 zł.

¹¹ Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 wersja 16.1. wersja z 18 lipca 2019 roku

10. OKREŚLENIE ZADAŃ DO REALIZACJI NA OKRES PROGRAMOWANIA. HARMONOGRAM WDRAŻANIA SYSTEMU

Harmonogram realizacji zadań został sporządzony po analizie stanu gospodarki odpadami azbestowymi w poszczególnych gminach powiatu bielskiego, w oparciu o obowiązujące przepisy i akty prawne oraz uzupełniony o zadania wynikające z „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” oraz „Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”.

Ze względu na dobre tempo usuwania azbestu z terenu większości gminy zakłada się kontynuację działań informacyjnych oraz dalsze działania edukacyjne, które powinny doprowadzić do zapobiegania sytuacjom, w których dochodzi do usuwania wyrobów zawierających azbest przez właścicieli obiektów bez żadnego zabezpieczenia i wywożenia ich na dzikie wysypiska.

Z uwagi na wysoki koszt usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych istotne jest dalsze prowadzenie polityki dofinansowań do transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest - także wraz z demontażem.

Poniżej w tabeli zestawiono zadania związane z likwidacją odpadów zawierających azbest na terenie powiatu bielskiego oraz zaproponowano okresy ich wykonania (harmonogram). Równocześnie w tabeli tej określono rolę Samorządów gminnych i Samorządu powiatowego przy realizacji poszczególnych zadań.

W niniejszym harmonogramie przykładem harmonogramów realizacji Programów Ochrony Środowiska zaproponowano część pt. „Zadania gminne”. Ta część harmonogramu zawiera zadania dla poszczególnych gmin należących do powiatu bielskiego w oparciu o ich stan zaawansowania działań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest.

Tabela 7 Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających z terenu powiatu bielskiego na lata 2016 – 2032 - aktualizacja”

Lp.	Nazwa zadania	Szacunkowy roczny koszt wdrożenia zadania	Okres realizacji
ZADANIA WŁASNE POWIATU			
1.	Okresowa weryfikacja i aktualizacja „Programu...”	6.000 zł/każda	okresowa aktualizacja
2.	Współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu oraz z organami kontrolnymi - na podstawie POKA 2009	koszty administracyjne	2019 - 2032
3.	Uczestnictwo w organizacji usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu na ten cel środków krajowych lub unijnych – w ramach pomocy merytorycznej gminom należącym do powiatu (spotkania i informowanie o bieżących możliwościach dofinansowania)	koszty administracyjne	2019 - 2032
4.	Działania informacyjno – edukacyjne, (na podstawie POKA 2009 i wojewódzkiego PUA 2009-2032) w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> przygotowanie ulotek informacyjnych o szkodliwości azbestu i o obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania przygotowanie stałej informacji, na stronach internetowych, poświęconej tematyce azbestu, okresowe publikacje w prasie lokalnej dotyczące tematyki azbestu 	1.000 zł/rok	2019 - 2032
5.	Współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska) na podstawie POKA, 2009, Wojewódzkiego PUA 2009-2032.	koszty administracyjne	2019 - 2032
6.	Bieżące monitorowanie realizacji „Programu...” i okresowe raportowanie jego realizacji (w ramach współpracy przy tworzeniu sprawozdania marszałka według ustawy o utrzymaniu czystości i porządku art. 9s)	koszty administracyjne	2019 - 2032
ZADANIA DLA GMIN NALEŻĄCYCH DO POWIATU BIELSKIEGO Prawidłowy przebieg usuwania wyrobów zawierających azbest z terenów gmin należących do powiatu bielskiego powinien opierać się na następujących elementach: <ul style="list-style-type: none"> bieżąca aktualizacja Bazy Azbestowej pod kątem usuniętych wyrobów z terenu gminy, aktualizacja inwentaryzacji terenowej (każda gmina w innym czasie w zależności od stanu aktualnego), informacje dla społeczeństwa o możliwościach uzyskania dofinansowania na usuwanie azbestu (np. komunikat na stronach internetowych Urzędu Gminy/Miejskiego i na tablicach ogłoszeń), edukacja społeczeństwa (np. ulotki dla mieszkańców), 			

<ul style="list-style-type: none"> określeniu warunków dofinansowania usuwania azbestu (Uchwała Rady Gminy/Miejskiej Regulamin, Zarządzenie Wójta/Burmistrza), kontrola bezpiecznego przebiegu usuwania azbestu z terenu gminy (dane te zostaną uzyskane między innymi z aktualizacji inwentaryzacji). 			
Zadania gminne			
BESTWINA			
1.	Coroczna aktualizacja danych w Bazie Azbestowej	koszty administracyjne	corocznie do końca marca
2.	Aktualizacja terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w 2015 roku oraz opracowanie na jej podstawie aktualizacji „PUA z terenu gminy Bestwina do roku 2032”	10.000 zł/każda	okresowa aktualizacja
3.	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)	500 zł /rok	2019-2032
4.	Przekazywanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego - zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych gminy Bestwina, w lokalnych gazetach)	koszty administracyjne	2019 - 2032
5.	Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	koszty administracyjne	działania te będą przeprowadzane do 2032 roku okresowo w miarę potrzeb
6.	Okresowa aktualizacja dokumentów dotyczących zasad usuwania azbestu (zarządzenie/uchwała/regulamin)	w zależności od posiadanych lub pozyskanych środków finansowych	działania te będą przeprowadzane corocznie do 2032 roku
7.	Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków		
8.	Usunięcie odpadów zawierających azbest. Aktualna ilość 968,84 Mg.		

9.	<p>Sporządzenie i przedłożenie Radzie Gminy Bestwina rocznego sprawozdania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji programu i za dany rok, ▪ ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w okresie i narastająco, ▪ poniesionych nakładów na realizację programu w danym okresie i narastająco. 	koszty administracyjne	sprawozdania przy raporcie z Programu Ochrony Środowiska
BUCKOWICE			
1.	Coroczna aktualizacja danych w Bazie Azbestowej	koszty administracyjne	corocznie do końca marca
2.	Aktualizacja terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w 2011 roku oraz opracowanie na jej podstawie aktualizacji „PUA z terenu gminy Buczkwice do roku 2032”	10.000 zł/każda	okresowa aktualizacja
3.	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)	500 zł /rok	2019-2032
4.	Przekazywanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego - zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy Buczkwice, w lokalnych gazetach)	koszty administracyjne	2019 - 2032
5.	Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	koszty administracyjne	działania te będą przeprowadzane do 2032 roku okresowo w miarę potrzeb
6.	Okresowa aktualizacja dokumentów dotyczących zasad usuwania azbestu (zarządzenie/uchwała/regulamin)	w zależności od posiadanych lub pozyskanych środków finansowych	działania te będą przeprowadzane corocznie do 2032 roku
7.	Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków		
8.	Usunięcie odpadów zawierających azbest. Aktualna ilość 2.576,32 Mg.		

9.	<p>Sporządzenie i przedłożenie Radzie Gminy Buczkowice sprawozdania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji programu i za dany rok, • ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w okresie i narastająco, • poniesionych nakładów na realizację programu w danym okresie i narastająco. 	koszty administracyjne	sprawozdania przy raporcie z Programu Ochrony Środowiska
CZECHOWICE-DZIEDZICE			
1.	Coroczna aktualizacja danych w Bazie Azbestowej	koszty administracyjne	corocznie do końca marca
2.	Wykonanie terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowanie na jej podstawie „PUA z terenu gminy Czechowice-Dziedzice do roku 2032”	10.000 zł/każda	opracowanie i późniejsza okresowa aktualizacja
3.	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Miejskiego, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)	1.000 zł /rok	2019-2032
4.	Przekazywanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego - zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Miejskiego, w lokalnych gazetach)	koszty administracyjne	2019 - 2032
5.	Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	koszty administracyjne	działania te będą przeprowadzane do 2032 roku okresowo w miarę potrzeb
6.	Okresowa aktualizacja dokumentów dotyczących zasad usuwania azbestu (zarządzenie/uchwała/regulamin)	w zależności od posiadanych lub pozyskanych środków finansowych	działania te będą przeprowadzane corocznie do 2032 roku
7.	Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków		
8.	Usunięcie odpadów zawierających azbest. Aktualna ilość 637,19 Mg.		

9.	<p>Sporządzenie i przedłożenie Radzie Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach sprawozdania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji programu i za dany rok, • ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w okresie i narastająco, • poniesionych nakładów na realizację programu w danym okresie i narastająco. 	koszty administracyjne	sprawozdania przy raporcie z Programu Ochrony Środowiska
JASZENICA			
1.	Coroczna aktualizacja danych w Bazie Azbestowej	koszty administracyjne	corocznie do końca marca
2.	Aktualizacja terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w 2011 roku oraz opracowanie na jej podstawie aktualizacji „PUA z terenu gminy Jasienica do roku 2032”	10.000 zł/każda	okresowa aktualizacja
3.	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)	500 zł /rok	2019-2032
4.	Przekazywanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego - zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy Jasienica, w lokalnych gazetach)	koszty administracyjne	2019 - 2032
5.	Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	koszty administracyjne	działania te będą przeprowadzane do 2032 roku okresowo w miarę potrzeb
6.	Okresowa aktualizacja dokumentów dotyczących zasad usuwania azbestu (zarządzenie/uchwała/regulamin)	w zależności od posiadanych lub pozyskanych środków finansowych	działania te będą przeprowadzane corocznie do 2032 roku
7.	Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków		
8.	Usunięcie odpadów zawierających azbest. Aktualna ilość 492,40 Mg.		

9.	<p>Sporządzenie i przedłożenie Radzie Gminy Jasienica sprawozdania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji programu i za dany rok, • ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w okresie i narastająco, • poniesionych nakładów na realizację programu w danym okresie i narastająco. 	koszty administracyjne	sprawozdania przy raporcie z Programu Ochrony Środowiska
JAWORZE			
1.	Coroczna aktualizacja danych w Bazie Azbestowej	koszty administracyjne	corocznie do końca marca
2.	Aktualizacja terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w 2015 roku oraz opracowanie na jej podstawie aktualizacji „PUA z terenu gminy Jaworze do roku 2032”	10.000 zł/każda	okresowa aktualizacja
3.	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)	500 zł /rok	2019-2032
4.	Przekazywanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego - zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy Jaworze, w lokalnych gazetach)	koszty administracyjne	2019 - 2032
5.	Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	koszty administracyjne	działania te będą przeprowadzane do 2032 roku okresowo w miarę potrzeb
6.	Okresowa aktualizacja dokumentów dotyczących zasad usuwania azbestu (zarządzenie/uchwała/regulamin)	w zależności od posiadanych lub pozyskanych środków finansowych	działania te będą przeprowadzane corocznie do 2032 roku
7.	Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków		
8.	Usunięcie odpadów zawierających azbest. Aktualna ilość 395,68 Mg.		

9.	<p>Sporządzenie i przedłożenie Radzie Gminy Jaworze sprawozdania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji programu i za dany rok, • ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w okresie i narastająco, • poniesionych nakładów na realizację programu w danym okresie i narastająco. 	koszty administracyjne	sprawozdania przy raporcie z Programu Ochrony Środowiska
KOZY			
1.	Coroczna aktualizacja danych w Bazie Azbestowej	koszty administracyjne	corocznie do końca marca
2.	Aktualizacja terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w 2014 roku oraz opracowanie na jej podstawie aktualizacji „PUA z terenu gminy Kozy do roku 2032”	10.000 zł/każda	okresowa aktualizacja
3.	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)	1.000 zł /rok	2019-2032
4.	Przekazywanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego - zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy Kozy, w lokalnych gazetach)	koszty administracyjne	2019 - 2032
5.	Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	koszty administracyjne	działania te będą przeprowadzane do 2032 roku okresowo w miarę potrzeb
6.	Okresowa aktualizacja dokumentów dotyczących zasad usuwania azbestu (zarządzenie/uchwała/regulamin)	w zależności od posiadanych lub pozyskanych środków finansowych	działania te będą przeprowadzane corocznie do 2032 roku
7.	Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków		
8.	Usunięcie odpadów zawierających azbest. Aktualna ilość 278,34 Mg.		

9.	<p>Sporządzenie i przedłożenie Radzie Gminy Kozy sprawozdania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji programu i za dany rok, • ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w okresie i narastająco, • poniesionych nakładów na realizację programu w danym okresie i narastająco. 	koszty administracyjne	sprawozdania przy raporcie z Programu Ochrony Środowiska
PORĄBKĄ			
1.	Coroczna aktualizacja danych w Bazie Azbestowej	koszty administracyjne	corocznie do końca marca
2.	Aktualizacja terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w 2012 roku oraz opracowanie na jej podstawie aktualizacji „PUA z terenu gminy Porąbka do roku 2032”	10.000 zł/każda	okresowa aktualizacja
3.	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)	500 zł /rok	2019-2032
4.	Przekazywanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego - zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy Porąbka, w lokalnych gazetach)	koszty administracyjne	2019 - 2032
5.	Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	koszty administracyjne	działania te będą przeprowadzane do 2032 roku okresowo w miarę potrzeb
6.	Okresowa aktualizacja dokumentów dotyczących zasad usuwania azbestu (zarządzenie/uchwała/regulamin)	w zależności od posiadanych lub pozyskanych środków finansowych	działania te będą przeprowadzane corocznie do 2032 roku
7.	Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków		
8.	Usunięcie odpadów zawierających azbest. Aktualna ilość 1.290,19 Mg.		

9.	<p>Sporządzenie i przedłożenie Radzie Gminy Porąbka sprawozdania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji programu i za dany rok, • ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w okresie i narastająco, • poniesionych nakładów na realizację programu w danym okresie i narastająco. 	koszty administracyjne	sprawozdania przy raporcie z Programu Ochrony Środowiska
SZCZYRK			
1.	Coroczna aktualizacja danych w Bazie Azbestowej	koszty administracyjne	corocznie do końca marca
2.	Aktualizacja terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w 2015 roku oraz opracowanie na jej podstawie aktualizacji „PUA z terenu gminy Szczyrk do roku 2032”	10.000 zł/każda	okresowa aktualizacja
3.	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Miejskiego, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)	500 zł /rok	2019-2032
4.	Przekazywanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego - zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Miejskiego, w lokalnych gazetach)	koszty administracyjne	2019 - 2032
5.	Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	koszty administracyjne	działania te będą przeprowadzane do 2032 roku okresowo w miarę potrzeb
6.	Okresowa aktualizacja dokumentów dotyczących zasad usuwania azbestu (zarządzenie/uchwała/regulamin)	w zależności od posiadanych lub pozyskanych środków finansowych	działania te będą przeprowadzane corocznie do 2032 roku
7.	Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków		
8.	Usunięcie odpadów zawierających azbest. Aktualna ilość 679,97 Mg.		

9.	<p>Sporządzenie i przedłożenie Radzie Miejskiej w Szczyrku sprawozdania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji programu i za dany rok, • ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w okresie i narastająco, • poniesionych nakładów na realizację programu w danym okresie i narastająco. 	koszty administracyjne	sprawozdania przy raporcie z Programu Ochrony Środowiska
WILAMOWICE			
1.	Coroczna aktualizacja danych w Bazie Azbestowej	koszty administracyjne	corocznie do końca marca
2.	Aktualizacja terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w 2011 roku oraz opracowanie na jej podstawie aktualizacji „PUA z terenu gminy Wilamowice do roku 2032”	10.000 zł/każda	okresowa aktualizacja
3.	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)	500 zł /rok	2019-2032
4.	Przekazywanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego - zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 nr 71 poz. 649) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach)	koszty administracyjne	2019 - 2032
5.	Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	koszty administracyjne	działania te będą przeprowadzane do 2032 roku okresowo w miarę potrzeb
6.	Okresowa aktualizacja dokumentów dotyczących zasad usuwania azbestu (zarządzenie/uchwała/regulamin)	w zależności od posiadanych lub pozyskanych środków finansowych	działania te będą przeprowadzane corocznie do 2032 roku
7.	Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków		
8.	Usunięcie odpadów zawierających azbest. Aktualna ilość 837,45 Mg.		

9.	<p>Sporządzenie i przedłożenie Radzie Miejskiej w Wilamowicach sprawozdania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji programu i za dany rok, • ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w okresie i narastająco, • poniesionych nakładów na realizację programu w danym okresie i narastająco. 	koszty administracyjne	sprawozdania przy raporcie z Programu Ochrony Środowiska
WILKOWICE			
1.	Coroczna aktualizacja danych w Bazie Azbestowej	koszty administracyjne	corocznie do końca marca
2.	Aktualizacja terenowej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przeprowadzonej w 2011 roku oraz opracowanie na jej podstawie aktualizacji „PUA z terenu gminy Wilkowice do roku 2032”	10.000 zł/każda	okresowa aktualizacja
3.	Przygotowanie i rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości azbestu, bezpiecznego postępowania z wyrobami azbestowymi oraz sposobach ich usuwania i o obowiązkach właścicieli nieruchomości związanych z posiadaniem wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach, w postaci ulotek, plakatów, ogłoszeń, szkoleń edukacyjnych)	500 zł /rok	2019-2032
4.	Przekazywanie właścicielom nieruchomości informacji o obowiązku przeprowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie ich nieruchomości oraz sporządzenia „oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”, przekazania „oceny” organowi nadzoru budowlanego - zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz.U. 2010 nr 162 poz. 1089) w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (m.in. na stronach internetowych Urzędu Gminy, w lokalnych gazetach)	koszty administracyjne	2019 - 2032
5.	Sporządzenie wykazu miejsc występowania odpadów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia	koszty administracyjne	działania te będą przeprowadzane do 2032 roku okresowo w miarę potrzeb
6.	Okresowa aktualizacja dokumentów dotyczących zasad usuwania azbestu (zarządzenie/uchwała/regulamin)	w zależności od posiadanych lub pozyskanych środków finansowych	działania te będą przeprowadzane corocznie do 2032 roku
7.	Sporządzenie wykazu wniosków do bieżącej realizacji z zachowaniem zasady kolejności złożenia wniosków		
8.	Usunięcie odpadów zawierających azbest. Aktualna ilość 3.081,29 Mg.		

9.	<p>Sporządzenie i przedłożenie Radzie Gminy Wilkowice sprawozdania w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ miejsc i ilości występujących wyrobów zawierających azbest od początku realizacji programu i za dany rok,• ilości miejsc odbioru odpadów zawierających azbest i ilości usuniętych odpadów w okresie i narastająco,• poniesionych nakładów na realizację programu w danym okresie i narastająco.	koszty administracyjne	sprawozdania przy raporcie z Programu Ochrony Środowiska
----	--	------------------------	--

Źródło: opracowanie własne

11. OKREŚLENIE SPOSOBU MONITOROWANIA I OCENY WDRAŻANIA „PROGRAMU...”

Niniejszy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bielskiego” jest zgodny z założeniami „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 - 2032” (POKA 2009), którego zadania będą realizowane na trzech poziomach:

- centralnym – Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki i w strukturze ministerstwa Główny Koordynator KPUA,
- wojewódzkim – wojewoda, samorząd województwa,
- lokalnym – samorząd powiatowy, samorząd gminny.

Należy zaznaczyć, że aktualizacja powiatowego „Programu...” powinna być realizowana przez istniejące struktury samorządu powiatowego i nie powodować tworzenia nowych stanowisk w administracji. Nieodzownym elementem wspierającym założenia aktualizacji „Programu...” będzie także współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytutami naukowymi oraz mediami.

Niezbędnym elementem zarządzania aktualizacją „Programu...” jest systematyczne monitorowanie jego postępów. W ramach działań monitoringowych określone zostaną zmiany ilości wyrobów zawierających azbest w powiecie bielskim w kolejnych latach realizacji „Programu...” tj.:

- ilości zutilizowanych w danym roku odpadów zawierających azbest,
- ilości wyrobów azbestowych pozostałych jeszcze do likwidacji.

Raz na 2 lata przedstawiany będzie Radzie Powiatu Raport opracowywany w ramach realizacji Programu Ochrony Środowiska przedstawiający wyniki realizacji „Programu...”.

Raport z realizacji „Programu...” winien być wykonany przy uwzględnieniu podanych w tabeli poniżej wskaźników monitorowania:

Tabela 8 Wskaźniki monitoringu aktualizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów azbestowych dla powiatu bielskiego - aktualizacja”

Wskaźnik monitoringu	Jednostka miary	Stan na koniec 2006 roku	Stan na koniec 2008 roku	Stan na koniec 2018 roku	Wskaźnik
Liczba wydawnictw, publikacji, kampanii edukacyjno – informacyjnych z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest i odpadów zawierających azbest	szt.	1	1	2	↑
Wagowa ilość wyrobów pierwotna (aktualna + usunięta)	Mg	22.338,3 Mg	21.291,6 Mg	21.073,87	↑
Aktualna ilość wagowa wyrobów zawierających azbest	Mg	21.291,7	19.626,49 Mg	11.237,57	↑
Ilość usunięta wagowa wyrobów zawierających azbest (narastająco)	szt.	1.046,6	1.665,11	9.836,302	↑
Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości	%	4,6	7,8	46,68	↑

zinwentaryzowanej przed realizacją „Programu...”					
Nakłady poniesione na usuwanie odpadów zawierających azbest (narastająco)	zł	b.d.	b.d.	1,6 mln	
Ilość zlokalizowanych w powiecie dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest	sztuki	0	0	0	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUA dla gmin powiatu bielskiego, Bazy Azbestowej, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, oraz stron internetowych gmin powiatu bielskiego, 2016

12. ODDZIAŁYWANIE PROPONOWANEGO SYSTEMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA ŚRODOWISKO

Niewłaściwe użytkowanie, a także usuwanie wyrobów zawierających azbest z uwagi na możliwości uwalniania włókien azbestu do otoczenia stanowi potencjalne zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi.

Generalnie prace związane z usuwaniem azbestu lub wyrobów zawierających azbest w myśl obowiązujących przepisów prawnych muszą być prowadzone w sposób eliminujący uwalnianie azbestu do środowiska.

Prace demontażowe wyrobów azbestowych z instalacji lub obiektów przemysłowych, a także obiektów będących własnością (w zarządzie) spółdzielni, wspólnot bądź spółek mieszkaniowych podlegają odpowiednim procedurom formalnym, w tym kontrolnym. Stąd też należy sądzić, że wykonywanie tych prac jest zgodne z obowiązującymi procedurami a ich oddziaływanie na środowisko w trakcie usuwania, przygotowania do transportu i wywóz odpadów azbestowych ograniczone jest do wymaganego minimum.

Problem nadal stanowi usuwanie wyrobów azbestowych. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że wiele prac związanych z usuwaniem (zabezpieczaniem) elementów zawierających azbest wykonywanych było systemem gospodarczym bez przestrzegania jakichkolwiek norm w tym zakresie, a usunięte wyroby azbestowe – odpady niebezpieczne, deponowane były w miejscach niedozwolonych (np. w lasach, na polach, itp.).

Bezpieczne usuwanie wyrobów azbestowych ze wszystkich obiektów, w tym obiektów będących własnością osób fizycznych stanowi jeden z podstawowych celów „Programu...”.

Moment usuwania wyrobów zawierających azbest polegający na łamaniu, cięciu i kruszeniu płyt to największe narażenie zdrowia ludzkiego na pył azbestowy.

Bezpieczne usuwanie wyrobów azbestowych stanowi jeden z podstawowych celów „Programu...”. Zakłada się, że w trakcie realizacji „Programu...” demontaż wyrobów azbestowych prowadzić będą jedynie firmy spełniające odpowiednie wymogi formalno-prawne, dysponujące wymaganym sprzętem i przeszkoloną załogą.

Zgodnie z dotychczasowymi doświadczeniami prawidłowo wykonywane prace z usuwaniem azbestu (nawilgacanie wyrobów, odpowiednie opakowanie, oczyszczenie terenu prac z resztek azbestu, itp.) nie wiążą się z nadmierną emisją włókien azbestu. Należy, więc sądzić, że realizacja „Programu...”, w tym właściwy sposób wykonywania prac nie wpłynie negatywnie na stan środowiska, ograniczając uwalnianie włókien azbestu do otoczenia z racji użytkowania wyrobów już zdegradowanych, a także w sposób istotny zapobiegnie niewłaściwemu sposobowi pozbywania się odpadów azbestowych.

Usuwanie azbestu, a miejsca lęgowe ptaków i nietoperzy

Przy pracach związanych remontami należy również uwzględnić przepisy Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity w Dz. U. z 2018 r. poz. 1614 z późn. zm.) oraz rozporządzenia wykonawcze do w/w Ustawy.

Ze względu na potencjalne występowanie w załamaniach dachów pokrytych powłokami zawierającymi azbest gatunków objętych ochroną (w tym głównie ptaki i nietoperze), przed przystąpieniem do prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest w budynkach (pokrycia dachowe i elewacje) należy, zgodnie z wytycznymi Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach przeprowadzić oględziny (najlepiej z udziałem ornitologa), w celu potwierdzenia zasiedlenia obiektów objętych planowanymi pracami przez gatunki podlegające ochronie. Jeśli w obiekcie nie znajdują się siedliska gatunków chronionych, ornitolog znający problematykę zasiedlania budynków przez ptaki, ustali to w czasie pierwszych oględzin terenowych, co rozwiąże problem.

W przypadku stwierdzenia obecności gatunków chronionych (siedlisk tych gatunków) w obiektach, w których planowane jest przeprowadzenie robót mających na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest, przed przystąpieniem do wykonywania robót należy wystąpić do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach o wydanie zezwolenia w trybie art. 56 ust 2 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody na odstępstwo od zakazu, o którym mowa w art. 52 ust 1 pkt 7, tj. o zezwolenie na zniszczenie siedlisk i ostoi ptaków. Opinię/ekspertyzę z przeprowadzonych oględzin, o których mowa była w powyższym akapicie, należy dołączyć do zgłoszenia do RDOS.

Inwestor/firma wykonująca prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z budynku, w którym mogą znajdować się siedliska ptaków chronionych powinien zgłosić zamiar podjęcia takich prac do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach. Ze względu na słabą znajomość biologii ptaków przez inwestorów i firmy wykonujące remonty, zaleca się obligatoryjnie zgłaszać do RDOS zamiar podjęcia remontu każdego obiektu, po wcześniejszym uzyskaniu ekspertyzy ornitologicznej. Pozwoli to uniknąć wstrzymania prac remontowych w sytuacji, gdy okaże się, że w obiekcie znajdują się siedliska chronionych gatunków ptaków.

Najbardziej optymalna jest sytuacja gdy inwestor/firma remontująca zgłasza potrzebę ustalenia czy budynek jest zasiedlony przez chronione gatunki ptaków, rok przed planowanym remontem w okresie kwiecień - czerwiec. Pozwala to na szybkie ustalenie stanu faktycznego, a w razie stwierdzenia występowania siedlisk ptaków ustalenie z wyprzedzeniem, jakie działania należy podjąć i w jakim czasie byłoby możliwe sprawne zaplanowanie i przeprowadzenie prac związanych z usunięciem wyrobów zawierających azbest (pokrycia dachowe bądź elewacje). Ekspertyza ornitologiczna powinna objąć dwie części. Pierwszą jest wykonanie inwentaryzacji obiektu pod kątem występowania potencjalnych siedlisk i miejsc niebezpiecznych dla ptaków, a także stwierdzenie miejsc zajętych przez ptaki, określenie gatunków i ich liczebności. Drugą częścią jest zaproponowanie możliwych rozwiązań pod kątem zachowania siedlisk, kompensacji oraz terminarza wykonania tych prac w powiązaniu z harmonogramem i technikami wykonania prac związanych z usunięciem wyrobów zawierających azbest z obiektu. Końcowym etapem jest wystąpienie do RDOS w Katowicach z wnioskiem o wydanie zezwolenie na zniszczenie siedlisk i ostoi ptaków w związku z planowanymi pracami mającymi na celu usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektu budowlanego.

Przewiduje się, że na poprawę obecnej sytuacji w zakresie usuwania wyrobów azbestowych przez indywidualnych właścicieli obiektów, w tym świadomości ekologicznej mieszkańców, wpływ mieć będą między innymi przewidywane w „Programie...” działania edukacyjno-informacyjne. Prowadzone są i będą działania kontrolne – oświadczenia wykonawcy prac demontażowych wyrobów zawierających azbest o poprawności wykonania usług z posesji, których właściciele zamierzają skorzystać z dofinansowania na unieszkodliwianie odpadów azbestowych ze środków WFOŚiGW.

Zgodnie z dotychczasowymi doświadczeniami prawidłowo wykonywane prace z usuwaniem azbestu (nawilgacanie wyrobów, odpowiednie opakowanie, oczyszczenie terenu prac z resztek azbestu, itp.) nie wiążą się z nadmierną emisją włókien azbestu. Należy więc sądzić, że realizacja „Programu...”, w tym właściwy sposób wykonywania prac nie wpłynie negatywnie na stan środowiska, ograniczając uwalnianie włókien azbestu do otoczenia z racji użytkowania wyrobów już zdegradowanych, a także w sposób istotny zapobieganie niewłaściwemu sposobowi pozbywania się odpadów azbestowych.

13. ZARZĄDZANIE, ORGANIZACJA I WDRAŻANIE „PROGRAMU...”

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bielskiego” stanowi podstawowy instrument wspierający pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania zmierzające do oczyszczania terenu powiatu z wyrobów zawierających azbest.

Specjalne procedury konieczne do wdrożenia przy pracach z azbestem i sposób jego unieszkodliwiania wymagają znacznych środków finansowych, stąd konieczne jest udzielanie jak najszerzego wsparcie finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów zawierających azbest, a także z monitoringiem zanieczyszczenia środowiska azbestem.

„Program...” będzie realizowany przez Starostę Bielskiego i będzie finansowany ze środków własnych powiatu bielskiego, gmin powiatu bielskiego oraz dostępnych zewnętrznych środków (opisanych szczegółowo w rozdziale 7 niniejszego „Programu...”).

W ramach „Programu...” dofinansowywany będzie koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest z obiektów kubaturowych oraz koszt demontażu (w sytuacji dofinansowania ze środków WFOŚ), załadunku na terenie nieruchomości, transportu i składowania odpadów zawierających azbest.

Głównym zadaniem Powiatu bielskiego będzie:

- współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu oraz z organami kontrolnymi,
- pomoc merytoryczna gminom należącym do powiatu (spotkania i informowanie o bieżących możliwościach dofinansowania),
- edukacja mieszkańców, właścicieli i zarządców nieruchomości m.in. poprzez lokalne media i organizacje społeczne w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania,
- inspirowanie właściwej działalności w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest na podstawie POKA 2009 i Wojewódzkiego PUA 2009-2032. Działanie realizowane będą poprzez:
 - system edukacji w zakresie szkodliwości i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych,
 - informowanie o potencjalnych źródłach uzyskania dotacji, preferencyjnych kredytów i pożyczek na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu,
 - informowanie mieszkańców o stopniu realizacji „Programu...”,
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska) na podstawie POKA 2009, Wojewódzkiego PUA 2009-2032.
- bieżące monitorowanie realizacji „Programu...” i okresowe raportowanie jego realizacji (w ramach raportów z realizacji Programu Ochrony Środowiska)
- okresowa zgodnie z potrzebami weryfikacja i aktualizacja „Programu...”.